

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการความมั่นคงศึกษา

เรื่อง การควบคุมชายแดน

โดย

พันตำรวจตรี ดร. อิศราวุธ อ่อนนุ่ม

เมษายน 2551

สัญญาเลขที่ RDG5010017

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง การควบคุมชายแดน

ผู้วิจัย

พ.ต.ต. ดร. อิศราวุธ อ่อนน้อม

สังกัด

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน

ชุดโครงการความมั่นคงศึกษา

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

รายงานวิจัย ฉบับย่อสำหรับผู้บริหาร

เรื่อง การควบคุมชายแดน (Border Control)

1. ความสำคัญของการควบคุมชายแดน

ปัจจุบันสภาพปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสังคมของแต่ละประเทศต้องเผชิญอยู่ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นเพราะอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกประเทศที่ข้ามผ่านพรมแดนเข้ามา พันวิสัยของระบบการควบคุมภายในจะสามารถรักษาความสงบสุขและความเรียบร้อยในสังคมได้ ปัจจัยภายนอกประเทศดังกล่าว อาทิเช่น การก่อการร้ายข้ามชาติที่ปัจจุบันทุกประเทศให้ความสำคัญ การก่อการร้ายแฝงมาด้วยความเจริญในยุคของการคมนาคมติดต่อสื่อสารอย่างไร้พรมแดนที่การเดินทางไปทุกแห่งของโลกไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป พื้นที่ชายแดนที่เคยเป็นพื้นที่ปิดได้เปลี่ยนสภาพไปสู่พื้นที่ที่เปิดกว้างเพื่อการติดต่อคมนาคม การค้า การท่องเที่ยว แต่ความสะดวกสบายเหล่านี้ก็แฝงมาด้วยความน่ากลัวของยุทธวิธีการก่อการร้ายสมัยใหม่ที่มีความรุนแรงรวดเร็วที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคงด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือด้านอื่นๆ

ปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเป็นปัจจัยหนึ่งในหลายปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ ปัญหานี้ส่งผลกระทบด้านสังคม คือ เกิดการรวมตัวกันของแรงงานต่างด้าว และขยายตัวกลายเป็นชุมชนแออัดขึ้นในสังคมนำมาซึ่งปัญหาอื่นตามมา เกิดปัญหาบุคคลไร้สัญชาติที่นำมาซึ่งการเกิดของกลุ่มบุคคลไร้สัญชาติกลุ่มใหม่ในสังคม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง เกิดปัญหาการลักลอบขายบริการทางเพศ รวมทั้งการทะเลาะเบาะแว้งกับคนชาติในพื้นที่อีกด้วย ส่วนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลกระทบต่อโครงสร้างอัตราค่าจ้างขึ้นต่ำภายในประเทศที่ไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงของการจ้างแรงงาน ประเทศคู่ค้าใช้มาตรการกีดกันทางการค้า และปฏิเสธสั่งซื้อสินค้าที่มีที่มาจากการใช้แรงงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ประเทศต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากในการจัดการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว สำหรับผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ คนต่างด้าวลักลอบเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก บางรายที่มีท่าทีตรงข้ามกับรัฐบาลของตนเองอาจเดินทางเข้ามาเพื่อรวมตัวกันและหาแหล่งสนับสนุนทางการเงิน ความช่วยเหลือจากกลุ่มก่อการร้าย แล้วกลับไปสู้รบกับรัฐบาลของตนเพื่อแย่งอำนาจคืน หรือสนับสนุนกลุ่มกำลังนอกกฎหมายที่อยู่ในประเทศซึ่งอาจนำมาซึ่งปัญหาพิพาทระหว่างประเทศ รวมไปถึงการแทรกแซงของประเทศที่สามหรือองค์กรระหว่างประเทศได้

การควบคุมชายแดนจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลังเกิดเหตุการณ์วินาศกรรมที่สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2001 รัฐบาลทุกประเทศหันกลับมาให้ความสำคัญกับการควบคุมชายแดนอย่างมากเพราะเขตแดนเป็นช่องทางที่ผู้ก่อการร้ายใช้ผ่านเข้าออก หรือใช้ในการเคลื่อนย้ายอาวุธ หรือสิ่งของผิดกฎหมาย สำหรับประเทศไทย สถานการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างชาติด การนำเข้าสิ่งของผิดกฎหมาย การสร้างสถานการณ์ความรุนแรงเช่นการวางระเบิดในกรุงเทพมหานครช่วงเทศกาลปีใหม่ 2550 หรือเหตุการณ์ในอดีตที่อาจจะถูกลืมเลือนไปคือการปล้นรถโดยสารและยึดโรงพยาบาลที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีผลกระทบถึงความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การควบคุมชายแดนจึงถือเป็นมาตรการสำคัญในการคัดกรองสิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษที่จะเข้ามากระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประชาชนเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากชายแดนเสมือนเป็นเกราะหรือด่านที่จะต้องเป็นทางผ่านเข้ามาของปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในประเทศ ดังนั้น หัวใจของการควบคุมชายแดนคือปัจจัยหรือเป้าหมายที่ต้องการควบคุม กับ พื้นที่ที่มีการผ่านเข้าออกของปัจจัยหรือเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือสิ่งของ

การศึกษาเรื่องการควบคุมชายแดนจึงแบ่งหัวข้อออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมบุคคลเข้าออกราชาอาณาจักรและควบคุมสิ่งของที่นำผ่านเข้าออกชายแดน หรือการกระทำตามแนวชายแดนที่อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ สำหรับส่วนที่สองกล่าวถึง ช่องทางชายแดน ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ (1) สนามบินระหว่างประเทศ (International Airports) เป็นชายแดนของประเทศเนื่องจากการคมนาคมในปัจจุบันมีการเดินทางโดยเครื่องบินโดยสารซึ่งคนต่างชาติสามารถเดินทางเข้าออกประเทศไทยโดยการผ่านช่องทางที่สนามบินระหว่างประเทศ รวมทั้งยังมีสัมภาระหรือสิ่งของที่นำเข้ามาและส่งออกได้ทางอากาศยาน (2) ท่าเรือ (Ports) เป็นชายแดนที่เป็นช่องทางการผ่านเข้าออกของบุคคลหรือสัมภาระสิ่งของหรือสินค้าที่ถูกส่งมาโดยทางเรือ (3) จุดผ่านแดน (Regulated Land Borders) เป็นชายแดนที่เป็นช่องทางผ่านเข้าออกของบุคคลหรือสิ่งของโดยผ่านช่องทางพื้นที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ให้เป็นช่องทางเข้าออกประเทศ (4) พื้นที่ชายแดนนอกจุดผ่านแดน (Unregulated Land Borders) เป็นชายแดนทางพื้นดินหรือพื้นน้ำที่นอกเหนือจากช่องทางผ่านแดนที่กำหนดตามกฎหมาย ดังนั้น การเข้าออกตามช่องทางชายแดนในลักษณะนี้เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

2. การควบคุมชายแดน

การที่ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางบกและทางน้ำเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนและชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ที่สามารถส่งผลกระทบเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศหากไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการควบคุมชายแดนที่มีเป้าหมายในการคัดกรองสิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษที่จะเข้ามากระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประชาชนเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

2.1 การควบคุมบุคคลเข้าออกชายแดน

การควบคุมการเข้าออกราชอาณาจักรของบุคคลเป็นการคัดกรองคนที่จะเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนภายในสังคม ดังนั้น หากการคัดกรองขาดประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ประเทศไทยประสบปัญหาจากการเดินทางเข้ามาในประเทศของคนต่างด้าวหลายด้าน ซึ่งคนต่างด้าวตามกฎหมายหมายรวมถึงบุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราว โดยปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น ได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา พม่า และมาเลเซีย คนเหล่านี้เข้ามาในประเทศไทยได้โดยง่ายเพราะได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีหนังสือแสดงตนซึ่งได้แก่หนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางและปัจจัยอื่นประกอบซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เช่น กรณีปัญหาแรงงานผิดกฎหมายชาวพม่ามีพื้นฐานจากสภาพภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ต่ำกว่าประเทศพม่า ด้านปัญหาแรงงานต่างด้าวกัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมบริเวณพื้นที่ชายแดนไทย โดยเฉพาะด้านจังหวัดสระแก้ว ปัญหาผู้อพยพกลุ่มมุสลิมโรฮิงยาชาวพม่าที่อาจมีความเชื่อมโยงกับการก่อการร้าย ปัญหาคนต่างด้าวกลุ่มมุสลิมกัมพูชาหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย คนเหล่านี้จะขออนุญาตเดินทางผ่านแดนโดยแจ้งความประสงค์ว่าจะไปเยี่ยมญาติในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แล้วลักลอบเดินทางไปรับจ้างในประเทศมาเลเซีย ปัญหาผู้อพยพชาวม้งลาว ปัญหาคนต่างด้าวชาวเกาหลีเหนือหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จะเห็นได้ว่าปัญหาการเดินทางเข้ามาของคนต่างด้าวหลากหลายกลุ่มดังที่ได้กล่าวมาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งสิ้น ดังนั้นกฎหมายและหน่วยงานผู้บังคับใช้เพื่อควบคุมบุคคลเหล่านี้จะต้องสามารถแก้ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยได้มีการกำหนดระบบการควบคุมบุคคลที่จะเข้าออกราชอาณาจักรไทยเป็นไปตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมือง โดยมี สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายควบคุมบุคคลเข้าออก โดยกฎหมายได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่จะเข้ามาในประเทศไทยได้ต้องมี

ลักษณะหลายประการ เช่น กำหนดให้คนต่างด้าวที่จะเข้ามาในประเทศไทยต้องมีหนังสือแสดงตน ซึ่งได้แก่หนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ และจะต้องได้รับการตรวจลงตรา (วีซ่า) ในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศหรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ สามารถที่จะสกัดกั้น คัดกรอง และควบคุมบุคคลที่อาจจะก่อปัญหาให้กับสังคมในประเทศไม่ให้ผ่านเข้ามาได้

แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีบุคคลที่ขาดคุณลักษณะดังกล่าวหลบหนีหรือหลุดรอดเข้ามาได้ รัฐบาลไทยจึงดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาคคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่กำหนดนโยบายในลักษณะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยที่ประเทศต้นทางไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม เป็นการแก้ปัญหาครอบคลุมถึงการประสานกับประเทศต้นทางให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาระบบงานต่างด้าวที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจนในการปรับสภาพแรงงานให้เข้าสู่ระบบการจ้างงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนี้ (1) ได้มีการผ่อนผันให้ทำงานเฉพาะพื้นที่และกิจการที่กำหนดเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในลักษณะของการแก้ปัญหาระยะเฉพาะหน้า และมีนโยบายที่จะเร่งรัดนำเข้าแรงงานอย่างถูกต้อง โดยให้ยุติการจ้างเป็นคราว ๆ (2) รัฐบาลได้จัดตั้งองค์กรหลักในการบริหารจัดการเฉพาะ มีกระทรวงแรงงานเป็นฝ่ายเลขานุการและเป็นเจ้าภาพหลักในการแก้ปัญหา รับผิดชอบในเรื่องของการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการบริหารจัดการทั้งระบบ

2.2 การควบคุมวัตถุดิบของ

ระบบการควบคุมวัตถุดิบของที่จะผ่านเข้าออกราชอาณาจักรเป็นการควบคุมชายแดนที่มีเป้าหมายในการคัดกรองวัตถุดิบของที่ติดตัวบุคคลผู้เดินทางมาหรือการส่งวัตถุดิบของทางการขนส่งสินค้าผ่านคลังสินค้า ประเทศไทยได้กำหนดหลักการควบคุมวัตถุดิบของเป็นไปตามกฎหมายศุลกากรโดยมีกรมศุลกากร สังกัดกระทรวงการคลัง เป็นหน่วยงานหลักในการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย พิธีการศุลกากรเป็นวิธีการควบคุมสิ่งของนำเข้าหรือออกราชอาณาจักร สำหรับสิ่งของที่นำเข้ามาในประเทศไทยต้องเสียภาษีอากรตาม พระราชบัญญัติศุลกากร พระราชกฤษฎีกา พิกัดอัตราศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นกรมศุลกากรมีหน้าที่ป้องกันการนำเข้าหรือส่งออก หรือส่งผ่านสินค้าต้องห้าม ของต้องห้ามหมายถึงของที่มีกฎหมายกำหนดห้ามนำเข้ามาหรือส่งออกไปออกราชอาณาจักรโดยเด็ดขาด และในบางกรณีห้ามการส่งผ่านด้วย ส่วนสินค้าต้องห้าม กักตุน กรมศุลกากรมีหน้าที่ต้องตรวจสอบว่า การนำเข้า หรือส่งออก หรือส่งผ่านแดน ได้รับอนุญาต และปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ครบถ้วนหรือไม่ ของต้องห้าม หมายถึงสินค้าที่มีกฎหมายกำหนดว่าหากจะมีการนำเข้า-ส่งออกหรือผ่านราชอาณาจักรจะต้องได้รับอนุญาตหรือปฏิบัติให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ

3. ช่องทางผ่านเข้าออกราชาอาณาจักร

3.1 ท่าอากาศยานระหว่างประเทศ (International Airports)

ท่าอากาศยานระหว่างประเทศเป็นช่องทางเข้าออกราชาอาณาจักรที่สำคัญเนื่องจากเครื่องบินพาณิชย์ที่เดินทางได้เร็วซึ่งสามารถขนส่งผู้โดยสารหรือสินค้าได้ครั้งละมากๆ ทั้งยังเป็นเป้าหมายของการก่อวินาศภัยซึ่งเคยเกิดมาแล้วในเหตุการณ์ 911 ทำให้ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกาและทุกประเทศต่างก็ต้องหวาดผวาระวังภัยและหันมาให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานเพิ่มมากขึ้น วิธีการควบคุมบุคคลเดินทางผ่านเข้าออกท่าอากาศยาน สำหรับขาเข้าผู้เดินทางจะต้องกรอกรายละเอียดประวัติข้อมูลลงในเอกสารผู้โดยสารขาเข้า ซึ่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นผู้จัดทำไว้เป็นหลักฐานสำหรับการติดต่อในกรณีที่ผู้โดยสารพำนักอยู่ที่ประเทศไทย ส่วนการควบคุมสิ่งของผ่านเข้าออกท่าอากาศยานเป็นหน้าที่ของกรมศุลกากร

3.2 ท่าเรือ (Ports)

ท่าเรือช่องทางผ่านเข้าออกราชาอาณาจักรที่ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าและส่งออกสินค้าต่างประเทศ แต่ท่าเรือบางแห่งเป็นช่องทางอนุญาตของด่านตรวจคนเข้าเมือง สำหรับการควบคุมสิ่งของบริเวณท่าเรือมีการติดตั้งเครื่องเครื่องเอกซเรย์ตู้คอนเทนเนอร์ตามด่านศุลกากร

3.3 จุดผ่านแดน (Regulated Land Borders)

ช่องทางผ่านเข้าออกประเทศไทยจากพื้นสู่พื้นซึ่งลักษณะของการเดินทางเข้าออกเป็นการเดินเท้าหรือใช้ยานพาหนะทางบกนั้นส่วนมากผู้เดินทางเป็นคนที่ต่างด้าวที่มีสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย การเดินทางสามารถเข้าออกได้ตามช่องทางที่อนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น โดยบุคคลที่เดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชาอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง

3.4 พื้นที่แนวเขตแดนนอกจุดผ่านแดน (Unregulated Land Borders)

พื้นที่เขตติดต่อประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีลักษณะที่แตกต่างกันตามสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นการยากในการควบคุมดูแลให้ทั่วถึง ตามตะเข็บรอยต่อตลอดแนวจึงมีการกระทำความผิดและปัญหาที่พบหลายประการไม่ว่าจะเป็นบุคคลต่างด้าวเดินทางข้ามเขตแดนเข้ามาโดยผิดกฎหมาย การลักลอบยาเสพติด ของหนีภาษี อาวุธสงคราม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ หรือแม้แต่การลักลอบค้ามนุษย์ของกองกำลังต่างชาติ

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

ด้านนโยบายการควบคุมชายแดนของรัฐบาลเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน ซึ่งกำหนดมารองรับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ.2550 - 2554) โดยกำหนดพื้นที่ตำบลชายแดนเป็นเป้าหมายของการดำเนินงาน และใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันชายแดนเป็นปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งของคน ชุมชน และพื้นที่ให้มีภูมิคุ้มกันภัยรวมทั้งการฝึกกำลังทุกภาคส่วนเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างชุมชนชายแดนไทยกับชุมชนชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน และการมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน โดยกำหนดยุทธศาสตร์รองรับ 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายชายแดน 2) ยุทธศาสตร์การฝึกกำลัง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน และ 4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโดยให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในรับไปอำนวยการและประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานทั้งในระดับกระทรวงและระดับพื้นที่ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน

ด้านกฎหมายที่ใช้ในการควบคุม จะเห็นได้ว่าปัญหาการเดินทางเข้ามาของคนต่างด้าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งสิ้น ประเทศไทยได้มีการกำหนดระบบการควบคุมบุคคลที่จะเข้าออกราชอาณาจักรไทยเป็นไปตาม พระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมือง โดยมี สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายควบคุมบุคคลเข้าออก โดยกฎหมายได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่จะเข้ามาในประเทศไทยหลายประการแล้วแต่สามารถนำมาบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพกับการควบคุมบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองได้

ด้านการปฏิบัติงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ หน่วยงานที่รับผิดชอบมีการประสานการทำงานในทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานที่ต่างกันในพื้นที่รับผิดชอบและต่างกันในพื้นที่รับผิดชอบ เห็นได้ว่าการบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการกระทำความผิดบรรลุผลสำเร็จอันเกิดจากการสนธิกำลังจากหลากหลายหน่วยงาน

อย่างไรก็ตาม ความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้ผู้ต้องการหลบเลี่ยงกฎหมายมีการพัฒนารูปแบบของพฤติกรรมในการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายควรจะมีการพัฒนาความรู้ความชำนาญและติดตามเทคโนโลยีให้ทันกับสถานการณ์ รวมทั้งภาครัฐสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อเสนอแนะด้านการทำวิจัยต่อเนื่องในอนาคต เนื่องจากในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในภาพกว้างเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมชายแดนเพื่อความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงพบประเด็นที่น่าจะศึกษาหลายด้านที่จะขอเสนอแนะให้มีการทำการศึกษาวิจัยต่อไป

ประเด็นแรกในเรื่องของนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการชายแดน หรือ Border Management ซึ่งเป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้วว่า การควบคุมชายแดนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการชายแดนที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งด้านการอำนวยความสะดวกและพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจ เช่น การค้าชายแดน หรือ การท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการจะยึดหลักการให้สิทธิเสรีภาพกับประชาชนอย่างเต็มที่ในการประกอบกิจการ หรือ การเดินทางเข้าออกชายแดน โดยยึดหลักแนวคิดแบบ ปังเจกชนนิยม หรือ Individualism ที่มีความแตกต่างจากแนวคิดแบบสังคมนิยม หรือ Communitarian ที่ยึดประโยชน์ของสังคมเป็นหลักซึ่งการจัดการชายแดนจะเป็นแนวทางที่มีระเบียบเคร่งครัดในการติดต่การค้าขายหรือการท่องเที่ยวซึ่งไม่เอื้อต่อการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจแต่มีผลดีต่อความมั่นคง หรือ ต้องการรักษาประโยชน์ทุกด้านตามแนวคิดแบบ Utilitarianism ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า การบริหารจัดการชายแดนควรจะเป็นแนวทางใดซึ่งจะส่งผลอย่างไรต่อนโยบายชายแดน และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการควบคุมชายแดน

ประเด็นที่สองเรื่องการสำรวจจำนวนและแหล่งที่คนต่างด้าวอยู่ในประเทศไทยโดยเฉพาะกลุ่มชนชาติที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อความมั่นคง เช่น ชาวมุสลิมพม่า หรือเขมร ที่เดินทางเข้าออกประเทศไทยในช่วงเกิดเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

รายงานวิจัย ฉบับย่อสำหรับตีพิมพ์

เรื่อง การควบคุมชายแดน (Border Control)

1. ความสำคัญของการควบคุมชายแดน

ปัจจุบันสภาพปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสังคมของแต่ละประเทศต้องเผชิญอยู่ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นเพราะอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกประเทศที่ข้ามผ่านพรมแดนเข้ามา พันวิสัยของระบบการควบคุมภายในจะสามารถรักษาความสงบสุขและความเรียบร้อยในสังคมได้ ปัจจัยภายนอกประเทศดังกล่าว อาทิเช่น การก่อการร้ายข้ามชาติที่ปัจจุบันทุกประเทศให้ความสำคัญ การก่อการร้ายแฝงมาด้วยความเจริญในยุคของการคมนาคมติดต่อสื่อสารอย่างไร้พรมแดนที่การเดินทางไปทุกแห่งของโลกไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป พื้นที่ชายแดนที่เคยเป็นพื้นที่ปิดได้เปลี่ยนสภาพไปสู่พื้นที่ที่เปิดกว้างเพื่อการติดต่อคมนาคม การค้า การท่องเที่ยว แต่ความสะดวกสบายเหล่านี้ก็แฝงมาด้วยความน่ากลัวของยุทธวิธีการก่อการร้ายสมัยใหม่ที่มีความรุนแรงรวดเร็วที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคงด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือด้านอื่นๆ

ปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเป็นปัจจัยหนึ่งในหลายปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ ปัญหานี้ส่งผลกระทบด้านสังคม คือ เกิดการรวมตัวกันของแรงงานต่างด้าว และขยายตัวกลายเป็นชุมชนแออัดขึ้นในสังคมนำมาซึ่งปัญหาอื่นตามมา เกิดปัญหาบุคคลไร้สัญชาติที่นำมาซึ่งการเกิดของกลุ่มบุคคลไร้สัญชาติกลุ่มใหม่ในสังคม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง เกิดปัญหาการลักลอบขายบริการทางเพศ รวมทั้งการทะเลาะเบาะแว้งกับคนชาติในพื้นที่อีกด้วย ส่วนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลกระทบต่อโครงสร้างอัตราค่าจ้างขึ้นต่ำภายในประเทศที่ไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงของการจ้างแรงงาน ประเทศคู่ค้าใช้มาตรการกีดกันทางการค้า และปฏิเสธสั่งซื้อสินค้าที่มีที่มาจากการใช้แรงงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ประเทศต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากในการจัดการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว สำหรับผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ คนต่างด้าวลักลอบเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก บางรายที่มีท่าทีตรงข้ามกับรัฐบาลของตนเองอาจเดินทางเข้ามาเพื่อรวมตัวกันและหาแหล่งสนับสนุนทางการเงิน ความช่วยเหลือจากกลุ่มก่อการร้าย แล้วกลับไปสู้รบกับรัฐบาลของตนเพื่อแย่งอำนาจคืน หรือสนับสนุนกลุ่มกำลังนอกกฎหมายที่อยู่ในประเทศซึ่งอาจนำมาซึ่งปัญหาพิพาทระหว่างประเทศ รวมไปถึงการแทรกแซงของประเทศที่สามหรือองค์กรระหว่างประเทศได้

การควบคุมชายแดนจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลังเกิดเหตุการณ์วินาศกรรมที่สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2001 รัฐบาลทุกประเทศหันกลับมาให้ความสำคัญกับการควบคุมชายแดนอย่างมากเพราะเขตแดนเป็นช่องทางที่ผู้ก่อการร้ายใช้ผ่านเข้าออก หรือใช้ในการเคลื่อนย้ายอาวุธ หรือสิ่งของผิดกฎหมาย สำหรับประเทศไทย สถานการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างชาติ การนำเข้าสิ่งของผิดกฎหมาย การสร้างสถานการณ์ความรุนแรงเช่นการวางระเบิดในกรุงเทพมหานครช่วงเทศกาลปีใหม่ 2550 หรือเหตุการณ์ในอดีตที่อาจจะถูกลืมเลือนไปคือการปล้นรถโดยสารและยึดโรงพยาบาลที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีผลกระทบถึงความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การควบคุมชายแดนจึงถือเป็นมาตรการสำคัญในการคัดกรองสิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษที่จะเข้ามากระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประชาชนเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศ³ เนื่องจากชายแดนเสมือนเป็นเกราะหรือด่านที่จะต้องเป็นทางผ่านเข้ามาของปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในประเทศ ดังนั้น หัวใจของการควบคุมชายแดนคือปัจจัยหรือเป้าหมายที่ต้องการควบคุม กับ พื้นที่ที่มีการผ่านเข้าออกของปัจจัยหรือเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือสิ่งของ

การศึกษาเรื่องการควบคุมชายแดนจึงแบ่งหัวข้อออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมบุคคลเข้าออกราชาอาณาจักรและควบคุมสิ่งของที่นำผ่านเข้าออกชายแดน หรือการกระทำตามแนวชายแดนที่อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ สำหรับส่วนที่สองกล่าวถึง ช่องทางชายแดน ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ⁴คือ (1) สนามบินระหว่างประเทศ (International Airports) เป็นชายแดนของประเทศเนื่องจากการคมนาคมในปัจจุบันมีการเดินทางโดยเครื่องบินโดยสารซึ่งคนต่างชาติสามารถเดินทางเข้าออกประเทศไทยโดยการผ่านช่องทางที่สนามบินระหว่างประเทศ รวมทั้งยังมีสัมภาระหรือสิ่งของที่นำเข้ามาและส่งออกได้ทางอากาศยาน (2) ท่าเรือ (Ports) เป็นชายแดนที่เป็นช่องทางการผ่านเข้าออกของบุคคลหรือสัมภาระสิ่งของหรือสินค้าที่ถูกส่งมาโดยทางเรือ (3) จุดผ่านแดน (Regulated Land Borders) เป็นชายแดนที่เป็นช่องทางผ่านเข้าออกของบุคคลหรือสิ่งของโดยผ่านช่องทางพื้นที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ให้เป็นช่องทางเข้าออกประเทศ (4) พื้นที่ชายแดนนอกจุดผ่านแดน (Unregulated Land Borders) เป็นชายแดนทางพื้นดินหรือพื้นน้ำที่นอกเหนือจากช่องทางผ่านแดนที่กำหนดตามกฎหมาย ดังนั้น การเข้าออกตามช่องทางชายแดนในลักษณะนี้เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

2. การควบคุมชายแดน

ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ ได้แก่ สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา และมาเลเซีย รวมเขตแดนทางบกและทางน้ำใน 30 จังหวัดยาวติดต่อกันประมาณ 5,656 กิโลเมตร แยกเป็นเขตแดนไทย-พม่าประมาณ 2,401 กิโลเมตร ไทย-ลาว ประมาณ 1,810 กิโลเมตร ไทย-กัมพูชา ประมาณ 798 กิโลเมตร และ ไทย-มาเลเซีย ประมาณ 647 กิโลเมตร ซึ่งมีพื้นที่ชายฝั่งทะเลยาว ประมาณ 2,614 กิโลเมตร ครอบคลุม 23 จังหวัด แยกเป็นชายฝั่งอ่าวไทย ประมาณ 1,660 กิโลเมตร และชายฝั่งทะเลอันดามันประมาณ 954 กิโลเมตร

การที่ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางบกและทางน้ำเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนและชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ที่สามารถส่งผลกระทบเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศหากไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการควบคุมชายแดนที่มีเป้าหมายในการคัดกรองสิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษที่จะเข้ามากระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประชาชนเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

2.1 การควบคุมบุคคลเข้าออกชายแดน

การควบคุมการเข้าออกราชอาณาจักรของบุคคลเป็นการคัดกรองคนที่จะเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนภายในสังคม ดังนั้น หากการคัดกรองขาดประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ประเทศไทยประสบปัญหาจากการเดินทางเข้ามาในประเทศของคนต่างด้าวหลายด้าน ซึ่งคนต่างด้าวตามกฎหมายหมายรวมถึงบุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราว โดยปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น ได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา พม่า และมาเลเซีย คนเหล่านี้เข้ามาในประเทศไทยได้โดยง่ายเพราะได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีหนังสือแสดงตนซึ่งได้แก่หนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง⁷

นอกจากนั้น การหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวยังมีปัจจัยอื่นประกอบซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เช่น กรณีปัญหาแรงงานผิดกฎหมายชาวพม่ามีพื้นฐานจากสภาพภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ดีกว่าประเทศพม่า ทำให้มีแรงงานผิดกฎหมายชาวพม่าไหลทะลักเข้ามาตามตะเข็บชายแดนไทย-พม่า เพื่อลักลอบทำงาน ซึ่งยากจากการตรวจสอบการเดินทางเข้า-ออก และควบคุมดูแลให้อยู่ในระบบได้ ข้อเสียของแรงงานกลุ่มนี้คือ ไม่เข้าใจภาษา ขาดการดูแลด้าน

สุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐาน เนื่องจากต้องหลบซ่อนเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมส่งกลับประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงของประเทศ แต่แรงงานกลุ่มนี้มีข้อดีคือ ขยัน อดทนและสู้งานเป็นที่ต้องการของนายจ้าง และผู้ประกอบการที่ประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งให้ความสนใจจ้างแรงงานดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ประกอบกับลักษณะงานบางอย่างแรงงานไทยไม่นิยมทำ ภาครัฐจึงต้องกำหนดนโยบายผ่อนผันแรงงานผิดกฎหมายให้มารายงานตัวขึ้นทะเบียนเพื่ออยู่ในราชอาณาจักรและทำงานได้ชั่วคราวเพื่อควบคุมคนกลุ่มนี้ สำหรับการแก้ไขปัญหาแรงงานผิดกฎหมายระหว่างไทยกับพม่า นั้น เป็นการร่วมมือที่มีการเจรจาโดยได้จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจร่วม (Joint Task Force : JTF) ไทย-พม่า เพื่อหารือแนวทางในการส่งกลับแรงงานผิดกฎหมายชาวพม่า และจัดทำบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงานระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นกรอบการจัดระเบียบการใช้แรงงานพม่าในไทยในอนาคต

ด้านปัญหาแรงงานต่างด้าวกัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยโดยเฉพาะด้านจังหวัดสระแก้ว การแก้ปัญหาของทางการไทยคือการดำเนินการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว โดยให้แรงงานต่างด้าวชาวพม่า กัมพูชา และลาวทั่วประเทศมาจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว และให้ประเทศเจ้าของสัญชาติแรงงานเหล่านี้มาพิสูจน์สัญชาติของแรงงานและออกเอกสารประจำตัวที่จำเป็น ที่ผ่านมาทางการกัมพูชาได้ร่วมมือกับทางการไทยดำเนินการในเรื่องนี้เป็นอย่างดี

สำหรับปัญหาผู้หนีภัยจากการสู้รบสัญชาติพม่า สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลทหารพม่าได้ปราบปรามกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทหารพม่าอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง ส่งผลให้มีผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่าเดินทางเข้ามาในเขตประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยรัฐบาลไทยได้ผ่อนปรนให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบอาศัยอยู่ในเขตไทยได้เป็นการชั่วคราวตามหลักมนุษยธรรม โดยมีเงื่อนไข 3 ประการ คือ ประการแรก ขอมให้อยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวโดยให้ที่พักพิงชั่วคราวในพื้นที่ปลอดภัย ประการที่สอง ต้องอยู่ในพื้นที่ที่จัดให้เท่านั้นและเป็นเพียงที่พักพิงชั่วคราว และประการสุดท้าย เมื่อการสู้รบสิ้นสุดลงหรือภาวะความไม่สงบ ความไม่ปลอดภัยผ่านพ้นไป บุคคลดังกล่าวต้องเดินทางกลับประเทศทันที ซึ่งปัจจุบัน มียอด ผู้หนีภัยจากการสู้รบ จำนวน 152,029 คน⁷ ในพื้นที่พักพิงผู้หนีภัยจากการสู้รบที่ได้แก่ พื้นที่พักพิงบ้านปางควาย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน, บ้านแม่สุริน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน, บ้านแม่ละอูน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน, บ้านแม่ลาหลวง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน, บ้านแม่ละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก, บ้านอุ้มเปี้ยม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก, บ้านนุโพ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก, บ้านต้นยาง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และ บ้านถ้ำหิน จังหวัดราชบุรี ปัญหาดังกล่าวทำให้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง ในเรื่องของ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย ปัญหายาเสพติด ปัญหาขบวนการค้ามนุษย์ ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาสิทธิมนุษยชนและปัญหาด้านความมั่นคง

ปัญหาผู้อพยพกลุ่มมุสลิมโรฮิงยาชาวพม่า เป็นปัญหาสำคัญของระบบการควบคุมบุคคลเดินทางผ่านเข้าออกราชอาณาจักร โดยชาวโรฮิงยา หรือชาวพม่ากลุ่มอาระกันที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นกลุ่มมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในพม่า มีจำนวนประมาณ 2 ล้านคน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในรัฐอาระกัน (ยะไข่) ทางตะวันตกเฉียงใต้ของพม่า ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับบังกลาเทศ สถิติการจับกุมชาวโรฮิงยา ที่เดินทางจากพม่าและบังกลาเทศ โดยอาศัยขบวนการนำพาลักลอบเข้าไทยทางเรือบริเวณจังหวัดที่มีชายแดนติดทะเลอันดามันด้าน จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา จังหวัดระนอง และจังหวัดภูเก็ต จากนั้นได้ดำเนินการผลักดันออกทาง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ชาวโรฮิงยา ที่ลักลอบเข้าประเทศไทย ได้รวมกลุ่มและได้ทำหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อ รัฐบาลไทย โดยมีสาระเพื่อต่อรองขอขงเว้นการดำเนินการส่งกลับพม่า เพื่อพิสูจน์สัญชาติ เพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยต่อชีวิต ข้อมูลด้านการข่าวระบุว่า ชาวโรฮิงยา อาจมีความเชื่อมโยงกับการก่อการร้ายในกรุงย่างกุ้งในพม่า การเข้าร่วมฝึกอบรมในอัฟกานิสถาน และการทำธุรกิจผิดกฎหมาย อาทิ การค้ามนุษย์ และการปลอมแปลงเอกสารส่งผลให้ที่ประชุมการรับรองสถานะบุคคลของไทย ได้มีมติให้ชะลอการรับรองสถานะชาวโรฮิงยา ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยได้ประสานงานกับบังกลาเทศเพื่อขอทราบช่องทางเดินทางออกนอกประเทศของชาวโรฮิงยา และได้มีการหารือกับ UNHCR ในการแก้ไขปัญหาการปล่อยข่าวในค่ายผู้ลี้ภัยบังกลาเทศเกี่ยวกับโอกาสการเดินทางเข้ามาทำงานในไทย โดยจัดกิจกรรมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ในค่ายผู้ลี้ภัยเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง^๑

ปัญหาคนต่างด้าวกลุ่มมุสลิมกัมพูชาหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย คนเหล่านี้จะขออนุญาตเดินทางผ่านแดนโดยแจ้งความประสงค์ว่าจะไปเยี่ยมญาติในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แล้วลักลอบเดินทางไปรับจ้างในประเทศมาเลเซีย ส่วนหนึ่งรับจ้างในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีอีกส่วนหนึ่งเดินทางไปเพื่อศึกษาด้านศาสนาอิสลามที่ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และกลุ่มประเทศมุสลิมในตะวันออกกลาง โดยไม่เดินทางกลับประเทศกัมพูชา ซึ่งในระยะต่อมาชาวกัมพูชาที่เดินทางไปอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้เข้าไปแฝงตัวอยู่อาศัยกับชาวบ้านซึ่งเป็นมวลชนของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่เป็นคนไทยอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านสีแดงต่าง ๆ เพื่อเข้าร่วมปฏิบัติการกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ สถิติชาวกัมพูชานับถือศาสนาอิสลามขออนุญาตเดินทางผ่านแดน ในปี 2548 มีจำนวน 8,488 คน เดินทางกลับกัมพูชา 1,432 คน ในปี 2549 จำนวน 7,270 คน เดินทางกลับกัมพูชา 698 คน สำหรับในปี 2550 ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน 2550 มีการขออนุญาตเดินทางไป 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 2,123 คน แต่เดินทางกลับเพียง 208 คน

ปัญหาผู้อพยพชาวม้งลาว ที่มีราษฎรชาวม้งจากประเทศลาวลักลอบ เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจากชายแดนด้านจังหวัดเลย ได้เข้ามาหลบซ่อนปะปนกับราษฎรในพื้นที่ อำเภอเขาค้อ ต่อมาการลักลอบได้มีจำนวนมากขึ้น การแก้ไขปัญหาโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ให้จังหวัดเพชรบูรณ์และตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นหน่วยรับผิดชอบในการควบคุมและเตรียมการส่งกลับ แต่ก็ประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ในขณะเดียวกันการลักลอบหลบหนีเข้า

เมืองก็ยังคงมีจำนวนมากขึ้น จนกระทั่ง เจ้าหน้าที่ทหาร ได้จัดกำลังเข้ามาปฏิบัติในลักษณะเสริมการปฏิบัติ ให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์และได้จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจ พลเรือน ตำรวจ ทหาร เขาค้อ เพื่อปฏิบัติการกิจในพื้นที่ บ้านห้วยน้ำขาว สถานภาพยอคม้งหลบหนีเข้าเมือง ณ บ.ห้วยน้ำขาว เมื่อวันที่ 2 มกราคม 50 จำนวน 7,783 คน เป็นที่น่าสังเกตว่า ยอคม้งลาวฯ ซึ่งจากเดิม 8,253 คน ลดลงจำนวน 460 คน สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากผลของการประชุมคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย-ลาว ครั้งที่ 15 ณ กรุงเทพฯบรรลุนิติข้อตกลงที่เป็นรูปธรรมและทางการสหรัฐจะไม่รับมั่งไปตั้งถิ่นฐานถาวรในประเทศสหรัฐอเมริกาทำให้ลดแรงจูงใจของชาวม้งในการเดินทางเข้าประเทศไทย

ปัญหาคนต่างด้าวชาวเกาหลีเหนือหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นปัญหาซึ่งถ้าไม่มีมาตรการควบคุม สักดักกันที่เหมาะสมจะเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศไทยในอนาคต เส้นทางลักลอบหลบหนีนั้น เริ่มต้นออกเดินทางจากเมืองฮัมยงนูดโต หรือ ฮัมยงพุดโต ในประเทศเกาหลีเหนือเข้าสู่ประเทศจีนทางตอนใต้ที่เมืองยีนเก็น และเดินทางไปยังเมืองเลิ่นหยาง กรุงปักกิ่ง เมืองหนานจิง เมืองหมิ่นจื่อ เมืองหมิงสิ่ง ตามลำดับ และลงเรือโดยสารขนาดเล็ก ที่ท่าเรือกวแล่ย ล่องมาตามลำน้ำโขง ใช้เวลาประมาณ 4 ชม. เข้าสู่ประเทศไทย ขึ้นฝั่งที่บริเวณอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย หรือบางกลุ่มจะแวะพักที่ บ้านมอม บ้านคันฝั้ง บ้านห้วยทราย ในแขวงบ่อแก้วของประเทศลาว ก่อนที่จะใช้ช่องทางธรรมชาติบริเวณตามลำน้ำโขงเข้าสู่ประเทศไทยชาวเกาหลีเหนือเหล่านั้นได้รับการฝึกสอนมาอย่างเป็นระบบเหมือนต้องการให้ถูกจับเพื่อเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายโดยเร็ว พอเข้ามาได้ก็จะรอให้ตำรวจจับ บางทีเห็นคนใส่กางเกงสีกากี ก็วิ่งเข้าไปหาทันที ปากก็ร้องโพลีๆ หรือพอเรือมาส่ง เรือเพียงแค่ชะลอริมฝั่ง พวกนี้ก็จะกระโดดน้ำลงมา ส่วนเรือก็รีบหนีไป พอขึ้นมาแล้วก็นั่งรอบริเวณแถวนั้น เพื่อรอให้มีคนแจ้งตำรวจไปจับ ทุกเหตุการณ์จะเป็นในทำนองเดียวกันคือเจตนามุ่งมั่นหลบหนีเข้าเมืองมาเพื่อให้จับโดยเฉพาะ ซึ่งสถานะของเขาก็คือ ผู้หลบหนีเข้าเมืองตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ไม่ใช่ผู้ลี้ภัย แต่หากดำเนินการตามขั้นตอนครบแล้ว เขาก็มีสิทธิที่จะขอลี้ภัยไปยังประเทศที่ 3 ได้ แม้จะไม่ใช่ปัญหาใหญ่แต่ก็เป็นภาระขึ้นเรื่อย ๆ หน่วยงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสกัดกั้นและได้ทุ่มเทมาตลอดคือ หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง

จะเห็นได้ว่าปัญหาการเดินทางเข้ามาของคนต่างด้าวหลากหลายกลุ่มดังที่ได้กล่าวมาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งสิ้น ดังนั้นกฎหมายและหน่วยงานผู้บังคับใช้เพื่อควบคุมบุคคลเหล่านี้จะต้องสามารถแก้ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยได้มีการกำหนดระบบการควบคุมบุคคลที่จะเข้าออกราชอาณาจักรไทยเป็นไปตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมือง โดยมี สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายควบคุม

บุคคลเข้าออก โดยกฎหมาย¹⁰ได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่จะเข้ามาในประเทศไทยได้ต้องมีลักษณะดังนี้

กฎหมายคนเข้าเมือง กำหนดให้คนต่างด้าวที่จะเข้ามาในประเทศไทยต้องมีหนังสือแสดงตนซึ่งได้แก่หนังสือเดินทาง¹¹หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ อย่างไรก็ตามกฎหมายก็ได้ยกเว้นคนต่างด้าวที่ไม่ต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง¹²คือ (1) ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะทางน้ำหรือทางอากาศซึ่งเพิ่งแต่แวะเข้ามายังท่าแล้วกลับออกไปแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือสำคัญเพื่อให้บุคคลนั้นถือไว้เพื่อประโยชน์ในการควบคุมบุคคล (2) คนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราว โดยปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น ได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา พม่า และมาเลเซีย (3) คนโดยสารรถไฟผ่านแดนซึ่งถือตัวโดยสารตลอดเพียงแต่ผ่านอาณาเขตประเทศไทยไปนอกราชอาณาจักรตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น ๆ และรวมตลอดถึงผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะแห่งรถไฟเช่นกันนั้นด้วย กฎหมายคนเข้าเมือง กำหนดให้การจะเข้ามาในประเทศไทยของคนต่างด้าวนอกจากต้องมีหนังสือแสดงตนแล้วบุคคลนั้นจะต้องได้รับการตรวจลงตรา (วีซ่า)¹³ในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศหรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ

กฎหมายคนเข้าเมือง กำหนดให้คนต่างด้าวต้องมีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่จะเข้ามาในราชอาณาจักร การเข้ามาต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อมีอาชีพเป็นกรรมกร หรือเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานด้วยกำลังกาย โดยไม่ได้อาศัยวิชาความรู้หรือการฝึกทางวิชาการ หรือเข้ามาเพื่อทำงานอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ต้องไม่เป็นคนวิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และ ต้องได้รับการปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีควัคซีน หรือปฏิบัติตามอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อตามที่กฎหมายบัญญัติและต้องยอมให้แพทย์ตรวจคนเข้าเมืองทำการตรวจ

กฎหมายคนเข้าเมือง กำหนดให้คนต่างด้าวที่จะเข้าเมืองได้ต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดที่ยกเว้นไว้ในกฎกระทรวง และต้องไม่มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือบุคคลซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ รวมทั้งต้องไม่มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าจะเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิง หรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากร หรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน กฎหมายคนเข้าเมือง กำหนดให้คนเข้าเมืองต้องไม่เป็นผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งไม่อนุญาต

ให้เข้ามาในราชอาณาจักรในกรณีที่มีพฤติการณ์ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่า เพื่อประโยชน์แก่ประเทศหรือเพื่อความสงบเรียบร้อย วัฒนธรรมหรือศีลธรรมอันดี หรือความผาสุกของประชาชน ไม่สมควรอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาในราชอาณาจักร รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นหรือจำพวกนั้นเข้ามาในราชอาณาจักรได้ และต้องไม่ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ หรือถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้ว หรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร โดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีได้พิจารณาจนเห็นว่า เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย สุดท้ายคือคนต่างด้าวต้องมีเงินติดตัวหรือมีประกัน แต่ไม่ใช่บังคับแก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบสองปี

นอกจากนั้น กฎหมาย¹⁴ กำหนดการควบคุมคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวให้ต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้ คือ (1) คนต่างด้าวไม่สามารถประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือกรณีมีกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวบัญญัติไว้ให้ทำได้ หากคนต่างด้าวผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (2) พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย (3) แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจท้องที่เดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย (4) ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินยี่สิบสี่ชั่วโมงให้คนต่างด้าวผู้นั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง (5) ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมิชักช้าเมื่อครบระยะเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเก้าสิบวัน หากคนต่างด้าวผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อ (2) (3) (4) หรือ (5) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง นอกจากนี้หากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ¹⁵

จะเห็นได้ว่ากฎหมายคนเข้าเมืองมีการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาคนต่างด้าวเข้าเมืองไว้อย่างสมบูรณ์สามารถที่จะสกัดกั้น คัดกรอง และควบคุมบุคคลที่อาจจะก่อปัญหาให้กับสังคมในประเทศไม่ให้ผ่านเข้ามาได้ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีบุคคลที่ขาดคุณลักษณะดังกล่าวหลบหนีหรือหลุดรอดเข้ามาได้ รัฐบาลไทยจึงดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่กำหนดนโยบายในลักษณะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยที่ประเทศต้นทางไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม เป็นการแก้ปัญหาครอบคลุมถึงการประสานกับประเทศต้นทางให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจนใน

การปรับสภาพแรงงานให้เข้าสู่ระบบการจ้างงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนี้ (1) ได้มีการผ่อนผันให้ทำงานเฉพาะพื้นที่และกิจการที่กำหนดเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในลักษณะของการแก้ปัญหาระยะเฉพาะหน้า และมีนโยบายที่จะเร่งรัดนำเข้าแรงงานอย่างถูกต้อง โดยให้ยุติการจ้างเป็นคราว ๆ (2) รัฐบาลได้จัดตั้งองค์กรหลักในการบริหารจัดการเฉพาะ มีกระทรวงแรงงานเป็นฝ่ายเลขานุการและเป็นเจ้าภาพหลักในการแก้ปัญหา รับผิดชอบในเรื่องของการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการบริหารจัดการทั้งระบบ

สำหรับการดำเนินงานแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวนั้นได้เปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าวลักลอบในทุกพื้นที่และทุกประเภทกิจการมารายงานตัว เพื่อทราบกลุ่มเป้าหมายที่เป็นปัญหาทั้งหมด และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดเป็นเจ้าภาพดำเนินการสกัดกั้น ป้องกัน และปราบปรามการลักลอบเข้ามาในประเทศของคนต่างด้าว 3 สัญชาติ (พม่า ลาว กัมพูชา) โดยสนธิกำลังทหาร ตำรวจ และพลเรือนในพื้นที่ ตรึงกำลังตามแนวชายแดน สกัดกั้นและป้องกันคนต่างด้าวที่จะลักลอบเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอีก¹⁶ โดยให้ยึดหลักการว่าบุคคลต่างชาติทุกคนที่เข้ามาในประเทศไทยจะต้องมีหลักฐาน หรือมีบัตรแสดงตนที่ทางราชการออกให้ในสถานะใดสถานะหนึ่ง ตามความจำเป็นเหมาะสมภายใต้ข้อกฎหมายและระเบียบหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการให้สัญชาติกับบุคคลใดต้องพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์อย่างเคร่งครัดและให้สัญชาติเท่าที่จำเป็นเท่านั้น¹⁷

การแก้ไขปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองนี้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับนโยบายของประเทศสหรัฐอเมริกา

2.2 การควบคุมวัตถุสิ่งของ

ระบบการควบคุมวัตถุสิ่งของที่จะผ่านเข้าออกราชอาณาจักรเป็นการควบคุมชายแดนที่มีเป้าหมายในการคัดกรองวัตถุสิ่งของที่ติดตัวบุคคลผู้เดินทางมาหรือการส่งวัตถุสิ่งของทางการขนส่งสินค้าผ่านคลังสินค้า ประเทศไทยได้กำหนดหลักการควบคุมวัตถุสิ่งของเป็นไปตามกฎหมายศุลกากร¹⁸ โดยมีกรมศุลกากร¹⁹ สังกัดกระทรวงการคลัง เป็นหน่วยงานหลักในการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

พิธีการศุลกากรเป็นวิธีการควบคุมสิ่งของนำเข้าหรือออกราชอาณาจักร สำหรับสิ่งของที่นำเข้ามาในประเทศไทยต้องเสียภาษีอากรตาม พระราชบัญญัติศุลกากร พระราชกฤษฎีกาพิกัดอัตราศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่ของใช้ส่วนตัวที่ได้รับสิทธิยกเว้นค่าภาษีอากรตามเงื่อนไขต่อไปนี้ (1) ของใช้ส่วนตัว สำหรับใช้เอง หรือใช้ในวิชาชีพ และมีจำนวนพอสมควรแก่ฐานะมูลค่าไม่เกิน 10,000 บาท (2) บุหรี่ไม่เกิน 200 มวน หรือ ซิการ์ และ ยาเส้น น้ำหนักไม่เกิน 250 กรัม และ (3) สุราไม่เกิน 1 ลิตร นอกจากนั้นกรมศุลกากรมีหน้าที่ป้องกันการนำเข้า หรือส่งออก หรือส่งผ่านสินค้าต้องห้าม ของต้องห้ามหมายถึงของที่มีกฎหมายกำหนดห้ามนำเข้ามาหรือส่งออกไปนอก

ราชอาณาจักรโดยเด็ดขาด และในบางกรณีห้ามการส่งผ่านด้วย ตัวอย่างสินค้าต้องห้ามในการนำเข้า-ส่งออก มีดังนี้ (1) วัตถุลามก การนำเข้าและส่งออกวัตถุลามก ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบหนังสือ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ขึ้น รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย และภาพยนตร์ลามกหรือวัตถุลามกอื่น ๆ (2) สินค้าที่มีตราหรือลวดลายเป็นรูปธงชาติ (3) ยาเสพติดให้โทษ (4) เงินตรา พันธบัตร ใบสำคัญรับดอกเบี้ยพันธบัตรอันเป็นของปลอมหรือแปลงเหรียญกษาปณ์ที่ทำให้น้ำหนักลดลงโดยทุจริต ดวงตราแผ่นดิน รอยตราแผ่นดินหรือพระปรมาภิไธย ดวงตราหรือรอยตราของทางราชการอันเป็นของปลอม (5) สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น แอบบันทึกเสียง (เทปเพลง) แอบบันทึกเสียง (คอมแพคดิสก์) แอบบันทึกภาพ (วิดีโอเทป) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หนังสือ หรือสินค้าอื่นใดที่ทำซ้ำหรือคัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น (6) สินค้าปลอมแปลงหรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้า

ส่วนสินค้าต้องจำกัด กรมศุลกากรมีหน้าที่ต้องตรวจสอบว่า การนำเข้า หรือส่งออก หรือส่งผ่านแดนได้รับอนุญาตและปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ครบถ้วนหรือไม่ ของต้องจำกัด หมายถึงสินค้าที่มีกฎหมายกำหนดว่าหากจะมีการนำเข้า-ส่งออกหรือผ่านราชอาณาจักรจะต้องได้รับอนุญาตหรือปฏิบัติให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ เช่น ต้องมีใบอนุญาตการนำเข้าและส่งออก ต้องปฏิบัติตามประกาศอันเกี่ยวกับฉลากหรือใบรับรองการวิเคราะห์ หรือเอกสารกำกับยา เป็นต้น ผู้ใดนำของต้องจำกัดเข้ามา หรือส่งออก หรือส่งผ่านราชอาณาจักรโดยมิได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วน จะมีความผิดตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ และเป็นความผิดตามมาตรา 27 และ 28 ของกฎหมายศุลกากรด้วย ตัวอย่างสินค้าที่มีมาตรการนำเข้า,สินค้าที่มีมาตรการส่งออก,สินค้านำเข้าและมาตรฐานสินค้า สามารถดูได้ที่ กรมการค้าต่างประเทศ จัดระเบียบเพื่อควบคุมการนำเข้าหรือส่งออก มีดังนี้ (1) เงินตราไทย และเงินตราต่างประเทศ (2) พันธุ์ยางและยางธรรมชาติ (3) ยาสูบ รวมถึงต้นยาสูบและใบยาเส้น (4) สัตว์และซากสัตว์ (5) เครื่องวิทยุคมนาคม และส่วนแห่งเครื่องวิทยุคมนาคม (6) อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน (7) วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน (8) ยา เชื้อโรค และพิษจากสัตว์ (9) สุรา (10) สินค้าประเภทอาหารที่มีความหวานเจือปน (11) เครื่องขัง ดวง วัด

สำหรับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการควบคุมสิ่งของเมื่อของผ่านศุลกากร หรืออยู่ในความกำกับตรวจตราของศุลกากร พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะให้เปิดหีบห่อ และตรวจของนั้น ในเวลาใด ๆ ก็ได้ พนักงานนั้นจะเอาตัวอย่างของใด ๆ ไปเพื่อตรวจหรือสอบ หรือตีราคา หรือ เพื่อประโยชน์อย่างอื่นก็ได้แล้วแต่จะเห็นว่าจำเป็น ตัวอย่างของนี้ต้องส่งให้โดยไม่คิดราคา และ พนักงานนั้นจะเลือกเอาออกจากหีบห่อหรือส่วนใดแห่งของนั้นก็ไม่ได้ แต่ว่าตัวอย่างของเช่นนี้จะต้อง เอาไปแต่เพียงขนาดหรือปริมาณพอสมควร และจะต้องเอาออกโดยวิธีอื่นจะทำให้

เจ้าของเสียหาย หรือลำบากอย่างน้อยที่สุดที่จะเป็นไปได้ และเมื่อไรสามารถจะคืนได้ ก็ให้คืนแก่เจ้าของไปโดยเร็ว²⁰ นอกจากนั้นพนักงานศุลกากรอาจสั่งให้หยุดรถหรือยานพาหนะอย่างอื่น ๆ และตรวจค้นเพื่อให้ทราบว่ามิใช่ของที่ลักลอบหนีศุลกากรหรือไม่ แต่ต้องมีเหตุอันควรสงสัย ว่ารถหรือยานพาหนะนั้นได้ใช้ขนสินค้า²¹

3. ช่องทางผ่านเข้าออกราชาอาณาจักร

ปัจจุบันการคมนาคมมีความสะดวกรวดเร็วมากทำให้การเดินทางหรือการส่งผ่านสินค้าทำได้หลากหลายวิธีและมีช่องทางผ่านเข้าออกมากมายซึ่งสามารถแบ่งประเภทของช่องทางเข้าออกเพื่อศึกษาถึงลักษณะและยุทธศาสตร์ในการควบคุมชายแดนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละประเภท ซึ่งการศึกษาโดยแบ่งแยกตามลักษณะของช่องทางการเข้าประเทศนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่มีความแตกต่างกันและสามารถนำยุทธวิธีที่เหมาะสมในการควบคุมช่องทางแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมช่องทางแบ่งออกได้ 4 ช่องทาง ดังนี้

3.1 ท่าอากาศยานระหว่างประเทศ (International Airports)

ท่าอากาศยานระหว่างประเทศเป็นช่องทางเข้าออกราชาอาณาจักรที่สำคัญเนื่องจากเครื่องบินพาหนะที่เดินทางได้เร็วซึ่งสามารถขนส่งผู้โดยสารหรือสินค้าได้ครั้งละมากๆ ทั้งยังเป็นเป้าหมายของการก่อวินาศภัยซึ่งเคยเกิดมาแล้วในเหตุการณ์ 911 ทำให้ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกาและทุกประเทศต่างก็ต้องหวาดผวาระวังหน้าและหันมาให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานเพิ่มมากขึ้น

ระบบการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานจะมีวิธีการคล้ายคลึงกันในแต่ละท่าอากาศยาน ซึ่งมีหลายท่าอากาศยานทั่วประเทศ (ดู ภาคผนวก 4) เช่น กรณีท่าอากาศยานกรุงเทพหรือ สนามบินสุวรรณภูมิ เป็นท่าอากาศยานระหว่างประเทศของประเทศไทยที่มีความทันสมัยและมีระบบการควบคุมและการรักษาความปลอดภัยที่สมบูรณ์ที่สุด ระบบการรักษาความปลอดภัยสนามบินสุวรรณภูมิ มีการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ การควบคุมภายนอกอาคารผู้โดยสาร ได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 พื้นที่หลัก คือ พื้นที่สาธารณะ (Public Area) และพื้นที่เพื่อการรักษาความปลอดภัย (Security Area) มีมาตรการรักษาความปลอดภัยบริเวณรอบนอกอาคาร ผู้โดยสาร โดยจัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยควบคุมและสังเกตการณ์ทางเข้า ทางออก และตรวจตราพื้นที่อาคารผู้โดยสารและพื้นที่โดยรอบท่าอากาศยาน สำหรับมาตรการรักษาความปลอดภัยภายในอาคารผู้โดยสารจัดให้มีการควบคุมการผ่านเข้า-ออกพื้นที่เพื่อการรักษาความปลอดภัย บุคคลที่ผ่านเข้า-ออกจะต้องติดบัตรรักษาความปลอดภัย ซึ่งเป็นแบบ Smart Card ต้อง

ผ่านการตรวจค้นร่างกายและสัมภาระ อีกทั้งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตระเวนตรวจสอบความเรียบร้อยของพื้นที่ภายในอาคารผู้โดยสาร ตรวจจับพฤติกรรมบุคคลต้องสงสัยและสอดส่องดูแลพื้นที่ภายในอาคารผู้โดยสารด้วยกล้องโทรทัศน์วงจรปิด โดยกระจายตามพื้นที่ต่าง ๆ ภายในสนามบิน คือ อาคารผู้โดยสารและอาคารเทียบเครื่องบิน พื้นที่ในเขตปลอดอากรพื้นที่ขึ้นได้ดินได้อาคารผู้โดยสาร ที่ติดตั้งระบบสายพานลำเลียงกระเป๋า อาคารระบบบริหารสารสนเทศ อาคารจอดรถ สถานีดับเพลิงและกู้ภัย อาคารสำนักงาน บริเวณถนนภายในสนามบิน

ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กำหนดมาตรการตรวจค้นผู้โดยสารและสัมภาระก่อนขึ้นอากาศยาน ทั้งการตรวจกระเป๋าเดินทางของผู้โดยสาร (Screening of Checked Baggage) โดยระบบ Inline Security System ด้วยเครื่อง Computed Tomography X-ray (CTX) ประกอบด้วยอุปกรณ์ Explosive Trace Detector (ETD) ช่วยในการตรวจหาร่องรอยของวัตถุระเบิด เพื่อป้องกันมิให้มีการนำพาอาวุธวัตถุระเบิด ขึ้นไปกับอากาศยาน และการตรวจสัมภาระติดตัวผู้โดยสารขึ้นเครื่อง (Screening Passengers and Carry-on Luggage) โดยใช้เครื่องตรวจจับโลหะชนิดเดินผ่าน (Walk-through Metal Detector) เครื่องตรวจจับชนิดมือถือ (Hand-held Metal Detector) และ เครื่อง X-ray นอกจากนี้ยังมีการตั้งจุดตรวจค้นเป็นจุดเดียวด้านหลังพื้นที่ตรวจหนังสือเดินทาง (Centralize Screening) เพื่อให้สามารถดูแลการรักษาความปลอดภัยได้อย่างเข้มงวด ตามคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการระบบรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานสุวรรณภูมิขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ หรือ ICAO²²

นอกจากนี้ไม่อนุญาตให้นำอาวุธและวัตถุอันตรายที่ไปกับอากาศยาน รายละเอียดมีดังนี้

- 1 วัตถุระเบิด เช่น ดอกไม้เพลิง ดินปืน ระเบิด ฯลฯ
- 2 แก๊ซอัด เช่น แก๊สน้ำตา ไฟแช็ก ฯลฯ
- 3 วัตถุไวไฟ เช่น น้ำมันไฟแช็ก เชื้อเพลิงแข็ง สีนํ้ามัน ไม้ขีดไฟ ฯลฯ
- 4 วัตถุเป็นพิษ เช่น สารจำกัดแมลง สารหนู ฯลฯ
- 5 วัตถุออกซิไดซ์ เช่น แอมโมเนียไนเตรท แคลเซียมเปอร์ออกไซด์ ฯลฯ
- 6 วัตถุกำมะถันตกภาพรังสี เช่น ธาตุยูเรเนียม ฯลฯ
- 7 วัตถุกัดกร่อน เช่น แบตเตอรี่ที่บรรจุสารกัดกร่อน น้ำกรด ปะรอท ฯลฯ
- 8 อาวุธปืนและเครื่องกระสุนทุกชนิด ฯลฯ
- 9 อาวุธโดยสภาพ เช่น มีด สนับมือ ดาบ ทวน กระบอง รวมถึง วัตถุแหลมคมทุกชนิด
- 10 สิ่งเทียมอาวุธ เช่น ปืนไฟแช็ก ระเบิดไฟแช็ก ปืนเด็กเล่น ฯลฯ
- 11 สัตว์มีพิษหรือดุร้าย สัตว์ขนาดใหญ่ และสัตว์สงวน
- 12 อื่นๆ เช่น แม่เหล็ก น้ำแข็งแห้ง

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในเรื่องระบบการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน ได้แก่ การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย ส่วนหน่วยงานที่ร่วมสนับสนุนภารกิจคือ สายการบิน

สำหรับการควบคุมบุคคลเข้าออกราชอาณาจักรผ่านท่าอากาศยานระหว่างประเทศเป็นหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่ช่องทางอนุญาตของด่านตรวจคนเข้าเมืองในการขอรับการตรวจลงตรา(Visa on Arrival) ตามช่องทางท่าอากาศยาน ได้แก่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานเชียงใหม่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานภูเก็ต ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานหาดใหญ่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานอุตะเถา ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานเชียงราย ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานสุราษฎร์ธานี ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานเกาะสมุย ด่านตรวจคนเข้าเมืองตาก ณ บริเวณเขตสนามบินสุโขทัย

สถานการณ์ปัจจุบันพบปัญหาเกิดขึ้นที่ช่องทางท่าอากาศยานระหว่างประเทศคือการผ่านเข้าออกของอาชญากรชาวต่างชาติหลายกลุ่มทั้งชาวอินโดนีเซีย โคลอมเบีย เปรู เปอร์โตริโก สเปน และเวเนซุเอล่าที่เข้ามาก่อคดีชิงทรัพย์คนไทยบ่อยครั้งขึ้น โดยผู้ตกเป็นเหยื่อหรือเป้าหมายส่วนใหญ่คือ ผู้ที่เบิกเงินสดจากธนาคารจำนวนมาก หรือร้านจำหน่ายเครื่องประดับประเภทจิวเวลรี่ที่มีราคาแพง ซึ่งอาชญากรเหล่านี้จะทำงานเป็นกลุ่ม มีสมาชิกชายและหญิง ตั้งแต่ 2 – 7 คน แบ่งการทำงานเป็นขั้นตอน อาทิ ผู้สะกดรอยตามเป้าหมาย ผู้เข้ามาเบี่ยงเบนความสนใจ และผู้ลงมือชิงทรัพย์ ทั้งนี้เมื่อลงมือกระทำแล้วจะหลบหนีกลับประเทศตนเอง หรือประเทศเพื่อนบ้านของไทย รอให้เรื่องเงียบหายแล้วย้อนกลับมาดำเนินการใหม่ โดยบางส่วนยังแสวงประโยชน์จากการจัดงานส่งเสริมการค้าอัญมณีของไทยเข้ามาก่อเหตุด้วย จากความสะดวกในการเดินทางเข้าออกของชาวต่างชาติทำให้มีอาชญากรต่างชาติแฝงตัวมาหลบซ่อน และเข้ามาก่ออาชญากรรมโดยเฉพาะคดีประสงค์ต่อทรัพย์ในไทยบ่อยครั้ง อาทิ คดีชาวเยอรมันหนีคดีความผิดจากการปล้นรถขนเงินธนาคารในเยอรมันมาซ่อนตัวในไทยแล้ว หรือ คดีชาวต่างชาติใช้หนังสือเดินทางปลอมของสวีเดนเข้าพักในโรงแรมในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี แล้วใช้กลอุบายหลอกมอมเบียร์พนักงานโรงแรมเพื่อโจรกรรมทรัพย์สินของผู้เข้าพัก ทั้งนี้ลักษณะการดำเนินการ ประกอบกับรูปพรรณของคนร้ายน่าเชื่อว่าเป็น ผู้ที่มาจากอเมริกาใต้ที่มักจะเป็นชาวเปรูหรือโคลอมเบีย ซึ่งเคยร่วมกับชาวจีนหลอกชิงทรัพย์ร้านจำหน่ายจิวเวลรี่ในกรุงเทพฯ มาแล้ว หรือ การฉ้อโกงหลอกลวงประชาชนของชาวต่างชาติในไทย ที่น่าสนใจคือ ผู้ดำเนินการมักกระทำในประเทศตนเองก่อนจากนั้นหลบหนีมาไทยแล้วเริ่มดำเนินการในลักษณะเดียวกันใหม่ ทั้งนี้ในช่วงรายงานตรวจพบ ชาวเกาหลีใต้หลบหนีคดีฉ้อโกงเงินกว่า 1600 ล้านบาท เข้ามาประกอบธุรกิจขายยาแผนโบราณ โดยเฉพาะยาบำรุงสมรรถภาพทางเพศให้นักท่องเที่ยวในราคาสูงเกินจริงแต่มีคุณภาพต่ำ ซึ่งจัดเป็นยาปลอม ส่วนชาวเยอรมันมีการหลอกให้ชาวเยอรมัน รวมทั้งสัญชาติอื่น ๆ โอนเงินมาลงทุนทำธุรกิจในไทย โดยคิดค่าบริการดำเนินการรายละ 200,000 บาท และมีผู้หลงเชื่อโอนเงินแล้วประมาณ 100 ราย คิดเป็นมูลค่าความเสียหายประมาณ 50 ล้านบาท ชาวฟิลิปปินส์ซึ่งมักมีพฤติกรรมหลอกลักนักท่องเที่ยวให้

ร่วมเล่นพนันไฟโงงเศรษฐี ได้กลับมาดำเนินการใหม่อีกครั้ง ผู้ตกเป็นเหยื่อล่าสุดเป็นชาวญี่ปุ่นและออสเตรเลีย ขณะที่ชาวอเมริกันหนีคดีนี้ไปโกเงินในสหรัฐฯ เข้ามาซ่อนตัวในไทย

วิธีการควบคุมบุคคลเดินทางผ่านเข้าออกท่าอากาศยาน สำหรับขาเข้าผู้เดินทางจะต้องกรอกรายละเอียดประวัติข้อมูลลงในเอกสารผู้โดยสารขาเข้า ซึ่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นผู้จัดทำไว้เป็นหลักฐานสำหรับการติดต่อในกรณีที่ผู้โดยสารพำนักอยู่ที่ประเทศไทย สำหรับการควบคุมผู้โดยสารขาออกผ่านท่าอากาศยานนั้นผู้โดยสารจะต้องแสดงหนังสือเดินทาง บัตรผู้โดยสารและใบรายละเอียดประวัติข้อมูลสำหรับผู้โดยสารขาออกให้กับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง²³

ส่วนการควบคุมสิ่งของผ่านเข้าออกท่าอากาศยานเป็นหน้าที่ของกรมศุลกากร สังกัดกระทรวงการคลัง สำหรับการนำเข้าผู้เดินทางขาเข้าจะต้องกรอกแบบฟอร์มการสำแดงรายการสิ่งของกับเจ้าหน้าที่ศุลกากรขณะนำกระเป๋าและสัมภาระผ่านช่องตรวจศุลกากร ผู้โดยสารที่ไม่มีสิ่งของต้องสำแดงให้ไปที่ช่องทางเดินสีเขียวที่ติดป้าย “ไม่มีสิ่งของต้องสำแดง” การตรวจสัมภาระของผู้โดยสารผ่านช่องตรวจไฟเขียวกรมศุลกากรไม่ได้ตรวจทุกคนแต่จะใช้การสุ่มตรวจแต่หากผู้โดยสารที่มีสิ่งของต้องสำแดงให้ไปที่ช่องทางเดินสีแดงที่ติดป้าย “สิ่งของต้องสำแดง” พร้อมกับแบบฟอร์มการสำแดงสิ่งของต้องห้าม ผู้โดยสารจะถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และ/หรือ ถูกยึดสิ่งของ ถ้าเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่ามีสิ่งของต้องห้ามซ่อนเร้นอำพรางรวมทั้งถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และ/หรือ ถูกยึดสิ่งของต้องห้าม หรือสิ่งของต้องจำกัดที่ไม่มีใบอนุญาตนำเข้า²⁴

การควบคุมเงินตราและสัตว์เลี้ยงหรือพืชพรรณไม้ ผู้เดินทางสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรไทยได้ และสามารถนำเงินตราออกนอกประเทศได้เช่นกัน แต่จะต้องห้ามเกินจำนวนที่ทางศุลกากรได้กำหนดไว้ตอนขาเข้า ผู้เดินทางออกนอกราชอาณาจักรไทยสามารถนำ เงินสกุลบาทออกนอกประเทศได้ไม่เกิน 50,000 บาทผู้โดยสารที่นำสัตว์เลี้ยงเข้าหรือออกนอกประเทศจะต้องปฏิบัติตาม กฎของการทำอากาศยาน และแจ้งต่อด่านกักกันสัตว์ ผู้โดยสารที่นำพืชพรรณไม้เข้าหรือออกนอกประเทศ จะต้องปฏิบัติตามกฎของการทำอากาศยานและแจ้งต่อด่านกักกันพืช

3.2 ท่าเรือ (Ports)

ท่าเรือช่องทางผ่านเข้าออกราชอาณาจักรที่ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าและส่งออกสินค้าต่างประเทศ แต่ท่าเรือบางแห่งเป็นช่องทางอนุญาตของด่านตรวจคนเข้าเมืองในการขอรับการตรวจลงตรา(Visa on Arrival) บุคคลที่เดินทางผ่านเข้าออกราชอาณาจักรโดยทางท่าเรือซึ่งได้แก่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าเรือกรุงเทพ ด่านตรวจคนเข้าเมืองศรีราชา ณ ท่าเลจอดเรือในอ่าวอุดม และ

บริเวณท่าเรือแหลมฉบัง ด้านตรวจคนเข้าเมืองมาบตาพุด ณ บริเวณท่าเรือมาบตาพุด และท่าเลจอดเรือในอ่าวหน้าเมืองระยอง ด้านตรวจคนเข้าเมืองสมุทร ณ ท่าเลจอดเรือบริเวณอ่าวหน้าทอน ด้านตรวจคนเข้าเมืองภูเก็ต ณ ท่าเลจอดเรือบริเวณอ่าวมะขาม และท่าเลจอดเรือบริเวณอ่าวคลอง ด้านตรวจคนเข้าเมืองสตูล ณ บริเวณเขตท่าเรือด้านสุทธการดำมะลัง และบริเวณเขตท่าเรือเจ๊ะปัลลัง ด้านตรวจคนเข้าเมืองกระบี่ ณ บริเวณเขตท่าเรือน้ำลึกกระบี่, บริเวณเขตท่าเรือเจ้าฟ้า บริเวณเขตท่าเรือเกาะลันตา ด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าเรือสงขลา ณ บริเวณเขตท่าเรือน้ำลึกสงขลา และบริเวณเขตท่าเรือเดินเรือไทย

การควบคุมรักษาความปลอดภัยท่าเรือที่สำคัญ Security of Port Facilities and Associated Infrastructure ซึ่งสำหรับประเทศไทย ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือน้ำลึกหลักในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ มีพื้นที่ขนาด 6,340 ไร่ สามารถรองรับเรือขนาดใหญ่พิเศษได้และให้บริการขนถ่ายสินค้าสูงสุดแห่งหนึ่งของโลก จากการจัดอันดับท่าเทียบเรือที่เป็น World Top Container Port ท่าเรือแหลมฉบังมีการควบคุมรักษาความปลอดภัยคือ การรักษาความปลอดภัยเบื้องต้นของผู้ขนส่งสินค้า (Container Security Initiative : CSI) ซึ่งกรมศุลกากรได้ทำการตรวจสอบตู้สินค้าส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ณ คลังสินค้าทัณฑ์บนเป็นการชั่วคราวตามที่ประเทศสหรัฐอเมริกาขอความร่วมมือให้ท่าเรือขนาดใหญ่ (Mega Port) ที่มีตู้สินค้า มากที่สุด 20 อันดับแรกของโลกทำการติดตั้งระบบตรวจสอบตู้สินค้าก่อนจะบรรจุลงเรือขนส่งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ระบบ X-Ray ตรวจสอบที่ท่าเรือต้นทางและที่ทำการถ่ายลำตู้สินค้าเพื่อป้องกันการก่อการร้าย ซึ่งท่าเรือแหลมฉบังเป็นท่าเรือใหญ่อันดับที่ 20 จึงมีระบบ Mobile X-Ray จำนวน 2 เครื่อง หรือการดำเนินการตรวจสอบป้องกันการก่อการร้ายทางชีวภาพตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (Bioterrorism Act.) ซึ่งท่าเรือแหลมฉบังและผู้ประกอบการท่าเทียบเรือตู้สินค้าได้จดทะเบียน กับหน่วยงานคณะกรรมการอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา (Food and Drug Administration : USFDA)

นอกจากนั้นยังมีโครงการเสริมสร้างท่าเรือกรุงเทพและท่าเรือแหลมฉบังให้มีประสิทธิภาพ (Bangkok/ Laem Chabang Efficient Security and Trade : BEST) ที่ทำความร่วมมือกันระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง ผู้ประกอบการท่าเทียบเรือตู้สินค้าของท่าเรือแหลมฉบัง ผู้ประกอบการไอซีดีลาดกระบ้ง บริษัท ทีพีไอดีไอ จำกัด และทางประเทศสหรัฐอเมริกา ทำการทดลองสาธิตการขนส่งตู้สินค้าจำนวน 30 ตู้ ส่งออกจากไอ ซี ดี ลาดกระบ้ง ผ่าน ท่าเรือแหลมฉบังไปยัง Port of Seattle , U.S.A. โดยติดตั้ง Electronic Seal Tracking เพื่อติดตามตู้สินค้าตลอดเส้นทางขนส่งและนำเสนอแบบ Real Time นอกจากนั้นยังมีการเตรียมความพร้อมด้านต่อต้านการก่อการร้ายสากลจังหวัดชลบุรี โดยจังหวัดชลบุรี หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงาน เกียวข้อง ได้ฝึกซ้อมเตรียมความพร้อมด้านการก่อการร้ายสากลจังหวัดชลบุรีที่ทำเทียบเรือท่าเรือแหลมฉบัง รวมทั้งท่าเรือแหลมฉบังได้รับ Letter of Approval of A Port

Facility ตาม ประมวลข้อบังคับว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของเรือและท่าเรือระหว่างประเทศ (International Ship and Port Facility Security Code : ISPS Code) และท่าเรือแหลมฉบังและ ผู้ประกอบการท่าฯ รวมทั้งผู้ซ่อมเรือ Unithai ได้กำหนดมาตรการควบคุมบุคคลและยานพาหนะที่ ผ่านเข้า – ออกทุกคันให้รัดกุมและเข้มงวด²⁵

ท่าเรือแหลมฉบัง มีการฝึกอบรมปฏิบัติการและภัยพิบัติขนาดใหญ่ร่วมกับทางสหรัฐอเมริกา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการรับมืออุบัติภัยหรือภัยพิบัติร้ายแรงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการป้องกันท่าเรือแหลมฉบังนั้นเป็นหลักประกันทางเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเนื่องจากว่าสินค้าส่งออกของไทยจำนวนมากส่งออกจากท่าเรือแหลมฉบัง การฝึกซ้อมแผนรักษาความปลอดภัยเต็มรูปแบบนี้ เป็นการเตรียมพร้อมหลังจากการก่อวินาศกรรมที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ 11 กันยายน 2544 ทำให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบตามมาเป็นอย่างมาก จากเหตุการณ์ดังกล่าว องค์การทางทะเลระหว่างประเทศ ที่มีการขนส่งสินค้าทางทะเล ซึ่งวันจะเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น จึงมีการประสานความร่วมมือ เพื่อรักษาความปลอดภัยท่าเรือ โดยประเทศสหรัฐฯ ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยฝึกอบรม สัมมนา ให้ความรู้ การฝึกซ้อม Table Top และ Mini-Exercise

สำหรับการควบคุมสิ่งของบริเวณท่าเรือมีการติดตั้งเครื่องเอกซเรย์ตู้คอนเทนเนอร์ตามด่านศุลกากร เช่น ศุลกากรท่าเรือแหลมฉบังมีเครื่องเอกซเรย์ตู้คอนเทนเนอร์ช่วยทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการป้องกันสินค้าเถียงภาษี ทำให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรมกับผู้เสียภาษี เครื่องเอกซเรย์ตู้คอนเทนเนอร์แบบติดตั้งประจำที่จะตรวจสอบสินค้าทั้งขาเข้าและขาออกโดยไม่ต้องเปิดตู้สินค้า ทำให้ผู้ประกอบการได้รับความสะดวกรวดเร็วในการขนส่งสินค้าและช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ที่สำคัญยังทำให้เกิดความโปร่งใสในการตรวจสอบสินค้าและจัดเก็บภาษี และทำให้ต่างชาติเชื่อมั่นในสินค้าไทยว่าปลอดภัยจากสินค้าอันตราย โดยเฉพาะสารกัมมันตรังสี เพราะหลังจากเกิดเหตุการณ์ระเบิดตึกเวิลด์เทรดที่สหรัฐฯ ทำให้หลายชาติเข้มงวดกับการตรวจสอบสินค้านำเข้า โดยเฉพาะที่สหรัฐฯ และ สหภาพยุโรปจะนำมาตรการเดียวกันมาใช้เช่นกัน ทั้งนี้เครื่องเอกซเรย์ที่ท่าเรือแหลมฉบังนี้จะติดตั้งจำนวน 2 เครื่อง เพื่อตรวจสอบสินค้าทั้งขาเข้าและขาออก มูลค่าประมาณ 974 ล้านบาท ซึ่งถือว่าเป็นด่านศุลกากรแห่งแรกที่ใช้ระบบเอกซเรย์ที่ทันสมัยที่สุดในภูมิภาคนี้ และในอนาคตประเทศเพื่อนบ้านทั้ง ลาว อินโดนีเซีย และกัมพูชา จะต้องมาขอใช้บริการจากไทยเพราะเป็นเครื่องที่ทันสมัยที่สุด นอกจากนี้ยังติดตั้งที่ด่านศุลกากรท่าเรือคลองเตย²⁶

การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการปราบปรามการกระทำความผิด ณ ท่าเรือแหลมฉบังได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กรณีการจับกุมไม้พยูงและ

พระพุทธรูปส่งออกต่างประเทศรวมมูลค่าประมาณ 195 ล้านบาท สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบังและเจ้าหน้าที่สำนักสืบสวนและปราบปราม ร่วมกันตรวจสอบตู้สินค้าขาออกต้องสงสัยจำนวน 13 ตู้ โดยใช้เครื่อง X-Ray จากการฉายภาพรังสีพบสินค้าไม้ซุงท่อน ไม้แปรรูป และพระพุทธรูปหินอ่อนไม่ตรงตามสำแดง จึงเปิดตู้พบเป็นไม้พุงท่อน จำนวนประมาณ 1,800 ท่อน ไม้แปรรูป จำนวน 150 แผ่น พระพุทธรูปหินอ่อน จำนวน 4 องค์ และพระพุทธรูปดินเผา จำนวน 1 องค์ ในการจับกุมในครั้งนี้โดยภาพรวมแล้วสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบังจับกุมได้ 195 ตู้ คอนเทนเนอร์ จำนวนกว่า 30,000 ท่อน มูลค่ากว่า 195,000,000 บาท การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร ในฐานะสำแดงเท็จเพื่อลักลอบส่งออกของต้องห้าม ต้องจำกัด โดยไม่ได้รับอนุญาต²⁷ จึงได้ยึดของต้องห้าม ต้องจำกัดทั้งหมดเป็นของแผ่นดิน

3.3 จุดผ่านแดน (Regulated Land Borders)

ช่องทางผ่านเข้าออกประเทศไทยจากพื้นสู่พื้นซึ่งลักษณะของการเดินทางเข้าออกเป็นการเดินเท้าหรือใช้ยานพาหนะทางบกนั้นส่วนมากผู้เดินทางเป็นคนต่างด้าวที่มีสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย การเดินทางสามารถเข้าออกได้ตามช่องทางที่อนุญาตตามกฎหมายเท่านั้นโดยบุคคลที่เดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ผ่านตรวจคนเข้าเมือง ตามกำหนดเวลาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา²⁸ ลักษณะของจุดผ่านแดนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

(ก) จุดผ่านแดนถาวร เป็นจุดผ่านแดนที่เปิดให้มีการค้าขายและสัญจรไปมา ระหว่างประเทศไทย กับประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยความเห็นชอบของรัฐบาลทั้งสองประเทศ โดยคำนึงถึงความพร้อมด้านต่างๆ ของทั้งสองประเทศ และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย²⁹ ประกาศจุดผ่านแดนถาวร เช่น ปัจจุบันมีจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก ตั้งอยู่ที่ บ้านคลองลึก ตำบลท่าข้าม อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีด่านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ

(ข) จุดผ่านแดนชั่วคราวเป็นจุดผ่อนปรนที่เกิดขึ้น ในห้วงระยะเวลาที่แน่นอน ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย บริเวณพรมแดนที่ปิดอยู่ การพิจารณาผ่อนผันจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญและต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านความมั่นคงด้วย ทั้งนี้ก่อนที่

กระทรวงมหาดไทย จะเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว ให้ทำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาเห็นชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยคณะอนุกรรมการพิจารณาการเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวของสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติก่อน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย³⁰ประกาศจุดผ่านแดนชั่วคราว

(ค) จุดผ่อนปรนทางการค้า³¹ กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้ที่มีอำนาจในการประกาศเปิดจุดผ่อนปรน โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ใช้ดุลยพินิจตามความเหมาะสม

สอดคล้องกับนโยบาย และมาตรการปฏิบัติที่ทางราชการกำหนดไว้ โดยก่อนเปิดจุดผ่อนปรนให้ จังหวัดนำเรื่องเข้าพิจารณา โดยคณะกรรมการเปิดจุดผ่านแดนระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาประเภท สินค้า ซึ่งเป็นสินค้าที่ค้าขายกันในท้องถิ่น เครื่องอุปโภค บริโภค บริเวน ระยะเวลา รวมทั้งกำหนด มาตรการในการควบคุมการเข้า-ออก ของบุคคล แล้วขอความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย ก่อน ทั้งนี้ ให้มีการตรวจสอบเพื่อทบทวนสถานะการณ์และผลกระทบต่างๆ ทุกระยะ รวมทั้งการ พิจารณาความสอดคล้องกับสถานะการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศนั้นๆ ประกอบกันไปด้วย เช่น จุดผ่อนปรนบ้านตาพระยา ตั้งอยู่ที่ ตำบล ตาพระยา อำเภอ ตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เปิดเมื่อ วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2541 จุดผ่อนปรนบ้านหนองปรือ ตั้งอยู่ที่ ตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เปิดเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2541 จุดผ่อนปรนบ้านเขาหิน ตั้งอยู่ที่ ตำบลคลอง หาด อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว เปิดเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2541

การควบคุมบุคคลตามช่องทางเข้าออกจุดผ่านแดนจะพบปัญหามากเนื่องจากคนต่างด้าว ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มุ่งหวังเข้ามาขายแรงงานและหารายได้ในประเทศไทย เช่น กรณี ค้นตรวจ คนเข้าเมืองอรัญประเทศ มีปัญหาในเรื่องการควบคุมคนกัมพูชาเข้าออกโดยใช้เอกสารผ่านแดน ชั่วคราว นับหมื่นคนในช่วงเช้า ซึ่งตามข้อตกลงระหว่าง ไทย - กัมพูชา ว่าด้วยเรื่องการจราจรข้าม แดนนั้น เอกสารผ่านแดนชั่วคราวนี้ต้องยกเลิก และใช้ หนังสือผ่านแดน Borderpass หรือ หนังสือ เดินทาง Passport เท่านั้น แต่ฝ่ายกัมพูชาขอผ่อนผันให้ใช้เอกสารผ่านแดนชั่วคราวไปก่อนจนกว่า ประชาชนของตนจะพร้อมในการทำหนังสือผ่านแดน Borderpass หรือหนังสือเดินทาง สำนักงาน ตรวจคนเข้าเมืองจึงทำการจัดระเบียบ และ ควบคุมให้รู้ได้ว่าคนกัมพูชาที่ถือเอกสารดังกล่าวเข้า ออกเป็นใคร อย่างไร โดยทั้งสองประเทศได้ร่วมกันปรึกษาหารือในการจัดทำบัตร Immigration Card และ การตรวจบุคคลเข้าออกผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึกเพื่อที่จะนำคอมพิวเตอร์มาใช้ ในการเก็บข้อมูลประวัติรูปถ่าย และลายนิ้วมือ เพื่อควบคุมการเดินทางเข้าออก โดยการอ่านบัตร ด้วยรหัส Barcode³²

นอกจากนี้ยังพบวิธีการปลอมบอร์เดอร์พาสบริเวนชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว อย่างแพร่หลาย เป็นการ “ผ่าเล่ม” หนังสือผ่านแดนชั่วคราว หรือ บอร์เดอร์พาสที่หมดอายุ แล้ว นำไปดัดรูปใหม่ จากนั้นจึงแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลภายในเล่ม แล้วประทับตราปลอมของด่าน ตรวจคนเข้าเมืองลงไป เพื่อใช้ดับตาเจ้าหน้าที่ไทยตามจุดตรวจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะขาด ความรู้และทักษะในการสังเกต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านภาษาเขมรและภาษาอังกฤษที่ใช้ในบอร์ เดอร์พาส บอร์เดอร์พาสดังกล่าวจะมีลักษณะไม่เรียบร้อย มีร่องรอยการแก้ไข บางครั้งไม่มีตรา ประทับ หรืออาจจะบุบสลายกับภาพถ่ายไม่ตรงกัน ขั้นตอนการลักลอบดังกล่าวจะให้ชาวเขมรที่ ต้องการหลบหนีเข้าประเทศไทย เดินทางเข้าไปยังตลาดโรงเกลือก่อน จากนั้นจึงมอบบอร์เดอร์ พาสปลอมที่ทำเตรียมไว้ให้ แล้วจึงพาเดินทางต่อไปยังจุดหมายที่ต้องการ ซึ่งตามข้อตกลงระหว่าง

จังหวัดสระแก้ว และ จังหวัดบันเตียเมียนเจย ของ กัมพูชาแล้ว บอร์เดอร์พาสดังกล่าวจะมีอายุเพียง 7 วัน และสามารถเดินทางได้ภายใน จังหวัดสระแก้วและ จังหวัดปราจีนบุรีเท่านั้น

การควบคุมบุคคลเข้าออกช่องทางด้านตรวจคนเข้าเมืองยังพบการเคลื่อนไหวของชาวมุสลิมกัมพูชาที่ผ่านแดนบริเวณจุดผ่านแดนถาวรคลองลึก อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว เพิ่มขึ้นเฉลี่ยวันละกว่า 100 คน จากเดิมประมาณวันละ 10-20 คน โดยถือหนังสือเดินทางและขอวีซ่าถูกต้องตามขั้นตอนทางกฎหมาย ซึ่งทำให้สามารถอยู่เมืองไทยได้ 60 วัน แตกต่างจากการขอผ่านแดนธรรมดาที่จะอยู่ได้เพียง 30 วัน โดยให้เหตุผลในการผ่านแดนแตกต่างกันไป อาทิ เข้ามาท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาศาสนาทางภาคใต้ บ้างก็เข้ามาเป็นแรงงานในประเทศไทย บ้างก็เป็นเส้นทางผ่านไปยังประเทศมาเลเซีย แต่ที่น่าสังเกต คือ ขั้นตอนตั้งแต่การทำหนังสือเดินทาง การขอวีซ่าจากกัมพูชาผ่านเข้ามาในประเทศไทยต้องจ่ายเงินคนละเกือบ 2 หมื่นบาท แต่คนเหล่านี้ล้วนมีเงินติดตัวคนละไม่กี่ร้อยบาท กอปรกับพบคนกัมพูชานับพันคนตามโรงเรียนสอนศาสนาต่าง ๆ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และกรณีการเข้าคั่นที่หลบซ่อนของหัวหน้ากลุ่มย่อยมุจาฮิดีนอิสลามปัตตานี (เจเอ็มไอพี) พบหลักฐานสำคัญ คือ หนังสือเดินทางของชาวกัมพูชา อายุระหว่าง 17-25 ปี กว่า 30 เล่ม ทุกเล่มมีตราประทับการผ่านแดนของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองคลองลึกทั้งสิ้น และหลายครั้งที่เกิดการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของไทยกับกลุ่มก่อการร้ายพบว่า ผู้เสียชีวิตเป็นชนนอกพื้นที่ ด้วยเหตุนี้การผ่านแดนมากอย่างผิดสังเกตของคนกลุ่มดังกล่าวจึงเป็นที่จับตามองของเจ้าหน้าที่ไทย ล่าสุดทางการไทยกำหนดให้ชาวกัมพูชาที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยต้องมีเงินพกติดตัวคนละ 2 หมื่นบาท

3.4 พื้นที่แนวเขตแดนนอกจุดผ่านแดน (Unregulated Land Borders)

พื้นที่เขตติดต่อประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีลักษณะที่แตกต่างกันตามสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นการยากในการควบคุมดูแลให้ทั่วถึง ตามตะเข็บรอยต่อตลอดแนวจึงมีการกระทำ ความผิดและปัญหาที่พบหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลต่างด้าวเดินทางข้ามเขตแดนเข้ามาโดยผิดกฎหมาย การค้าเถียงยาเสพติด ของหนีภาษี อาวุธสงคราม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ หรือ แม้แต่การลักลอบค้ามนุษย์ของกองกำลังต่างชาติ เช่น กรณีพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศพม่า สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนต่อเนื่องกันไปตลอดแนวชายแดนมีราษฎรอาศัยอยู่กระจัดกระจายทั่วไป แนวชายแดนฝั่งตรงข้ามมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ เช่น ว้า, ไทยใหญ่, ละว้า, และกระเหรี่ยง มีการเคลื่อนไหวของกองกำลังติดอาวุธหลายกลุ่มบริเวณแนวชายแดน และมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรง โดยมีสาเหตุหลักมาจากการผลิตฝิ่นนอกประเทศ แล้วลักลอบลำเลียงขนส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ตามช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน กระทำในลักษณะเป็นขบวนการ สำหรับราษฎรที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนนั้น

ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา มีการอพยพถิ่นฐานอยู่ตลอดเวลา ยึดอาชีพทำไร่เลื่อนลอยเป็นหลัก ทำให้ไม่มีอาชีพและรายได้ที่แน่นอน มีความยากจนเป็นส่วนใหญ่ทำให้ไม่สามารถเป็นกำแพงชุมชน สกัดกั้นการกระทำที่ผิดกฎหมายได้ ประกอบกับเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างหมู่บ้านมีความยากลำบาก เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถเดินทางเข้าไปให้ความช่วยเหลือและพัฒนาได้สะดวก ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าว ผลกระทบต่อความมั่นคงและการพัฒนาประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องดำเนินการพัฒนาและควบคุมพื้นที่ชายแดนเหล่านี้อย่างจริงจัง³³

ปัญหาการลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมายตามพื้นที่ชายแดนนอกเขตด่านตรวจคนเข้าเมือง ก็เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเรื่อย ๆ เช่น ด้านชายแดนไทยกับ กัมพูชา มีการให้ชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศแล้วไปรวมตัวอยู่ในป่าแห่งหนึ่งโดยจะมีรถบรรทุก 10 ล้อขับเข้าไปรับในป่าแล้วคลุมผ้าใบอย่างมิดชิด หรือกรณีปัญหาชาวเกาหลีเหนือลักลอบ หลบหนีเข้าสู่ประเทศไทยผ่านชายแดนเชียงแสน จังหวัดเชียงรายหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อย ตามลำแม่น้ำโขงเขตเชียงราย ได้ตรวจติดตามลำน้ำโขง โดยเฉพาะทำน้ำโขง บริเวณริมถนนสาย เชียงแสน-สามเหลี่ยมทองคำ ตรงข้ามเกาะดอนชาว ห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงแสนไปทางทิศ เหนือประมาณ 5 กิโลเมตร ที่มักพบว่ามีชาวเกาหลีเหนือ ลักลอบนั่งเรือหางยาวมาขึ้นฝั่งอยู่บ่อยครั้ง ขณะที่ในฝั่งประเทศไทยนั้น มีรายงานระบุว่า มีกลุ่มนายหน้าค้าคนที่คอยทำหน้าที่ประสานและ ลำเลียงชาวเกาหลีเหนือ จากสามเหลี่ยมทองคำและชายแดนจังหวัดเชียงรายอยู่ 2 กลุ่มหลัก ซึ่งเป็น กลุ่มชาวเกาหลีทั้งหมด โดยที่หนึ่งในสองกลุ่มหลักนี้ เป็นชาวเกาหลีใต้ที่เปิดกิจการร้านอาหาร เกาหลีเป็นธุรกิจบังหน้าอยู่ใจกลางเมืองเชียงราย โดยวิธีการลำเลียงชาวเกาหลีเหนือหลบหนีเข้า เมืองนั้น ทางกลุ่มนายหน้าจะใช้เส้นทาง เชียงแสน-แม่สายหรือเชียงแสน แล้วนำชาวเกาหลีเหนือ ไปพักรออยู่บนดอยแม่สะลอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อรอจังหวะโอกาสที่เหมาะสม จากนั้นจะพาเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อไปยังสถานเอกอัครราชทูตเกาหลีใต้ประจำประเทศไทย เพื่อ ขอวีซ่าการเมืองไปอยู่ประเทศเกาหลีใต้ หรือชาวเกาหลีเหนือบางส่วนจะใช้วิธีการเปิดเผยตัว ออกมาให้เจ้าหน้าที่ทำการจับกุมทันทีที่เดินทางเข้าสู่เขตประเทศไทย เพื่อหวังให้ถูกดำเนินคดี ผลักดันออกนอกประเทศและจะขอวีซ่าไปยังประเทศอื่นต่อไป

ส่วนทางด้านพื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล และเกาะแก่งจังหวัดระนองมีการควบคุมแรงงาน ต่างด้าว และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยกองบัญชาการทหารสูงสุด จัดทำโครงการนำร่องในการ จัดระบบป้องกันและการสื่อสาร เพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนชายฝั่งทะเลและเกาะแก่งเน้นให้นำ เทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเสริมในการจัดระบบเฝ้าตรวจพื้นที่ชายแดน และวางระบบสื่อสารให้ ครอบคลุมพื้นที่ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติทั้งทางบกและทางทะเล เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเข้ามาช่วยในการเฝ้าตรวจชายแดนนี้ เป็นแนวทางเดียวกับที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการวางแผนพัฒนาการรักษาความปลอดภัย ชายแดนและคนเข้าเมือง (Border Security and Immigration Challenges) ซึ่งส่วนหนึ่งของแผนคือ

การเพิ่มประสิทธิภาพของเทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยจะต้องเพิ่มหอตรวจการที่มีกล้องและเรดาร์จำนวน 105 สถานี (105 camera and radar towers) ภายในสิ้นปี 2551³⁴

การจัดกำลังการลาดตระเวนของตำรวจตระเวนชายแดนหนึ่งกองร้อยแบ่งออกเป็น 4 หมวด แต่ละหมวดมีผู้บังคับหมวดเป็นหัวหน้าซึ่งเป็นนายตำรวจชั้นยศ ร้อยตำรวจตรีถึงร้อยตำรวจเอก มีกำลังพลหมวดละ 44 นายเป็นตำรวจชั้นประทวน การทำงานจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือลักษณะแรกเป็นการฝังตัวอยู่ในหมู่บ้านชายแดนโดยส่วนมากจะอาศัยอยู่ตามวัดและสร้างความคุ้นเคยกับคนในหมู่บ้านพร้อมทั้งรับข่าวสารจากประชาชนเพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมตามแนวชายแดนไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การขนยาเสพติด การขนของหนีภาษี การลักลอบตัดไม้ การค้าอาวุธสงคราม เป็นต้น ส่วนลักษณะที่สองเป็นการเคลื่อนกำลังพลโดยจะตั้งฐานตามหมู่บ้านชายแดนตลอดแนวที่รับผิดชอบโดยจะอยู่ที่ละประมาณ 10 วันแล้วย้ายไปหมู่บ้านถัดไป ความสำเร็จในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนในการทำหน้าที่ควบคุมชายแดนคือการรับรู้ข่าวสารการกระทำความผิดหรือความเคลื่อนไหวของผู้กระทำความผิดซึ่งประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ให้ข่าวเพราะตำรวจตระเวนชายแดนได้แสดงให้เห็นว่าพวกเขาเป็นผู้ที่มากอยดูแลป้องกันและช่วยเหลือชุมชนโดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในพื้นที่³⁵

การปราบปรามการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของตำรวจตระเวนชายแดนด้านแนวชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา มีการจับกุมการตัดไม้ส่งนายทุนโดยลักลอบตัดไม้ นำเอาไม้ที่ตัดไว้บรรทุกออกไปส่งที่บ้านกันทรอมได้ ต.กันทรอม อ.ขุนหาญ จ.ศรีสะเกษ โดยการประสานกำลังร่วมมือกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน กับเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา อ.ภูสิงห์ เข้าทำการจับกุมการกระทำความผิดที่บริเวณทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้อ่างเก็บน้ำป่าจุ ต.กันทรอม อ.ขุนหาญ โดยพฤติการณ์คือขณะที่เจ้าหน้าที่ดักรอเพื่อสกัดจับอยู่นั้น ได้มีรถบรรทุกไถนาวิ่งตามกันมาจำนวน 6 คันและบนกระบะท้ายรถมีไม้ท่อนบรรทุกมาเต็มคันรถ ซึ่งตรงกับที่ได้สืบทราบมา ชุดเจ้าหน้าที่จึงได้แสดงตัวเพื่อขอทำการตรวจค้น และทันทีที่กลุ่มคนขับจีรไถนาเดินตามเห็นเจ้าหน้าที่ได้พากันจอดรถไถนาเดินตามและอาศัยความมืดวิ่งหลบหนีเข้าไปในป่าข้างทางที่รกทึบ ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้ต้องหาได้เพียง 1 คน และจากการตรวจสอบไม้ที่อยู่บนท้ายกระบะรถไถนาเดินตามทั้ง 6 คันปรากฏว่า เป็นไม้ประดู่ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางขนาดประมาณ 1 ฟุต ความยาวท่อนละประมาณ 2 เมตรอยู่จำนวนหลายท่อน รวมมูลค่าประมาณ 100,000 บาท³⁶ จากการสอบสวนพบว่าปกติแล้วผู้ต้องหาจะมีอาชีพทำนาอยู่ที่บริเวณภูแหลมใกล้กับชายแดนไทย-กัมพูชา แต่เพราะความยากจนจึงได้ร่วมกับเพื่อนบ้านอีกจำนวนหนึ่งไปทำการตัดไม้หวงห้ามในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูแหลม เพื่อนำเอามาทำเป็นไม้แปรรูปจากนั้นจะโทรศัพท์แจ้งให้กลุ่มนายทุนในเขต จ. สุรินทร์และ จ.บุรีรัมย์ มารับซื้อไม้ทั้งหมดต่อไป โดยพวกตนจะได้เงินจากการลักลอบตัดไม้ครั้งละประมาณ 4,000-5,000 บาท ทั้งนี้จะทำการลักลอบตัดไม้ในบริเวณป่าดังกล่าวเดือนละประมาณ 3 -4 ครั้ง และจะนำเอาไม้มาทำการแปรรูปที่บ้านของแต่ละคนที่ไปตัดไม้ด้วยกัน

ด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนด้วยการบูรณาการ การปฏิบัติกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ เช่น ตำรวจภูธรจังหวัดหนองคาย หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขงเขตหนองคาย ศตส. จ.หนองคาย สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค 4 ด้านตรวจคนเข้าเมือง หนองคาย และ ด้านศุลกากรหนองคาย จนสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดที่ลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในราชอาณาจักร โดยผ่านเข้ามาทางช่องทางทำข้าม ตามหมู่บ้านตลอดแนวชายแดนไทย-ลาว ด้าน จ.หนองคาย และ จ.เลย ไม่ว่าจะเป็นช่องทางด่านพรมแดนสากล สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ซึ่งวิธีการที่กลุ่มผู้ลักลอบค้ายาเสพติดมักนิยมกระทำมากที่สุดในขณะนี้ คือ การซุกซ่อนยาเสพติดมาในร่างกายด้วยการสอดใส่เข้าทาง ทวารหนัก หรือหากเป็นผู้หญิงก็จะสอดใส่เข้าทาง ช่องคลอด นอกจากนี้ยังมีการซุกซ่อนมากับพืชผลทางการเกษตร เช่น ผลฟักทอง หรือกล้วยน้ำว้า แต่อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ก็สามารถตรวจพบและจับกุมผู้ต้องหาได้ จำนวน 37 ครั้ง ของช่วงระยะเวลา 6 เดือน ที่ผ่านมา ได้ผู้ต้องหา จำนวน 49 คน แบ่งออกเป็นยาเสพติดประเภท 1 (ยาบ้า) 21,396 เม็ด ของกลางอื่น ๆ 33 รายการ เป็นยาเสพติดประเภท 5 (กัญชาแห้งอัดแท่ง) 843 แท่ง น้ำหนักรวมประมาณ 900 กก. รวมราคาประเมินของกลางทั้งสิ้น กว่า 7,000,000 ล้านบาท³⁷

การนำยุทธศาสตร์การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเฝ้าตรวจและตรวจการณ์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการควบคุมชายแดนสามารถทำให้งานควบคุมชายแดนมีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 4 ประเทศ เป็นระยะทางรวมกันประมาณ 5,656 กม. โดยแยกเป็นทางบก 3,787 กม. และ ทางน้ำ 1,869 กม. ทำให้มีความยากลำบากในการใช้กำลังคนเฝ้าตรวจและตรวจการณ์ความเคลื่อนไหวอันเป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทยตลอดแนวชายแดน ยิ่งไปกว่านั้นสภาพภูมิประเทศตามแนวชายแดนในบางพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกมีลักษณะเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนและป่ารกทึบเกื้อกูลต่อการกระทำความผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ เช่น การลักลอบขนยาเสพติด การหลบหนีเข้าเมือง การค้าอาวุธสงคราม และการล่าแดนอันเกิดจากการปฏิบัติการทางทหารปราบปรามชนกลุ่มน้อย เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทั้งสิ้น และอาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกับประเทศเพื่อนบ้านอันจะนำไปสู่การใช้กำลังทหารเพื่อแก้ปัญหาจนอาจลุกลามเป็นสงครามจำกัดได้ จากสภาพการณ์ดังกล่าว การใช้เทคโนโลยีการตรวจจับ (Sensor) ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ครอบคลุมในทุก ๆ สภาพภูมิประเทศทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลในการเฝ้าตรวจและตรวจการณ์ การตรวจจับจะกระทำในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่เล็กหรือใหญ่ครอบคลุมทั้งในทางกว้างและทางลึกตลอดแนวชายแดน เครื่องตรวจจับทางภาคพื้นประกอบด้วยอุปกรณ์หลายชนิด ประกอบด้วย เรดาร์ คลื่นอินฟราเรด คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า อุปกรณ์ตรวจจับเสียง อุปกรณ์ตรวจจับการสั่นสะเทือน และอุปกรณ์ช่วยในการมองหรือจับภาพในเวลากลางวันและกลางคืน อุปกรณ์เหล่านี้จะตั้งวางอยู่ตามแนวชายแดนที่กำหนดตามภารกิจ สัญญาณจากอุปกรณ์ตรวจจับจะส่งผ่านระบบสื่อสารที่มี

ประสิทธิภาพไปยังคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์ควบคุม โดยคอมพิวเตอร์จะทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งจะเป็นการลดโอกาสของความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการที่อุปกรณ์ทำงานผิดพลาด หรือส่งสัญญาณผิดพลาด (False alarm) อันเนื่องมาจากสาเหตุอื่น เมื่อการแจ้งเตือนมีความเชื่อถือได้จะทำให้สามารถประเมินสถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง และใช้กำลังที่มีขนาดเหมาะสมในการโต้ตอบต่อเป้าหมายที่ถูกระบุพบในเวลาอันรวดเร็ว ณ ตำบลที่เป้าหมายนั้นถูกระบุพบ³⁸

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

ด้านนโยบายการควบคุมชายแดนของรัฐบาลเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน ซึ่งกำหนดมารองรับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ.2550 - 2554) โดยกำหนดพื้นที่ตำบลชายแดนเป็นเป้าหมายของการดำเนินงาน และใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันชายแดนเป็นปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งของคน ชุมชน และพื้นที่ให้มีภูมิคุ้มกันปัญหารวมทั้งการฝึกกำลังทุกภาคส่วนเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างชุมชนชายแดนไทยกับชุมชนชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน และการมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน โดยกำหนดยุทธศาสตร์รองรับ 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายชายแดน 2) ยุทธศาสตร์การฝึกกำลัง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน และ 4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ โดยให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในรับไปดำเนินการและประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานทั้งในระดับกระทรวงและระดับพื้นที่ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน

ด้านกฎหมายที่ใช้ในการควบคุม จะเห็นได้ว่าปัญหาการเดินทางเข้ามาของคนต่างด้าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งสิ้น ประเทศไทยได้มีการกำหนดระบบการควบคุมบุคคลที่จะเข้าออกราชอาณาจักรไทยเป็นไปตาม พระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมือง โดยมี สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายควบคุมบุคคลเข้าออก โดยกฎหมายได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่จะเข้ามาในประเทศไทยหลายประการแล้วแต่สามารถนำมาบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพกับการควบคุมบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองได้

ด้านการปฏิบัติงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ หน่วยงานที่รับผิดชอบมีการประสานการทำงานในทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานที่ต่างกันในพื้นที่รับผิดชอบและต่างกันในพื้นที่รับผิดชอบ เห็นได้ว่าการบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการกระทำความผิดบรรลุผลสำเร็จอันเกิดจากการสนธิกำลังจากหลากหลายหน่วยงาน

อย่างไรก็ตาม ความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้ผู้ต้องการหลบเลี่ยงกฎหมายมีการพัฒนารูปแบบของพฤติกรรมในการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายควรจะมีการพัฒนาความรู้ความชำนาญและติดตามเทคโนโลยีให้ทันกับสถานการณ์ รวมทั้งภาครัฐสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อเสนอแนะด้านการทำวิจัยต่อเนื่องในอนาคต เนื่องจากในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในภาพกว้างเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมชายแดนเพื่อความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงพบประเด็นที่น่าจะศึกษาหลายด้านที่จะขอเสนอแนะให้มีการทำการศึกษาวิจัยต่อไป

ประเด็นแรกในเรื่องของนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการชายแดน หรือ Border Management ซึ่งเป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้ว การควบคุมชายแดนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการชายแดนที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งด้านการอำนวยความสะดวกและพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจ เช่น การค้าชายแดน หรือ การท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการจะยึดหลักการให้สิทธิเสรีภาพกับประชาชนอย่างเต็มที่ในการประกอบกิจการ หรือ การเดินทางเข้าออกชายแดน โดยยึดหลักแนวคิดแบบ ปัจเจกชนนิยม หรือ Individualism ที่มีความแตกต่างจากแนวคิดแบบสังคมนิยม หรือ Communitarian ที่ยึดประโยชน์ของสังคมเป็นหลักซึ่งการจัดการชายแดนจะเป็นแนวทางที่มีระเบียบเคร่งครัดในการติดต่อค้าขายหรือการท่องเที่ยวซึ่งไม่เอื้อต่อการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจแต่มีผลดีต่อความมั่นคง หรือ ต้องการรักษาประโยชน์ทุกด้านตามแนวคิดแบบ Utilitarianism ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า การบริหารจัดการชายแดนควรจะเป็นแนวทางใดซึ่งจะส่งผลอย่างไรต่อนโยบายชายแดน และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการควบคุมชายแดน

ประเด็นที่สองเรื่องการสำรวจจำนวนและแหล่งที่คนต่างด้าวอยู่ในประเทศไทยโดยเฉพาะกลุ่มชนชาติที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อความมั่นคง เช่น ชาวมุสลิมพม่า หรือเขมร ที่เดินทางเข้าออกประเทศไทยในช่วงเกิดเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

-
- ¹ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2550-2554
- ² สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติได้ให้คำจำกัดความของการรักษาความมั่นคงแห่งชาติไว้ในคำบรรยายสาระสำคัญของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2550-2554 ว่าการรักษาความมั่นคงแห่งชาติคือการสร้างสภาวะแวดล้อมที่สันติสุขในชาติโดยมีภูมิคุ้มกันปัญหาต่างๆ
- ³ ตรงกับเป้าหมายในยุทธศาสตร์การควบคุมชายแดนโดยสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2550-2554
- ⁴ Riley K. Jack, Border Control: Chapter 37 Infrastructure, Safety, and Environment (The RAND Corporation: www.rand.org), p. 587.
- ⁵ ข้อมูลสภาพปัญหาชายแดนรวบรวมไว้โดย กองแผนและโครงการ กรมกิจการชายแดนทหาร สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด, บทบาทและภารกิจการรักษาความมั่นคงชายแดน ของ ชด.ทหาร
- ⁶ ข้อมูลจากกระทรวงแรงงาน
- ⁷ ข้อมูลเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2550 โดยกองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- ⁸ ข้อมูลจากกรมกิจการชายแดนทหาร
- ⁹ ข้อมูลจากกรมกิจการชายแดนทหาร
- ¹⁰ มาตรา 12 พระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
- ¹¹ ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2550 มาตรา 3 หนังสือเดินทาง หมายความว่า เอกสารสำคัญประจำตัวไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่รัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศออกให้แก่บุคคลใด เพื่อใช้แสดงตนในการเดินทางระหว่างประเทศ และให้หมายความรวมถึงเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางและแบบหนังสือเดินทางที่ยังไม่ได้กรอกข้อความเกี่ยวกับผู้ถือหนังสือเดินทางด้วย
- ¹² มาตรา 13 พระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
- ¹³ ประเภทของการตรวจลงตราแบ่งออกได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่ (1) ประเภทนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) (2) ประเภทคนเดินทางผ่าน (Transit Visa) (3) ประเภทคนเข้าเมืองชั่วคราว (Non-Immigrant Visa) (4) ประเภทอหิยาศัยไมตรี (Courtesy Visa) (5) ประเภทราชการ (Official Visa) (6) ประเภททูต (Diplomatic Visa) (7) ประเภทคนเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (Immigrant Visa) (8) ประเภทคนเข้าเมืองนอกกำหนดจำนวนคนต่างด้าวที่จะเข้าไปมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี (Non-Quota Immigrant Visa)
- ¹⁴ มาตรา 37 มาตรา 75 และ มาตรา 76 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
- ¹⁵ มาตรา 21 และ 23 พระราชบัญญัติ การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521
- ¹⁶ ข้อมูลแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวจากรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีประจำวัน ที่ 2 มีนาคม 2547

-
- ¹⁷ ข้อมูลจากมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 31 มกราคม 2549 เรื่อง แก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล และผู้อพยพเข้าในประเทศไทย
- ¹⁸ กฎหมายหลักที่ใช้คือ พระราชบัญญัติ ศุลกากร พ.ศ. 2469
- ¹⁹ ข้อมูลของกรมศุลกากร ดูได้ที่ <http://www.customs.go.th/>
- ²⁰ มาตรา 14 พระราชบัญญัติ ศุลกากร พ.ศ. 2469
- ²¹ มาตรา 19 พระราชบัญญัติ ศุลกากร พ.ศ. 2469
- ²² ข้อมูลจากบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.)
- ²³ ข้อมูลจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
- ²⁴ ข้อมูลจากกรมศุลกากร
- ²⁵ ข้อมูลจากการท่าเรือแหลมฉบัง
- ²⁶ ข้อมูลจากกรมศุลกากร
- ²⁷ ความผิดตามมาตรา 27 แห่ง พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469
- ²⁸ มาตรา 11 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
- ²⁹ ใช้อำนาจตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 และ มาตรา 23
- ³⁰ ใช้อำนาจตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 และ มาตรา 23
- ³¹ ไม่เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522
- ³² ข้อมูลจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
- ³³ โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (<http://www.bpp.go.th>)
- ³⁴ ข้อมูลจากคำแถลงแผนงานของ President George W. Bush เมื่อ วันที่ 10 สิงหาคม 2550 ณ ทำเนียบขาว (<http://www.whitehouse.gov>)
- ³⁵ ข้อมูลจากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
- ³⁶ เป็นการกระทำผิดตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 มาตรา 38 ฐานร่วมกับพวกที่หลบหนีตัดโค่นต้นไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต
- ³⁷ ข้อมูลจากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
- ³⁸ พลตรี ธีรเทพ สมคะเน, ยุทธศาสตร์การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเฝ้าตรวจและตรวจการณ์ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนไทยด้านทิศเหนือและทิศตะวันตก, งานวิจัยส่วนหนึ่งในการศึกษาตามหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 การควบคุมชายแดน (Border Control): รูปแบบและหน่วยงานรับผิดชอบ	5
บทที่ 3 การควบคุมชายแดนประเทศไทย	20
บทที่ 4 วิธีการควบคุมช่องทางเข้าออกชายแดน	36
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	51
ภาคผนวก 1 พื้นที่ขึ้นควบคุมทางยุทธการกับฝ่ายทหารประจำปี 2550	56
ภาคผนวก 2 รายชื่อด่านและสถานที่ตั้งที่ทำการด่านตรวจคนเข้าเมือง	57
ภาคผนวก 3 ด่านศุลกากร	59
ภาคผนวก 4 รายชื่อสนามบินทั่วประเทศ	63
ภาคผนวก 5 List of national border guard agencies	67

การควบคุมชายแดน (Border Control)

โดย

พันตำรวจตรี อิศราวุธ อ่อนน้อม
สารวัตรกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
กองบังคับการวิชาการ
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสภาพปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสังคมของแต่ละประเทศต้องเผชิญอยู่ส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกประเทศที่ข้ามผ่านพรมแดนเข้ามาซึ่งพลังวิสัยของระบบการควบคุมภายในประเทศที่มีประสิทธิภาพสามารถรักษาความสงบสุขภายในประเทศเท่านั้น ปัจจัยภายนอกประเทศดังกล่าว อาทิเช่น การก่อการร้ายข้ามชาติที่ปัจจุบันทุกประเทศให้ความสำคัญ การก่อการร้ายแฝงมาด้วยความเจริญในยุคของการคมนาคมติดต่อสื่อสารอย่างไร้พรมแดนที่การเดินทางไปทุกแห่งของโลกไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป แต่ความสะดวกสบายเหล่านี้ก็แฝงมาด้วยความน่ากลัวของยุทธวิธีการก่อการร้ายสมัยใหม่ที่มีความรุนแรงรวดเร็วที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคงด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง หลังเกิดเหตุการณ์วินาศกรรมที่สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2001 การควบคุมชายแดนจึงมีความสำคัญอย่างมากเพราะเขตแดนถือเป็นประตูที่ผู้ก่อการร้ายผ่านเข้าออก หรือใช้ในการเคลื่อนย้ายอาวุธ หรือสิ่งของผิดกฎหมาย และแนวโน้มในอนาคต พวกผู้ก่อการร้ายจะมีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคลซึ่งมีความคิดเห็นเหมือนกันที่ทำงานกันเป็นกลุ่มที่เล็กมากๆสามารถปฏิบัติการเพียงคนเดียวลำพัง นักก่อการร้ายแห่งอนาคตจะมีลักษณะที่ไร้อุดมการณ์ เป็นไปได้มากที่จะอิงอาศัยหรือซ่อนตัวอยู่ในความไม่พอใจของคนกลุ่มเล็ก และยากที่จะจำแนกมันออกมาจากอาชญากรรมอื่นๆโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคทุนนิยมอุตสาหกรรม การก่อการร้ายถือว่าการคุกคามต่อสังคมที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ต้องพึ่งพาสายโทรศัพท์ หรือสังคมไร้สาย ปัจจุบันรูปแบบเป็นการสังหารหมู่ที่บรรจวัตถุระเบิดออกไป แต่อนาคตจะเป็นการส่งเคลื่อนสัญญาณหรืออาวุธชีวภาพไปยังเป้าหมาย¹ ซึ่งยุทธศาสตร์ในการควบคุมชายแดนต้องศึกษาและพัฒนาเพื่อให้สามารถสกัดกั้นการเคลื่อนไหวของผู้ก่อการร้ายที่จะเข้ามาได้ถือเป็นการป้องกันภัยต่อความมั่นคง

นอกจากนั้นปัจจัยการหลบหนีเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่ส่งผลกระทบด้านสังคม คือ เกิดปัญหาการรวมตัวกันของแรงงานต่างด้าว และขยายตัวกลายเป็นชุมชนแทรกซ้อนขึ้นในสังคมนำมาซึ่งปัญหาอื่นตามมา เกิดปัญหามุคควรรู้สัญชาติที่นำมาซึ่งการเกิดของกลุ่มบุคคลไร้สัญชาติกลุ่มใหม่ในสังคม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง เกิดปัญหาการลักลอบขายบริการทางเพศ รวมทั้งการทะเลาะเบาะแว้งกับคนชาติในพื้นที่อีกด้วย ส่วนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลกระทบต่อโครงสร้างอัตราค่าจ้าง

ขึ้นค่าภายในประเทศที่ไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงของการจ้างแรงงาน ประเทศคู่ค้าใช้มาตรการกีดกันทางการค้า และปฏิเสธสั่งซื้อสินค้าไทยที่มีที่มาจากการใช้แรงงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ประเทศต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากในการจัดการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว สำหรับผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ คนต่างด้าวลักลอบเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก บางรายที่มีท่าทีตรงข้ามกับรัฐบาลของตนเองอาจเดินทางเข้ามาเพื่อรวมตัวกันและหาแหล่งสนับสนุนทางการเงิน ความช่วยเหลือจากกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ แล้วกลับไปสู้รบกับรัฐบาลของตนเพื่อแย่งอำนาจคืน หรือสนับสนุนกลุ่มกำลังนอกกฎหมายที่อยู่ในประเทศซึ่งอาจนำมาซึ่งปัญหาพิพาทระหว่างประเทศ รวมไปถึงการแทรกแซงของประเทศที่สาม หรือองค์กรระหว่างประเทศได้

สำหรับประเทศไทย สถานการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างชาติ การนำเข้าสิ่งของผิดกฎหมาย การสร้างสถานการณ์ความรุนแรงเช่นการวางระเบิดในกรุงเทพมหานครช่วงเทศกาลปีใหม่ 2550 หรือเหตุการณ์ในอดีตที่อาจจะถูกลืมเลือนไปคือการปล้นรถโดยสารและยึดโรงพยาบาลที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีผลกระทบถึงความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การควบคุมชายแดนจึงถือเป็นมาตรการสำคัญในการรักษาความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากชายแดนเสมือนเป็นเกราะหรือด่านที่จะต้องเป็นทางผ่านเข้ามาของปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในประเทศ ดังนั้น หัวใจของการควบคุมชายแดนคือปัจจัยหรือเป้าหมายที่ต้องการควบคุม กับ พื้นที่ที่มีการผ่านเข้าออกของปัจจัยหรือเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือสิ่งของซึ่งนอกจากจะหมายถึงพื้นที่ชายแดนทางภูมิศาสตร์ตามชายขอบประเทศแล้วยังหมายรวมถึงสนามบินระหว่างประเทศที่บุคคลสามารถเดินทางผ่านเข้าออก หรือนำส่งของเข้าออกได้ทางอากาศยาน รวมถึงท่าเรือที่มีการเดินทางและขนส่งทางเรือด้วย

1.2 กรอบความคิด

การควบคุมชายแดน (Border Control) จะมีประสิทธิภาพเมื่อมีความเข้าใจหัวข้อดังนี้

- 1 ขอบเขตความหมายของ การควบคุมชายแดน (Border Control)
- 2 หน่วยงานผู้รับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานการควบคุมชายแดน
- 3 กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมชายแดน
- 4 ยุทธวิธี และ เทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุมชายแดน

1.3 สมมุติฐาน

1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมชายแดนมีความเข้าใจในเรื่องขอบเขตความหมายและรูปแบบของการควบคุมชายแดนตรงกันจะสามารถทำงานได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ทั้งการควบคุมบุคคล สิ่งของ และการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ เป็นการเปิดโอกาสการเข้ามาของบุคคลหรือสิ่งของที่จะก่อปัญหาให้กับประเทศได้

2 การกำหนดนโยบาย มอบหมายภารกิจ อำนาจหน้าที่ ของแต่ละหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านต่างๆการควบคุมชายแดนความชัดเจน ส่งผลให้ทุกหน่วยงานสามารถประสานงานและทำงานร่วมกันเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในงานการควบคุมชายแดน

3 แม้ว่ากฎหมายที่ใช้ในการควบคุมชายแดนจะมีความทันสมัย แต่การควบคุมชายแดนจะไร้ประสิทธิภาพหากขาดกำลังเจ้าหน้าที่ตรวจตราดูแลและการไม่เคร่งครัดในการบังคับใช้กฎหมาย

4 ยุทธวิธี และ เทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุมชายแดนจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องกำลังพลและการบังคับใช้กฎหมายทำให้การควบคุมชายแดนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 วัตถุประสงค์

1 เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจตรงกันในเรื่องขอบเขตความหมายและรูปแบบของการควบคุมชายแดน

2 เพื่อให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานการควบคุมชายแดนเข้าใจอำนาจหน้าที่ของตน และปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ สามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องตรงตามหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งรัฐบาลจะสามารถกำหนดนโยบายแนวทางการทำงานในภาพรวมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

3 เพื่อเป็นแนวทางให้ฝ่ายนิติบัญญัติได้พิจารณาบัญญัติหรือแก้ไขกฎหมายให้มีความทันสมัยมาใช้ในการควบคุมชายแดน รวมทั้งเพื่อให้รัฐบาลออกกฎหมายลำดับรองมาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติบังคับใช้กฎหมายตรงตามเจตนารมณ์ของผู้ร่าง

4 เพื่อวางยุทธวิธี และ นำมาใช้ประกอบกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการควบคุมชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาการควบคุมชายแดนทั้งการควบคุมบุคคล สิ่งของ ผ่านเข้าออก และสถานการณ์ตามแนวชายแดนของประเทศไทยผสมผสานไปกับการศึกษาเรื่องการควบคุมชายแดนประเทศต่างๆ งานวิจัยเรื่องการควบคุมชายแดนนี้จึงแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทนำ กล่าวถึงความจำเป็นของการศึกษาและวิธีการศึกษาวิจัย บทที่ 2 กล่าวถึงขอบเขตของการควบคุมชายแดนและหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานเรื่องการควบคุมชายแดน เป็นการบรรยายภาพกว้างของ

การทำงานการควบคุมชายแดนทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบาย การ
 อำนวยการประสานงาน หน่วยปฏิบัติการ และหน่วยสนับสนุนการปฏิบัติการ ในบทที่ 3 กล่าวถึง
 เป้าหมายที่กฎหมายกำหนดให้มีการควบคุมซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ การควบคุมลักษณะ
 ของบุคคล กับ การควบคุมสิ่งของและการกระทำของบุคคลตามพื้นที่ชายแดน ส่วนบทสุดท้าย
 กล่าวถึงยุทธวิธีในการควบคุมชายแดนโดยแบ่งวิธีการควบคุมชายแดนออกเป็น 4 แบบตามประเภท
 ของพื้นที่ซึ่งได้แก่ พื้นที่ที่เป็นสนามบินระหว่างประเทศ ท่าเรือ ด้านที่กฎหมายกำหนด และพื้นที่
 พรหมแดนที่สามารถผ่านเข้าออกได้ตามธรรมชาติ

1.6 วิธีการศึกษา

1. ศึกษาจากบทความวิชาการทั้งในและต่างประเทศ
2. ศึกษาและรวบรวมกฎหมายที่ใช้บังคับในพื้นที่แนวเขตแดน เช่น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522
3. ศึกษาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงโดยการสังเกตและสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในพื้นที่แนวเขตแดน เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน, เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง, ตำรวจน้ำ, ทหาร, เจ้าหน้าที่กรมศุลกากร, เจ้าหน้าที่การทำอากาศยาน เป็นต้น

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดความชัดเจนและเข้าใจตรงกันในเรื่องขอบเขตความหมายของ การควบคุมชายแดน
2. หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานการควบคุมชายแดนเข้าใจอำนาจหน้าที่ของตน และปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ สามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องตรงตามหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งสามารถวางยุทธวิธี และ นำมาใช้ประกอบกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการควบคุมชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. รัฐบาลจะสามารถกำหนดนโยบายแนวทางการทำงานในภาพรวมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และออกกฎหมายลำดับรองมาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม
4. ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถพิจารณาบัญญัติหรือแก้ไขกฎหมายให้มีความทันสมัยมาใช้ในการควบคุมชายแดน

บทที่ 2

การควบคุมชายแดน (Border Control):

รูปแบบและหน่วยงานรับผิดชอบ

2.1 รูปแบบการควบคุมชายแดน

การควบคุมชายแดนเป็นมาตรการสำคัญในประเด็นเรื่องความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากชายแดนเสมือนเป็นเกราะหรือด่านที่จะต้องผ่านเข้ามาในประเทศ ดังนั้นชายแดนตามความหมายในทางภูมิศาสตร์ก็คือพรมแดนชายขอบรอบประเทศ แต่สำหรับชายแดนที่จะกล่าวถึงในเรื่องการควบคุมชายแดนนี้จะหมายถึงพื้นที่ที่มีการผ่านเข้าออกได้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือสิ่งของซึ่งนอกจากจะหมายถึงพื้นที่ชายแดนทางภูมิศาสตร์ตามชายขอบประเทศแล้วยังหมายรวมถึงสนามบินระหว่างประเทศที่บุคคลสามารถเดินทางผ่านเข้าออก หรือนำส่งของเข้าออกได้ทางอากาศยาน รวมถึงท่าเรือที่มีการเดินทางและขนส่งทางเรือด้วย รูปแบบของการควบคุมชายแดนจึงแบ่งได้เป็นการควบคุมบุคคลเดินทางผ่านเข้าออกและการควบคุมสิ่งของนำเข้าออกราชาอาณาจักร

การศึกษาเรื่องการควบคุมชายแดนในงานวิจัยนี้สามารถจำกัดขอบเขตความหมายของคำว่า การควบคุมชายแดน เป็นการควบคุมบุคคลผ่านและสิ่งของนำเข้าออกราชาอาณาจักรตามช่องทางผ่านแดนซึ่งสามารถแยกความแตกต่างของลักษณะช่องทางเข้าออกชายแดนเป็น 4 ลักษณะคือ

1. สนามบินระหว่างประเทศ (International Airports) เป็นชายแดนของประเทศเนื่องจากการคมนาคมในปัจจุบันมีการเดินทางโดยเครื่องบินโดยสารซึ่งคนต่างชาติสามารถเดินทางเข้าออกประเทศไทยโดยการผ่านช่องทางที่สนามบินระหว่างประเทศ รวมทั้งยังมีสัมภาระหรือสิ่งของที่นำเข้ามาและส่งออกได้ทางอากาศยาน
2. ท่าเรือ (Ports) เป็นชายแดนที่เป็นช่องทางการผ่านเข้าออกของบุคคลหรือสัมภาระสิ่งของหรือสินค้าที่ถูกส่งมาโดยทางเรือ
3. จุดผ่านแดน (Regulated Land Borders) เป็นชายแดนที่เป็นช่องทางผ่านเข้าออกของบุคคลหรือสิ่งของโดยผ่านช่องทางพื้นที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ให้เป็นช่องทางเข้าออกประเทศ
4. พื้นที่ชายแดนนอกจุดผ่านแดน (Unregulated Land Borders) เป็นชายแดนทางพื้นดินหรือพื้นที่น้ำที่นอกเหนือจากช่องทางผ่านแดนที่กำหนดตามกฎหมาย ดังนั้น การเข้าออกตามช่องทางชายแดนในลักษณะนี้เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

2.2 หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

การที่ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางบกและทางน้ำเป็นทั้งปัจจัยสำคัญที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่ และขณะเดียวกันเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน โดยปัญหาที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ชายแดน ยังคงมีปัญหามันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ที่สามารถส่งผลกระทบเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศหากไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การควบคุมชายแดน จึงต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในหลากหลายหน้าที่ต่างกัน ซึ่งการศึกษาเรื่องหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการควบคุมชายแดนสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ หน่วยงานด้านนโยบาย กับ หน่วยงานฝ่ายปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมาย

2.2.1 หน่วยงานด้านนโยบาย

นโยบายการควบคุมชายแดนของรัฐบาลเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน ซึ่งกำหนดมารองรับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ที่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน หน่วยงานที่ทำหน้าที่พิจารณาเสนอแนะยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนต่อคณะรัฐมนตรี ได้แก่ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านนโยบายระดับประเทศมีหน้าที่ พิจารณาเสนอแนะคณะรัฐมนตรีในเรื่องนโยบายภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ นโยบายการทหาร นโยบายการเศรษฐกิจ และอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ ให้สอดคล้องกัน เพื่อให้กิจการทหารและกิจการของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ของรัฐสามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิดและเป็นผลดีต่อความมั่นคงแห่งชาติ

สภาความมั่นคงแห่งชาติ เริ่มแรก พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงมีพระราชประสงค์จะให้มีการพิจารณางานในการกิจทางด้านการทหารเพื่อป้องกันประเทศ เป็นไปอย่างละเอียดรอบคอบ มีประสิทธิภาพ และมีการประสานงานซึ่งกันและกัน แต่เดิมเรียกเป็นการทั่วไปว่า “สภาเกี่ยวกับการป้องกันพระราชอาณาจักร” โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประธานฯ ต่อมาได้มีการปรับปรุงและแก้ไขขององค์ประกอบของสภามาเป็นลำดับ กระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2502 ซึ่งรับรองสถานะของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน²

ปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ.2550 - 2554) โดยกำหนดพื้นที่ตำบลชายแดน และชายฝั่งทะเล เป็นเป้าหมายลำดับแรกของการดำเนินงานใน 30 จังหวัดชายแดน จังหวัดปัตตานี และ 23 จังหวัดชายทะเล และใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจสังคม และการป้องกันชายแดนเป็นปัจจัยเสริมสร้าง

ความเข้มแข็งของคน ชุมชน และพื้นที่ให้มีภูมิคุ้มกันภัยหารวมทั้งการฝึกกำลังทุกภาคส่วนเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างชุมชนชายแดนไทยกับชุมชนชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน และการมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน โดยกำหนดยุทธศาสตร์รองรับ 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายชายแดน 2) ยุทธศาสตร์การฝึกกำลัง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน และ 4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ โดยให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในรับไปดำเนินการและประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานทั้งในระดับกระทรวงและระดับพื้นที่ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน

ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การฝึกกำลังเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดน ชายฝั่งทะเล และเกาะแก่งต่าง ๆ จะต้องให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบพื้นที่ และการกำหนดให้ชุมชนของประชาชนชายแดนเป็นถิ่นฐานถาวรที่ถูกต้อง โดยดำเนินการจัดระบบหมู่บ้านชายแดนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองและส่งเสริมกิจกรรมร่วมกันของประชาชนชายแดนในรูปของภาคประชาสังคม สนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนบริเวณพื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล เพื่อให้เกิดความสามัคคีและการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ ให้ความสำคัญกับการจัดให้มีระบบป้องกันและการสื่อสารชายแดน ที่สามารถเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการสื่อสารและสามารถใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และการข่าวภาคประชาชน ตลอดจนการจัดระเบียบการสัญจรข้ามแดน และการเข้า-ออกบริเวณชายแดน รวมถึงให้ความสำคัญกับการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความมั่นใจในความปลอดภัยแก่ประชาชนในพื้นที่

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล และเกาะแก่งต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่ได้เข้ามาผนึกกำลังร่วมกันในการป้องกัน แก้ไข และพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดน ชายฝั่งทะเล และเกาะแก่งต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนระดับกองทัพภาคที่ 1-4 แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนระดับกองเรือภาคที่ 1-3 กองเรือยุทธการ รวมถึงแผนงานด้านความมั่นคงในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐ เพื่อเป็นแผนรองรับการดำเนินงานยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุสำเร็จ

2.2.2 หน่วยงานฝ่ายปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมาย

การปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ (1) ระดับชาติ หน่วยงานส่วนกลางระดับกระทรวง (2) ระดับภาค (3) ระดับจังหวัด

(1) หน่วยงานระดับชาติ

(1.1) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน หรือ กอ.รมน. (Internal Security Operations Command) เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานกลางเพื่อต่อต้านภัยคุกคามที่มุ่งทำลายผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2508 เดิมคือ กองอำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ เพื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ต่อมาภายหลัง พ.ศ. 2525 ภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ลดน้อยลง และมีการปรับปรุงโครงสร้างปรับบทบาทของ กอ.รมน.ให้ปฏิบัติการทางด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติด การจัดระเบียบและเสริมความมั่นคงชายแดน การพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ การแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยและผู้หลบหนีเข้าเมือง การแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี การปฏิบัติงานด้านการข่าว และการปฏิบัติการจิตวิทยา

ยุทธศาสตร์ที่สำคัญนี้ยอมรับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระประสงค์ให้มีแผ่นดินแผ่นดินร่มเย็น และให้ประชาชนผาสุก และที่เป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งคือระบบฐานข้อมูลกับแผนงานการปฏิบัติการจิตวิทยากับประชาสัมพันธ์ เพราะสามารถสร้างพลังโดยอาศัยกระแสการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทุกคนจะมีความเข้าใจ กำลังพลจะมีความเข้าใจ ประชาชนจะเข้าใจ เมื่อสามารถสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนได้ ย่อมทำให้เกิดความร่วมมือได้ในทุกเรื่อง

กอ.รมน.สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงตามแนวชายแดน ด้วยการสร้างชุมชนเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ โดยใช้โครงการต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาแต่ละด้านแต่ละจุดที่อยู่ในความรับผิดชอบได้แก่โครงการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการอื่นๆ เพื่อให้หมู่บ้านชุมชนสามารถใช้เป็นกำแพงชุมชนที่มีชีวิต สามารถป้องกันและรุกตอบได้ การคืบหน้าของภัยคุกคามด้านความมั่นคงในทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชายแดน เริ่มที่การดำเนินงานให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาวิกฤตของชุมชนร่วมกัน หาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน ดำเนินการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ด้วยการจัดทำ แผนแม่บท

ชุมชน และประสานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ควบคู่ไปกับการยกระดับคุณภาพของคน พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาพื้นที่ชุมชนและท้องถิ่นให้พื้นที่ที่มีความเจริญรุ่งเรือง ให้ประชาชนในชุมชนมีระดับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้

(1.2) กระทรวงกลาโหม

กระทรวงกลาโหมได้จัดทำ นโยบายและมาตรการในการจัดระบบป้องกันและการสื่อสาร เพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน และแผนแม่บทการจัดระบบป้องกันและการสื่อสารเพื่อจัดระเบียบชายแดน เพื่อสนับสนุนงานจัดระบบป้องกัน จัดระเบียบพื้นที่และชุมชนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง โดยให้ความสำคัญกับการจัดระบบเฝ้าตรวจและป้องกันพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความมั่นคง และการจัดระบบหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนให้เป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ตาม พ.ร.บ. จัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522

กองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กอ.นท.) มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้อำนวยการ และมีเป้าหมายดำเนินการด้วยวิถีทางการทูตและการเจรจา โดยสันติวิธีต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการทั้งทหารและพลเรือน ทุกส่วน ราชการที่ช่วยกันสร้างความเข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยการประชุม เสร็จเพื่อลดและขจัดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน นับว่าเป็นการดำเนินการทางการทูตด้วยสันติวิธีที่ได้ผลเป็นอย่างดี และ จะดำรงเป้าหมายในการสถาปนาความมั่นคงชายแดนให้พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคงและประชาชนมีความปลอดภัย รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านด้วยความจริงใจอย่างต่อเนื่อง

ผลการดำเนินงานของกองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในที่ผ่านมาได้ดำเนินการต่อประเทศเพื่อนบ้านโดยวิถีทางการทูตและการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถลดและขจัดปัญหาความขัดแย้งตลอดจนลดความหวาดระแวงต่อกันได้ด้วยสันติวิธีเป็นอย่างดี และ จัดระเบียบพื้นที่ชายแดน โดยจัดระบบป้องกันชายแดนให้มีประสิทธิภาพด้วยการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การผนึกกำลังคน การพัฒนาศักยภาพของคน การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดนอย่างถาวร

สำหรับนโยบายที่ดำเนินการเพื่อให้พื้นที่ชายแดนมีความปลอดภัยและประชาชนที่อยู่อาศัย
จะได้ประกอบอาชีพอย่างสงบสุขมีดังนี้ (1) การพัฒนาศักยภาพบุคคลโดยให้บูรณาการทุกส่วน
ราชการ เจ้าหน้าที่จะต้องสร้างเสริมความรู้ ให้มีศักยภาพตลอดเวลาและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ
ทุกหน่วยงานและประชาชน (2) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในพื้นที่ โดยปลูกฝังการมีระเบียบวินัย
ส่งเสริมความรู้และให้มี ส่วนร่วมในทุกกิจกรรม (3) ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเน้นให้
ประเทศไทยช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงควรมีการแลกเปลี่ยนการเยือนและพัฒนา
ความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (4) การสำรวจหลักเขตแดนขอให้แล้วเสร็จตามแผนงาน หาก
มีปัญหาให้ใช้กลไกคณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นเจรจาแก้ไขปัญหา โดยยึดหลัก
ผลประโยชน์ร่วมกันและเน้นให้ประชาชนช่วยกัน ดูแลรักษาหลักเขตแดนอย่าให้เสียหาย

กรมกิจการชายแดนทหาร หน่วยขึ้นตรงต่อสำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด ความเป็นมาของ
หน่วยเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2520 ช่วงที่กัมพูชาและลาวตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์ทำให้
เกิดปัญหาการคุกคามความมั่นคงของไทยตามแนวชายแดน กองบัญชาการทหารสูงสุดจึงได้ปรับ
บทบาทและให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติการในการรักษาความมั่นคงชายแดนมากยิ่งขึ้น โดยได้
จัดตั้ง กองบัญชาการทหารสูงสุดส่วนหน้า ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์อำนวยการร่วม
กองบัญชาการทหารสูงสุด (ศอร.บก.ทหารสูงสุด) และในปี พ.ศ.2523 ได้จัดตั้งสำนักงานความ
มั่นคงชายแดนด้านกัมพูชา ลาว พม่า มาเลเซีย และสำนักงานเลขานุการหมู่บ้านป้องกันตนเอง
ชายแดน (สน.ปชด.ศอร.๙) เป็นหน่วยเฉพาะกิจ ขึ้นตรง กับฝ่ายยุทธการ ศูนย์อำนวยการร่วม
กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทั่งในปี พ.ศ. 2548 ได้มีการ ปรับปรุงโครงสร้างการจัดและอัตรา
ใหม่เป็น กรมกิจการชายแดนทหาร (ชด.ทหาร) โดยประกอบด้วยหน่วยขึ้นตรง ได้แก่ กองกลาง
กองเลขานุการ กองแผนและโครงการ กองกิจการชายแดนไทย-กัมพูชา กองกิจการชายแดนไทย-
ลาว กองกิจการชายแดนไทย-พม่า กองกิจการชายแดนไทย-มาเลเซีย และ กองกิจการเพื่อความ
มั่นคง

กรมกิจการชายแดนทหาร มีขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่ที่สำคัญคือ (1) พิจารณา
เสนอความเห็น นโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับความ
มั่นคงตามชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านการจัดระบบป้องกันและการสื่อสารเพื่อจัดระเบียบ
พื้นที่ชายแดนให้เป็นไปตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน
ยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน
แผนป้องกันประเทศ และระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จ (2) อำนวยการ ประสานงาน และร่วม
ดำเนินการช่วยเหลือราษฎรไทย ที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบตามแนวชายแดน หรือได้รับความ

เดือดร้อนจากกลุ่มผู้หนีภัยจากการสู้รบ และกำลังจากภายนอกประเทศ ในการดำเนินงานตามนโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน³

กองทัพบก

กองทัพบกสังกัดกระทรวงกลาโหมมีหน้าที่เตรียมกำลังทางบกและป้องกันราชอาณาจักร⁴ มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบการป้องกันประเทศตามชายแดนออกเป็นกองทัพนกซึ่งมีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาพลทหารบกในพื้นที่และหน่วยทหารที่ กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยให้มีการกิจในการป้องกันประเทศ ในยามปกติจะจัดกำลังป้องกันชายแดนเพื่อป้องกันการรุกรานโดย รักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ตามแนวชายแดนในเขตรับผิดชอบ (ดู ภาคผนวก 1) แนวความคิดหลักในการป้องกันชายแดน คือ ใช้การผสมผสานและผนึกกำลังหน่วยปฏิบัติการกิจ ป้องกันชายแดน หน่วยตามแผนงานรักษาความมั่นคงภายใน และหน่วยที่ปฏิบัติงานในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนตลอดจนหน่วยงานของรัฐ เข้าปฏิบัติการตามแนวความคิดทางยุทธศาสตร์การ ต่อสู้เบ็ดเสร็จ เพื่อสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดนให้เกิดขึ้นอย่างถาวร

การปฏิบัติการกิจของหน่วยป้องกันชายแดน มีพันธกิจต้องกระทำ 3 ประการคือ

- (1) การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดน ซึ่งมีงานสำคัญได้แก่การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน เป็นการเสริมความมั่นคง รวมทั้งพัฒนา และช่วยเหลือประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดน กองทัพภาคที่ 1 ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ประสาน และติดตามผลการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของหน่วยที่เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างใกล้ชิด
- (2) การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดนจากการรุกรานโดย การปราบปรามยาเสพติด การค้าขายสิ่งผิดกฎหมายตามแนวชายแดน การโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ การตรวจจับการหลบเลียงนำสินค้าผ่านแดนโดยผิดกฎหมาย การควบคุมผู้ผ่านแดนโดยผิดกฎหมาย
- (3) การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

พื้นที่จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด เป็นพื้นที่ที่มีการปฏิบัติการของทหารนาวิกโยธินมาตั้งแต่ สมัยเหตุการณ์พิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส กรมนาวิกโยธินได้สนธิกำลังเป็น "กองพลจันทบุรี" ปฏิบัติการสู้รบกับทหารฝรั่งเศส และทำการรุกเข้าไปในดินแดนข้าศึก ยึดอำเภอโพธิ์น้ำได้ ต่อมา กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้ออกคำสั่งให้ กองทัพเรือ จัดตั้ง กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด พร้อมกับให้ ดำรวจตระเวนชายแดน และตำรวจน้ำในพื้นที่ ปฏิบัติการมาขึ้นอยู่

ในความควบคุมทางยุทธการ กับให้กองทัพอากาศสนับสนุนการปฏิบัติการ และกำหนดเส้นแบ่งเขตระหว่างกองทัพบกกับ กองทัพเรือ โดยใช้เส้นแบ่งเขตจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดปราจีนบุรี เป็นเส้นแบ่งเขต และล่าสุด กองทัพเรือมีคำสั่งให้ กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักในการจัดตั้ง หน่วยปฏิบัติการเก็บกู้ทุ่นระเบิด มีหน้าที่ปฏิบัติการเก็บกู้ทุ่นและทำลายระเบิดในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ด้านจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด อีกหน้าที่หนึ่งการป้องกันประเทศ เมื่อประกาศใช้แผนป้องกันประเทศ กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด จะได้รับการเพิ่มเติมกำลัง และแปรสภาพเป็นกองกำลังนาวิกโยธิน ปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศ ขึ้นควบคุมทางยุทธการกับกองทัพ

หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง

หน่วยงานนี้เดิมชื่อ"หน่วยปฏิบัติการตามลำแม่น้ำโขง" หรือ นปจ. ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อ 20 พ.ย.2513 แรกเริ่มมีฐานะเป็น หน่วยงานต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ สนับสนุนงานการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ อยู่ในความควบคุมบังคับบัญชาของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ต่อมาสถานการณ์การก่อการร้ายภายในประเทศได้ลดน้อยลงและภัยคุกคามที่จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศได้เปลี่ยนไปเป็นภัยคุกคามที่มาจากภายนอกประเทศ ดังนั้นในวันที่ 1 ต.ค.2531 นปจ. จึงได้รับการปรับให้เป็นหน่วยงานอยู่ในแผนป้องกันประเทศ มีฐานะเป็นหน่วยเฉพาะกิจของกองทัพเรือ และมอบให้ขึ้นควบคุมทางยุทธการกับกองทัพภาคที่ 2 กองทัพบก จากผลการประชุมร่วมไทย - ลาว ที่เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ของลาว และ จังหวัดอุบลราชธานี ฝ่ายไทยจะปรับบทบาทและเปลี่ยนชื่อ นปจ. โดยจะให้ดูแลป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นภารกิจหลัก และอาชญากรรมข้ามชาติ ดังนั้น กระทรวงกลาโหมได้ให้ความเห็นชอบการเปลี่ยนชื่อจาก "หน่วยปฏิบัติการตามลำแม่น้ำโขง" คำย่อ "นปจ." เป็น "หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง" คำย่อ "นรข." มีภารกิจและบทบาทในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง และตลอดแนวชายฝั่งแม่น้ำโขงในพื้นที่รับผิดชอบเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมาย ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย และการกระทำอื่น ๆ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ค้ำครองและช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติต่าง ๆ ด้วยหลักมนุษยธรรม รวมทั้งการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน

(1.3) กระทรวงมหาดไทย

การดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทย การจัดทำแผนงานด้านความมั่นคงบรรจุนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดได้ให้ความสำคัญกับการนำยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน ไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด โดยให้กระทรวงมหาดไทยบรรจุยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนในยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดน เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด มีแผนงานด้านความมั่นคงควบคู่กับแผนงานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ให้จังหวัดชายแดน จัดทำแผนงานด้านความมั่นคงในยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัด/ประธานกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนงานด้านความมั่นคง มี รองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ป้องกันจังหวัด เป็นเลขานุการ และมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะทำงาน สำหรับการติดตามผลการจัดทำแผนงานด้านความมั่นคงนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้กำหนด ระดับความสำเร็จของการจัดทำแผนงานด้านความมั่นคงของจังหวัดชายแดน เป็นระดับขั้นของความสำเร็จ (Milestone) และมีค่าระดับความสำเร็จของการทำแผนงานความมั่นคงชายแดน

(1.4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความเป็นมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองได้ยุติลงในปี พ.ศ.2488 ประเทศอาณานิคมที่เคยเป็นเมืองขึ้นมาเป็นเวลานานหลายประเทศ ก็ได้รับเอกราชคืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบก็ได้รับเอกราชใหม่ทุกประเทศได้แก่ พม่า ลาว เขมร เวียดนาม และมาเลเซีย แม้ประเทศเหล่านี้จะได้รับเอกราชสมบูรณ์ แล้วก็ตาม แต่พื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ยังไม่สงบด้วยปัญหาหลายประการ รัฐบาลและกรมตำรวจ ได้ร่วมกันพิจารณาหาหนทางในการป้องกันที่จะมิให้เกิดความเสียหายต่อความสงบสุขและความมั่นคงปลอดภัยของชาติและได้พิจารณาว่าหากจะใช้ตำรวจซึ่งงานในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมก็ล้นมืออยู่แล้ว ส่วนการพิจารณาที่จะใช้กำลังทางทหารป้องกันและต่อสู้ก็จะมีผลกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีอันดีระหว่างประเทศและไม่สามารถเข้าทำการปราบปรามอาชญากรรมหรือให้บริการแก่ประชาชนได้เหมือนข้าราชการตำรวจและพลเรือน จึงได้พิจารณาคงใจว่าจะต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้น และต้องเป็นหน่วยงานที่มีลักษณะเป็นทั้ง ทหาร ตำรวจ และพลเรือน เมื่อไม่รบก็ต้องปราบปรามอาชญากรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องบริการประชาชนได้ การจัดตั้งตำรวจตระเวนชายแดนจึงเป็นการเตรียมกำลังตำรวจให้พร้อม เพื่อจะปฏิบัติภารกิจด้านการรบนอกแบบโดยเฉพาะการรบแบบกองโจรเป็นการเตรียมกำลังตำรวจ ให้

พร้อมที่จะสนับสนุนการปฏิบัติการของกองทัพอื่น ๆ ได้ทันที ถ้าสงครามเกิดขึ้นทำการคุ้มครองพื้นที่ของประเทศที่เป็นป่าเขาทั่วไปที่การคมนาคมทุกชนิดเข้าไปไม่ถึงด้วยการเดินเท้า หรือโดยการส่งลงทางอากาศทำการปราบปรามโจรผู้ร้ายที่ใช้รอยต่อของจังหวัดและของประเทศเป็นที่ซุกซ่อนกับการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงของหนีภาษี และยาเสพติดเมื่อไม่มีเหตุการณ์ สามารถพัฒนาสร้างสรรค์ให้เกิดการกินคืออยู่ดีแก่ประชาชน⁶

ปัจจุบันกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนมีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบตามขอบชายแดนทั่วประเทศ (ดู ภาคผนวก 1) เช่น กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 ได้รับมอบพื้นที่รับผิดชอบและพื้นที่ปกครองในการปฏิบัติการกิจใน 4 จังหวัด คือ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดนครราชสีมา และได้แบ่งมอบพื้นที่ให้กับหน่วยในสังกัดรับผิดชอบพื้นที่ รับผิดชอบทั่วไป และพื้นที่รับผิดชอบทางยุทธการ ดังนี้ จัดกำลังจากกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 214-217 ปฏิบัติงานด้านการรักษาสถานการณ์แนวชายแดนไทย - กัมพูชา ด้านจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ โดยขึ้นการควบคุมการปฏิบัติกับกองกำลังสุรนารี หรือ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 24 อุดรธานี ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็น การปฏิบัติตามแผนงานป้องกันชายแดน ที่หน่วยควบคุมทางยุทธการ คือ กองกำลังสุรศักดิ์มนตรี มอบให้รับผิดชอบในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย เพียงจังหวัดเดียว และภารกิจการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐ หรือ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33 ค่ายสมเด็จพระบรมราชชนนี มีหน้าที่ภารกิจ รับผิดชอบปกครองบังคับบัญชา อำนวยการ ควบคุมดูแลหน่วยในสังกัดให้ปฏิบัติตามแผน โครงการและนโยบายในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน คือ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน และ ลำปาง มีพื้นที่ส่วนหน้าติดต่อชายแดนไทย - พม่า ระยะทางยาว 695 กิโลเมตร

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำหน้าที่ควบคุมบุคคลเดินทางเข้าออกราชอาณาจักร โดยมีด่านตรวจคนเข้าเมืองตามช่องทางชายแดนทั่วประเทศ (ดู ภาคผนวก 2) ประวัติการตรวจคนเข้าเมืองตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ.2470 ไม่มีระเบียบเกี่ยวกับการตรวจตราคนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยฉะนั้นการเดิน ทาง เข้า - ออก ของคนต่างด้าวจึงเป็นไปได้โดยเสรีจนกระทั่งปี พ.ศ.2470 รัฐบาลในสมเด็จพระ ปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 ขึ้น พร้อมทั้งจัดตั้งหน่วยงานและ เจ้าหน้าที่ให้มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2470 เรียกว่า "กรมตรวจคนเข้าเมือง" ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย ขณะนั้นมีพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ

ประมาณ 50 - 60 คน การเดินทางเข้าออกของคนต่างด้าวส่วนใหญ่จะเข้ามาโดย พาหนะทางน้ำและทางบก มีศูนย์รวมที่ทำการอยู่ในกรุงเทพฯ และมีด่านตรวจคนเข้าเมืองมณฑลด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด และด่านตรวจคนเข้าเมืองอำเภอบางแห่งในภาคตะวันออกและภาคใต้เท่านั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองและฐานะการเงินของประเทศตกต่ำ รัฐบาลได้ตัดทอนงบประมาณรายจ่ายของประเทศลง เป็นเหตุให้กรมตำรวจคนเข้าเมืองได้ลดสถานภาพลงมาเป็น กองตรวจคนเข้าเมืองขึ้นตรงต่อกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทยกระทั่ง พ.ศ.2536 ได้ปรับปรุงโครงสร้างเป็นหน่วยงานระดับกองบัญชาการ โดยเรียกว่า "สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง" สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอำนาจหน้าที่คือ (1) ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยการลงทะเบียนคนต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับความผิดทางอาญา (2) อำนาจการและอำนาจความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อราชการเกี่ยวกับงานตรวจ คนเข้าเมืองและการลงทะเบียนคนต่างด้าว (3) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(1.5) กระทรวงแรงงาน

กระทรวงแรงงานเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแรงงานให้มีศักยภาพและมีฝีมือแรงงาน ขยายโอกาสการมีงานทำของประชากรวัยทำงาน คุ้มครองแรงงานให้ได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดและมีสวัสดิการที่ดี มีความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งการมีหลักประกันที่มั่นคง ตลอดจนการพัฒนาฟื้นฟูกลุ่มผู้ด้อยโอกาสให้สามารถช่วยเหลือตนเอง และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีไม่เป็นภาระของสังคม รวมทั้งการจัดระบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอย่างเหมาะสม ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพองค์กรให้มีระบบบริหารจัดการด้านแรงงานที่มีประสิทธิภาพสามารถสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ 5 ด้าน ยุทธศาสตร์หนึ่งคือ การจัดระบบบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวโดยการวางระบบฐานข้อมูลและการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย รวมทั้งการประสานความร่วมมือและเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อจัดระบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายให้มีความเหมาะสม สามารถสนับสนุนการประกอบการโดยไม่กระทบต่อความมั่นคงประเทศ

(1.6) กระทรวงการคลัง

กรมศุลกากร

กรมศุลกากรสังกัดกระทรวงการคลัง ทำหน้าที่ควบคุมส่งของนำเข้าออกราชอาณาจักร สำหรับกิจการภาษี หรือการศุลกากร โดยมีด่านศุลกากรตามชายแดนทั่วประเทศ (ดู ภาคผนวก 3) เริ่มมีมาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยจากหลักฐาน ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง เรียกว่า "จกอบ" ต่อมา ในสมัยกรุงศรีอยุธยา หน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านตรวจเก็บภาษีขาเข้าขาออกเฉพาะเรียกว่า พระคลังสินค้า มีสถานที่สำหรับการภาษี เรียกว่า ขนอน เก็บภาษีจากระวางบรรทุกสินค้าและจาก สินค้า ในสมัยกรุงธนบุรีบ้านเมืองอยู่ในยุคสงครามการค้าขายระหว่าง ประเทศไม่ปรากฏหลักฐาน ในทาง ประวัติศาสตร์ เมื่อเข้าสู่ยุครัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการประมูล ผูกขาดการเรียกเก็บภาษีอากร เรียกว่า "ระบบเจ้าภาษีนายอากร" ส่วนสถานที่เก็บภาษีเรียกว่า "โรง ภาษี" ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 การติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น มีการทำสนธิสัญญาเบาริ่งที่ เกี่ยวกับ ศุลกากร คือ ยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมปากเรือเปลี่ยนมาเป็นเก็บ ภาษี สินค้าขาเข้า ที่ เรียกว่า "ภาษีร้อยละสาม" ส่วนสินค้าขาออกให้เก็บตามที่ระบุในท้ายสัญญา เป็นชนิดไป มีการตั้ง โรงภาษี เรียกว่า ศุลกสถาน (Customs House) ขึ้นเป็นที่ทำการศุลกากร ยุคใหม่ของศุลกากรไทยเริ่ม ในปี พ.ศ. 2417 เมื่อรัชกาลที่ 5 ทรง จัดตั้ง หอรัษฎากรพิพัฒน์ เป็นสำนักงานกลางใน การรวบรวม รายได้ของแผ่นดิน งานศุลกากร ซึ่งทำหน้าที่จัดเก็บภาษีขาเข้าขาออกเป็นรายได้ของรัฐ อยู่ในความ ควบคุมดูแลของหอรัษฎากรพิพัฒน์ คือการก่อตั้งกรมศุลกากร งานศุลกากรได้เจริญเติบโตขึ้นอย่าง รวดเร็ว

(1.7) กระทรวงคมนาคม

การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย

การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบทำอากาศยานระหว่าง ประเทศ อยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงคมนาคม มีภารกิจบริหารจัดการ และการดำเนินงานทำ อากาศยานในความรับผิดชอบ ด้วยมาตรฐานด้านความปลอดภัย และส่งเสริมกิจการทำอากาศยาน รวมทั้งดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือต่อเนื่องกับการประกอบกิจการทำอากาศยานได้แก่ภารกิจ ด้านการบริการเป็นภารกิจสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินกิจการทำอากาศยาน

(2) ระดับภาค

ในส่วน กองทัพบกและกองเรือ ได้ให้ กองทัพภาคและกองเรือภาค ได้จัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดนระดับกองทัพภาคที่ 1-4 และกองเรือภาคที่ 1-3 กองเรือยุทธการ เพื่อให้ผู้แทนฝ่ายทหารได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.) หรือผู้แทนฝ่ายทหารที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานด้านความมั่นคง ได้ใช้เป็นกรอบทิศทางประกอบการหารือจัดทำแผนงานด้านความมั่นคงร่วมกับผู้แทนส่วนต่าง ๆ ของจังหวัด เพื่อให้สามารถบูรณาการการจัดทำโครงการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในภาพรวมของจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด

กองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพภาคที่ 1 มีการพัฒนาสัมพันธ์ กับหน่วยทหารของประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง และสามารถเจรจายุติปัญหาได้ในระดับท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ สำหรับบทบาทหน้าที่ที่ถือเป็นกลไกหลักของรัฐ ในการดำเนินความสัมพันธ์และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านนั้น กองทัพภาคที่ 1 ในฐานะศูนย์ควบคุม ชายแดน กองทัพภาคที่ 1 ได้รับมอบหมายให้จัดการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย กับประเทศเพื่อนบ้าน คือ การประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย-กัมพูชา

กองกำลังป้องกันชายแดน ได้ทำการปรับปรุงรูปแบบการปฏิบัติงาน ปรับกลยุทธ์และการวางกำลัง และพัฒนาขยายระบบงานการข่าว โดยกระทำควบคู่ ไปกับการบูรณาการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงร่วมกับหน่วยราชการ การจัดตั้งเครือข่ายประชาชน การระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในการสนับสนุนกิจการเพื่อความมั่นคงอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องในการปฏิบัติการกิจป้องกันชายแดนนั้น กองทัพภาคที่ 1 มี กองกำลังบูรพา/กองอำนวยการรักษา ความมั่นคงภายในภาค 1 ส่วนแยกที่ 1 รับผิดชอบชายแดนด้านตะวันออก ระยะทางยาว 168 กิโลเมตร กองกำลังสุรสี/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 1 ส่วนแยกที่ 2 รับผิดชอบชายแดนด้านตะวันตก ระยะทางยาว 864 กิโลเมตร และหน่วย กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 1 ส่วนแยกที่ 3 ระยะทางยาว 257 กิโลเมตร

สำหรับกองทัพภาคที่ 3 มีหน่วยปฏิบัติงาน เช่น กองกำลังผาเมือง เป็นกำลังป้องกันชายแดนของศูนย์ปฏิบัติการกองทัพภาคที่ 3 มีภารกิจป้องกันชายแดนไทยกับประเทศพม่า และด้านไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งแต่รอยต่อจังหวัดแม่ฮ่องสอน กับจังหวัดเชียงใหม่ ไปจนถึงบริเวณแก่งผาได อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย นอกจากภารกิจแล้วป้องกันชายแดน กองกำลังผาเมือง ได้รับมอบภารกิจรักษาความมั่นคงภายใน โดยการจัดตั้ง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 ส่วนแยก2 การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยการ

จัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กองทัพภาคที่ 3 ส่วนแยก 2 โครงการหมู่บ้านตาม
แนวทางพระ ราชทาน โดยการจัดตั้ง ศูนย์อำนวยการประสานงาน โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง
พื้นที่ชายแดนตามแนวทางพระราชทานฯ ส่วนแยก 2

ส่วนกองทัพภาคที่ 4 มีหน่วยปฏิบัติ เช่น กองกำลังทหารพรานกองทัพภาคที่ 4 ที่ตั้ง ค่าย
วชิราวุธ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ทำหน้าที่เป็นกองฝ่ายกิจการพิเศษของกองทัพภาค ในงาน
ธุรการกำลังพล การฝึกศึกษา การสนับสนุนและ เสนอแนะการใช้หน่วยทหารพรานแก่กองทัพภาค
ที่ 4 มีหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 45 รับผิดชอบปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศเนื่องจากผู้ก่อ
ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในพื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดนราธิวาส ทั้งหมด ของ
กองทัพภาคที่ 4 และศูนย์ปฏิบัติการ กองทัพภาคที่ 4 ปฏิบัติภารกิจป้องกันประเทศ และสร้างความ
เชื่อมั่นให้กับราษฎรในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดน
ด้วยการลาดตระเวนเฝ้าตรวจความเคลื่อนไหว กองกำลังต่างชาติ ลาดตระเวนพิสูจน์ทราบเขตรักษา
ความปลอดภัย ระยะ 3 กม. จากแนวชายแดน การสร้างสภาวะแวดล้อมให้เกิดความปลอดภัยใน
พื้นที่ การกำหนดมาตรการป้องกันและหยุดยั้ง การละเมิดกฎหมายทุกประเภท เช่น การลักลอบตัด
ไม้ การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

(3) ระดับจังหวัด

จังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชายแดน และ
จังหวัดปัตตานี มีดังนี้

- ชายแดนไทย — พม่า ครอบคลุมพื้นที่ 10 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน
ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง

- ชายแดนไทย — ลาว ครอบคลุมพื้นที่ 11 จังหวัด คือ เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์
พิษณุโลก เลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี

- ชายแดนไทย — กัมพูชา ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด คือ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ
บุรีรัมย์ สุรินทร์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด

- ชายแดนไทย — มาเลเซีย ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด คือ สตูล สงขลา ยะลา นราธิวาส
โดยรวมปัตตานีเข้าเป็นจังหวัดในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

หน่วยงานการควบคุมชายแดนในต่างประเทศ

สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบการควบคุมชายแดนในต่างประเทศ (ดู ภาคผนวก 5) จะมี
หน่วยงานเฉพาะรับผิดชอบการรักษาความปลอดภัยและควบคุมชายแดน เช่น ในประเทศกานาดา

มีหน่วยควบคุมชายแดนคือ The Canada Border Services Agency (CBSA) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2540 โดยรวมหน่วยงานศุลกากร (Canada Customs) หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายชายแดน (border and enforcement personnel) และ หน่วยงานตรวจสอบอาหาร (the Canadian Food Inspection Agency หรือ CFIA)

สำหรับ สหภาพยุโรปได้จัดตั้งหน่วยงานกลางด้านการตรวจคนเข้าเมืองและควบคุมชายแดนของสหภาพยุโรปเพื่อการทำงานที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งมีการขยายประเทศสมาชิกออกไปสู่ยุโรปตะวันออกและสอดคล้องกับปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองที่มีเพิ่มมากขึ้นเนื่องจาก สหภาพยุโรปมีพรมแดนติดกับรัสเซียและประเทศที่มีภาวะทางเศรษฐกิจที่ด้อยกว่ายุโรป การจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านการตรวจคนเข้าเมืองและควบคุมชายแดน (a European border agency) โดยตั้งชื่อว่า “European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States” หรือ FRONTEX ตั้งสำนักงานอยู่ที่กรุงวอซอร์ ขึ้นมาโดยเฉพาะมีหน้าที่หลักเป็นองค์กรประสานงานกลางและสนับสนุนหน่วยงานของประเทศสมาชิก⁷

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่หน้าที่เกี่ยวข้องในการรับผิดชอบการควบคุมชายแดนของประเทศไทยมีอยู่หลายหน่วยงานแตกต่างจากในต่างประเทศที่ในบางประเทศมีแนวทางการบริหารการควบคุมชายแดนโดยรวมหน่วยงานต่างๆเข้าเป็นหน่วยเดียวซึ่งจะทำให้การทำงานมีเอกภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การทำงานควบคุมชายแดนโดยความร่วมมือของหลายหน่วยงานก็สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน ดังเช่น การทำงานของกองทัพอากาศที่ 3 ที่ได้ร่วมกับส่วนราชการในพื้นที่ภาคเหนือดำเนินการสนองตอบให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ ในรูปแบบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความปลอดภัยตามแนวชายแดน ปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติดที่มีความหลากหลายและซับซ้อนซึ่งกองทัพอากาศที่ 3 จะไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุกล่วงไปได้โดยลำพัง⁸ และแนวทางการทำงานของรัฐบาลยังยืนยันถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันเช่น การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว ตามมติคณะรัฐมนตรี⁹ ที่ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดเป็นเจ้าภาพดำเนินการสกัดกั้น ป้องกัน และปราบปรามการลักลอบเข้ามาในประเทศไทยของคนต่างด้าวโดยสนธิกำลังทหาร ตำรวจ และพลเรือนในพื้นที่ ตรึงกำลังตามแนวชายแดน สกัดกั้นและป้องกันคนต่างด้าวที่จะลักลอบเข้ามาในประเทศไทย การประสานงานที่ดีซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจในภารกิจหน้าที่ของทุกหน่วยงานเป็นภาพรวมว่าเป้าหมายของการควบคุมคืออะไร หน่วยงานใดรับผิดชอบ และ พื้นที่ชายแดนด้านไหน โดยจะกล่าวโดยละเอียดในบทต่อไป

บทที่ 3

การควบคุมชายแดนประเทศไทย

3.1 การควบคุมบุคคล

การควบคุมการเข้าออกราชอาณาจักรของบุคคลเป็นการคัดกรองคนที่จะเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนภายในสังคม ดังนั้น หากการคัดกรองขาดประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ประเทศไทยประสบปัญหาจากการเดินทางเข้ามาในประเทศของคนต่างด้าวหลายด้าน ซึ่งคนต่างด้าวตามกฎหมายหมายรวมถึงบุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราว โดยปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น ได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา พม่า และมาเลเซีย คนเหล่านี้เข้ามาในประเทศไทยได้โดยง่ายเพราะได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีหนังสือแสดงตนซึ่งได้แก่หนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง¹⁰

นอกจากนั้น การหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวยังมีปัจจัยอื่นประกอบซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เช่น กรณีปัญหาแรงงานผิดกฎหมายชาวพม่ามีพื้นฐานจากสภาพภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ดีกว่าประเทศพม่า ทำให้มีแรงงานผิดกฎหมายชาวพม่าไหลทะลักเข้ามาตามตะเข็บชายแดนไทย-พม่า เพื่อลักลอบทำงาน ซึ่งยากจากการตรวจสอบการเดินทางเข้า-ออก และควบคุมดูแลให้อยู่ในระบบได้ ข้อเสียของแรงงานกลุ่มนี้คือ ไม่เข้าใจภาษา ขาดการดูแลด้านสุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐาน เนื่องจากต้องหลบซ่อนเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมส่งกลับประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงของประเทศ แต่แรงงานกลุ่มนี้มีข้อดีคือ ขยัน อดทนและสู้งานเป็นที่ต้องการของนายจ้าง และผู้ประกอบการที่ประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งให้ความสนใจจ้างแรงงานดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ประกอบกับลักษณะงานบางอย่างแรงงานไทยไม่นิยมทำ ภาครัฐจึงต้องกำหนดนโยบายผ่อนผันแรงงานผิดกฎหมายให้มารายงานตัวขึ้นทะเบียนเพื่ออยู่ในราชอาณาจักรและทำงานได้ชั่วคราวเพื่อควบคุมคนกลุ่มนี้¹¹ สำหรับการแก้ไขปัญหาแรงงานผิดกฎหมายระหว่างไทยกับพม่านั้น เป็นการร่วมมือที่มีการเจรจาโดยได้จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจร่วม (Joint Task Force : JTF) ไทย-พม่า เพื่อหาหรือแนวทางในการส่งกลับแรงงานผิดกฎหมายชาวพม่า และจัดทำบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงานระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นกรอบการจัดระเบียบการใช้แรงงานพม่าในไทยในอนาคต

ด้านปัญหาแรงงานต่างด้าวกัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยโดยเฉพาะด้านจังหวัดสระแก้ว การแก้ปัญหาของทางการไทยคือการดำเนินการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว โดยให้แรงงานต่างด้าวชาวพม่า กัมพูชา และลาวทั่วประเทศมาจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว และให้ประเทศเจ้าของสัญชาติแรงงานเหล่านี้มาพิสูจน์สัญชาติของแรงงานและออกเอกสารประจำตัวที่จำเป็น ที่ผ่านมาทางการกัมพูชาได้ร่วมมือกับทางการไทยดำเนินการในเรื่องนี้เป็นอย่างดี

สำหรับปัญหาผู้หนีภัยจากการสู้รบสัญชาติพม่า สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลทหารพม่าได้ปราบปรามกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทหารพม่าอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง ส่งผลให้มีผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่าเดินทางเข้ามาในเขตประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยรัฐบาลไทยได้ผ่อนปรนให้ผู้หนีภัยจากการสู้รบอาศัยอยู่ในเขตไทยได้เป็นการชั่วคราวตามหลักมนุษยธรรม โดยมีเงื่อนไข 3 ประการ คือ ประการแรก ขอมให้อยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวโดยให้ที่พักพิงชั่วคราวในพื้นที่ปลอดภัย ประการที่สอง ต้องอยู่ในพื้นที่ที่จัดให้เท่านั้นและเป็นเพียงที่พักพิงชั่วคราว และประการสุดท้าย เมื่อการสู้รบสิ้นสุดลงหรือภาวะความไม่สงบ ความไม่ปลอดภัยผ่านพ้นไป บุคคลดังกล่าวต้องเดินทางกลับประเทศทันที ซึ่งปัจจุบัน มียอด ผู้หนีภัยจากการสู้รบ จำนวน 152,029 คน¹² ในพื้นที่พักพิงผู้หนีภัยจากการสู้รบที่ ได้แก่ พื้นที่พักพิงบ้านปางควาย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน, บ้านแม่สุริน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน, บ้านแม่ละอูน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน, บ้านแม่ลามะหลวง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน, บ้านแม่ละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก, บ้านอุ้มเปี้ยม อำเภอพบพระ จังหวัดตาก, บ้านนุโพ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก, บ้านต้นยาง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และ บ้านถ้ำหิน จังหวัดราชบุรี ปัญหาดังกล่าวทำให้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง ในเรื่องของ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย ปัญหายาเสพติด ปัญหาขบวนการค้ามนุษย์ ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาสิทธิมนุษยชนและปัญหาด้านความมั่นคง

ปัญหาผู้อพยพกลุ่มมุสลิมโรฮิงยาชาวพม่า เป็นปัญหาสำคัญของระบบการควบคุมบุคคลเดินทางผ่านเข้าออกราชอาณาจักร โดยชาวโรฮิงยา หรือชาวพม่ากลุ่มอาระกันที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นกลุ่มมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในพม่า มีจำนวนประมาณ 2 ล้านคน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในรัฐอาระกัน (ยะไข่) ทางตะวันตกเฉียงใต้ของพม่า ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับบังกลาเทศ สถิติการจับกุมชาวโรฮิงยา ที่เดินทางจากพม่าและบังกลาเทศ โดยอาศัยขบวนการนำพาลักลอบเข้าไทยทางเรือบริเวณจังหวัดที่มีชายแดนติดทะเลอันดามันด้าน จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา จังหวัดระนอง และ จังหวัดภูเก็ต จากนั้นได้ดำเนินการผลักดันออกทาง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ชาวโรฮิงยา ที่ลักลอบเข้าประเทศไทย ได้รวมกลุ่มและได้ทำหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อ รัฐบาลไทย โดยมีสาระเพื่อต่อรองขอยกเว้นการดำเนินการส่งกลับพม่า เพื่อพิสูจน์สัญชาติ เพราะเกรงว่าจะ

ไม่ได้รับความปลอดภัยต่อชีวิต ข้อมูลด้านการข่าวดูว่า ชาวโรฮิงยา อาจมีความเชื่อมโยงกับการก่อการร้ายในกรุงย่างกุ้งในพม่า การเข้าร่วมฝึกรบในอัฟกานิสถาน และการทำธุรกิจผิดกฎหมาย อาทิ การค้ามนุษย์ และการปลอมแปลงเอกสารส่งผลให้ที่ประชุมการรับรองสถานะบุคคลของไทย ได้มีมติให้ชะลอการรับรองสถานะชาวโรฮิงยา ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยได้ประสานงานกับบังกลาเทศเพื่อขอทราบช่องทางการเดินทางออกนอกประเทศของชาวโรฮิงยา และได้มีการหารือกับ UNHCR ในการแก้ไขปัญหาการปล่อยข่าวในค่ายผู้ลี้ภัยบังกลาเทศเกี่ยวกับโอกาสการเดินทางเข้ามาทำงานในไทย โดยจัดกิจกรรมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ในค่ายผู้ลี้ภัยเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง¹³

ปัญหาคนต่างด้าวกลุ่มมุสลิมกัมพูชาหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย คนเหล่านี้จะขออนุญาตเดินทางผ่านแดนโดยแจ้งความประสงค์ว่าจะไปเยี่ยมญาติในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แล้วลักลอบเดินทางไปรับจ้างในประเทศมาเลเซีย ส่วนหนึ่งรับจ้างในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีอีกส่วนหนึ่งเดินทางไปเพื่อศึกษาด้านศาสนาอิสลามที่ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และกลุ่มประเทศมุสลิมในตะวันออกกลาง โดยไม่เดินทางกลับประเทศกัมพูชา ซึ่งในระยะต่อมาชาวกัมพูชาที่เดินทางไปอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้เข้าไปแฝงตัวอยู่อาศัยกับชาวบ้านซึ่งเป็นมวลชนของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่เป็นคนไทยอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านสีแดงต่าง ๆ เพื่อเข้าร่วมปฏิบัติการกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ สถิติชาวกัมพูชานับถือศาสนาอิสลามขออนุญาตเดินทางผ่านแดน ในปี 2548 มีจำนวน 8,488 คน เดินทางกลับกัมพูชา 1,432 คน ในปี 2549 จำนวน 7,270 คน เดินทางกลับกัมพูชา 698 คน สำหรับในปี 2550 ตั้งแต่ เดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน 2550 มีการขออนุญาตเดินทางไป 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 2,123 คน แต่เดินทางกลับเพียง 208 คน

ปัญหาผู้อพยพชาวม้งลาว ที่มีราษฎรชาวม้งจากประเทศลาวลักลอบ เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจากชายแดนด้านจังหวัดเลย ได้เข้ามาหลบซ่อนปะปนกับราษฎรในพื้นที่ อำเภอเขาค้อ ต่อมาการลักลอบได้มีจำนวนมากขึ้น การแก้ไขปัญหโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ให้จังหวัดเพชรบูรณ์และตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นหน่วยรับผิดชอบในการควบคุมและเตรียมการส่งกลับ แต่ก็ประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ในขณะเดียวกันการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองก็ยังคงมีจำนวนมากขึ้น จนกระทั่ง เจ้าหน้าที่ทหารได้จัดกำลังเข้ามาปฏิบัติในลักษณะเสริมการปฏิบัติ ให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์และได้จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจ พลเรือน ตำรวจ ทหาร เขาค้อ เพื่อปฏิบัติการกิจในพื้นที่ บ้านห้วยน้ำขาว สถานภาพขอดม้งหลบหนีเข้าเมือง ณ บ.ห้วยน้ำขาว เมื่อวันที่ 2 มกราคม 50 จำนวน 7,783 คน เป็นที่น่าสังเกตว่า ขอดม้งลาวฯ ซึ่งจากเดิม 8,253 คน ลดลงจำนวน 460 คน สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากผลของการประชุมคณะกรรมการร่วมมีอิทธิพลความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป ไทย-ลาว ครั้งที่ 15 ณ กรุงเทพมหานครข้อตกลงที่เป็นรูปธรรมและ

ทางการสหรัฐจะไม่รับมั่งไปตั้งถิ่นฐานถาวรในประเทศสหรัฐอเมริกาทำให้ลดแรงจูงใจของชาวม้งในการเดินทางเข้าประเทศไทย¹⁴

ปัญหาคนต่างด้าวชาวเกาหลีเหนือหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นปัญหาซึ่งถ้าไม่มีมาตรการควบคุม สักดักกันที่เหมาะสมจะเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศไทยในอนาคต เส้นทางการลักลอบหลบหนีนั้น เริ่มต้นออกเดินทางจากเมืองฮัมย็องนูด็อด หรือ ฮัมย็องพุด็อด ในประเทศเกาหลีเหนือเข้าสู่ประเทศจีนทางตอนใต้ที่เมืองเยินเก็น และเดินทางไปยังเมืองเส้นหยาง กรุงปักกิ่ง เมืองหนานจิง เมืองหมิ่นจื่อ เมืองหมิงสิ่ง ตามลำดับ และลงเรือโดยสารขนาดเล็ก ที่ท่าเรือกวนเล่ย ล่องมาตามลำน้ำโขง ใช้เวลาประมาณ 4 ชม. เข้าสู่ประเทศไทย ขึ้นฝั่งที่บริเวณ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย หรือบางกลุ่มจะแวะพักที่ บ้านมอม บ้านคันผึ่ง บ้านห้วยทราย ในแขวงบ่อแก้วของประเทศลาว ก่อนที่จะใช้ช่องทางธรรมชาติบริเวณตามลำน้ำโขงเข้าสู่ประเทศไทยชาวเกาหลีเหนือเหล่านั้นได้รับการฝึกสอนมาอย่างเป็นระบบเหมือนต้องการให้ถูกจับเพื่อเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายโดยเร็ว พอเข้ามาได้ก็จะรอให้ตำรวจจับ บางทีเห็นคนใส่กางเกงสีกากี ก็วิ่งเข้าไปหาทันที ปากก็ร้องโพลีๆ หรือพอเรือมาส่ง เรือเพียงแค่ชะลอริมฝั่ง พวกนี้ก็จะกระโดดน้ำลงมา ส่วนเรือก็รีบหนีไป พอขึ้นมาแล้วก็นั่งรอบริเวณแถวนั้น เพื่อรอให้มีคนแจ้งตำรวจไปจับ ทุกเหตุการณ์จะเป็นในทำนองเดียวกันคือเจตนามุ่งมั่นหลบหนีเข้าเมืองมาเพื่อให้อำนาจเฉพาะ ซึ่งสถานะของเขาก็คือ ผู้หลบหนีเข้าเมืองตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ไม่ใช่ผู้ลี้ภัย แต่หากดำเนินการตามขั้นตอนครบแล้ว เขาก็มีสิทธิที่จะขอลี้ภัยไปยังประเทศที่ 3 ได้ แม้จะไม่ใช่ปัญหาใหญ่แต่ก็เป็นภาระขึ้นเรื่อย ๆ หน่วยงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสกัดกั้นและได้ทุ่มเทมาตลอดคือ หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง

จะเห็นได้ว่าปัญหาการเดินทางเข้ามาของคนต่างด้าวหลากหลายกลุ่มดังที่ได้กล่าวมาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งสิ้น ดังนั้นกฎหมายและหน่วยงานผู้บังคับใช้เพื่อควบคุมบุคคลเหล่านี้จะต้องสามารถแก้ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยได้มีการกำหนดระบบการควบคุมบุคคลที่จะเข้าออกราชอาณาจักรไทยเป็นไปตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมือง โดยมี สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายควบคุมบุคคลเข้าออก โดยกฎหมาย¹⁵ได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่จะเข้ามาในประเทศไทยได้ต้องมีลักษณะดังนี้

กฎหมายคนเข้าเมือง กำหนดให้คนต่างด้าวที่จะเข้ามาในประเทศไทยต้องมีหนังสือแสดงตน ซึ่งได้แก่หนังสือเดินทาง¹⁶หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ อย่างไรก็ตาม

ตามกฎหมายก็ไต่ยกเว้นคนต่างด้าวที่ไม่ต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง¹⁷ คือ (1) ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะทางน้ำหรือทางอากาศซึ่งเพิ่งแต่แวะเข้ามายังท่าแล้ว กลับออกไปแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือสำคัญเพื่อให้บุคคลนั้นถือไว้เพื่อประโยชน์ในการควบคุมบุคคล (2) คนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราว โดยปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น ได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา พม่า และมาเลเซีย (3) คนโดยสารรถไฟผ่านแดนซึ่งถือตัวโดยสารตลอดเพียงแต่ผ่านอาณาเขตประเทศไทยไปนอกราชอาณาจักรตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น ๆ และรวมตลอดถึงผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะแห่งรถไฟเช่นกันด้วย กฎหมายคนเข้าเมือง กำหนดให้การจะเข้ามาในประเทศไทยของคนต่างด้าวนอกจากต้องมีหนังสือแสดงตนแล้วบุคคลนั้นจะต้องได้รับการตรวจลงตรา (วีซ่า)¹⁸ ในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศหรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ

กฎหมายคนเข้าเมือง กำหนดให้คนต่างด้าวต้องมีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่จะเข้ามาในราชอาณาจักร การเข้ามาต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อมีอาชีพเป็นกรรมกร หรือเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานด้วยกำลังกาย โดยไม่ได้อาศัยวิชาความรู้หรือการฝึกทางวิชาการ หรือเข้ามาเพื่อทำงานอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ต้องไม่เป็นคนวิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และ ต้องได้รับการปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีดวัคซีน หรือปฏิบัติการอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อตามที่กฎหมายบัญญัติและต้องยอมให้แพทย์ตรวจคนเข้าเมืองทำการตรวจ

กฎหมายคนเข้าเมือง กำหนดให้คนต่างด้าวที่จะเข้าเมืองได้ต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดเหตุโศกหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดทึยกเว้นไว้ในกฎกระทรวง และต้องไม่มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือบุคคลซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ รวมทั้งต้องไม่มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าจะเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิง หรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากร หรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน กฎหมายคนเข้าเมือง กำหนดให้คนเข้าเมืองต้องไม่เป็นผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรในกรณีที่มีพฤติการณ์ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่า เพื่อประโยชน์แก่ประเทศหรือเพื่อความสงบเรียบร้อย วัฒนธรรมหรือศีลธรรมอันดี หรือความผาสุกของประชาชน ไม่สมควรอนุญาต

ให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาในราชอาณาจักร รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นหรือจำพวกนั้นเข้ามาในราชอาณาจักรได้ และต้องไม่ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ หรือถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้ว หรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร โดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีได้พิจารณาขกเว้นให้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย สุดท้ายคือคนต่างด้าวต้องมีเงินติดตัวหรือมีประกัน แต่ไม่ใช่บังคับแก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบสองปี

นอกจากนั้น กฎหมาย¹⁹ กำหนดการควบคุมคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวให้ต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้ คือ (1) คนต่างด้าวไม่สามารถประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือกรณีมีกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวบัญญัติไว้ให้ทำได้ หากคนต่างด้าวผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (2) พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย (3) แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจท้องที่เดิมคนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย (4) ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินยี่สิบสี่ชั่วโมงให้คนต่างด้าวผู้นั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง (5) ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมิชักช้าเมื่อครบระยะเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเก้าสิบวัน หากคนต่างด้าวผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อ (2) (3) (4) หรือ (5) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง นอกจากนั้นหากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ²⁰

จะเห็นได้ว่ากฎหมายคนเข้าเมืองมีการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาคนต่างด้าวเข้าเมืองไว้อย่างสมบูรณ์สามารถที่จะสกัดกั้น คัดกรอง และควบคุมบุคคลที่อาจจะก่อปัญหาให้กับสังคมในประเทศไม่ให้ผ่านเข้ามาได้ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีบุคคลที่ขาดคุณลักษณะดังกล่าวหลบหนีหรือหลุดรอดเข้ามาได้ รัฐบาลไทยจึงดำเนินยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่กำหนดนโยบายในลักษณะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยที่ประเทศต้นทางไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม เป็นการแก้ปัญหาครอบคลุมถึงการประสานกับประเทศต้นทางให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจนใน

การปรับสภาพแรงงานให้เข้าสู่ระบบการจ้างงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนี้ (1) ได้มีการผ่อนผันให้ทำงานเฉพาะพื้นที่และกิจการที่กำหนดเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในลักษณะของการแก้ปัญหาระยะเฉพาะหน้า และมีนโยบายที่จะเร่งรัดนำเข้าแรงงานอย่างถูกต้อง โดยให้ยุติการจ้างเป็นคราว ๆ (2) รัฐบาลได้จัดตั้งองค์กรหลักในการบริหารจัดการเฉพาะ มีกระทรวงแรงงานเป็นฝ่ายเลขานุการและเป็นเจ้าภาพหลักในการแก้ปัญหา รับผิดชอบในเรื่องของการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการบริหารจัดการทั้งระบบ

กระทรวงแรงงานได้เสนอ 7 ยุทธศาสตร์ ผ่านความเห็นของสภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2546 โดยมี 3 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมชายแดน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 คือยุทธศาสตร์การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงาน ใช้กองกำลังป้องกันชายแดนเป็นหลักเพิ่มเติมด้วยกำลังไม่เกินกองร้อยทหารราบ/ทหารม้าเฉพาะกิจ สำหรับพื้นที่ชุมชนชั้นในเสนอให้ตั้งหน่วยเฉพาะกิจประกอบด้วยหน่วยที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมปฏิบัติงานขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยให้ยึดหลักการว่าบุคคลต่างชาติทุกคนที่เข้ามาในประเทศไทยจะต้องมีหลักฐาน หรือมีบัตรแสดงคนที่ทางราชการออกให้ในสถานะใดสถานะหนึ่ง ตามความจำเป็นเหมาะสมภายใต้ข้อกฎหมายและระเบียบหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการให้สัญชาติกับบุคคลใดต้องพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์อย่างเคร่งครัดและให้สัญชาติเท่าที่จำเป็นเท่านั้น²¹ ยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ ยุทธศาสตร์การปราบปราม จับกุม ดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง หลักการคือ เพิ่มความเข้มข้นด้านการข่าว มุ่งเน้นการปราบปรามจับกุมนายจ้างที่กระทำความผิดกฎหมาย และ ยุทธศาสตร์ที่ 5 คือ ยุทธศาสตร์การผลักดันและส่งกลับแรงงานต่างด้าว มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติ 2 ส่วน ส่วนแรกคือ เสนอจัดตั้งศูนย์พักรอการส่งกลับเพื่อรองรับศูนย์ละ 5,000 คน ในพื้นที่ 3 แห่ง คือ จังหวัดตาก เชียงรายและระนอง ทั้งนี้ เนื่องจากห้องกักเดิมที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับการจับกุมที่จะต้องมามากขึ้นในอนาคต ส่วนที่สองคือ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวเพื่อจัดเก็บประวัติแรงงานที่ถูกจับกุมอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบควบคุมที่มีประสิทธิภาพ²² ปัจจุบัน มีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการปรับปรุง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว ฉบับที่ผ่านการพิจารณาของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ 2550 แล้วซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอเพื่อเป็นการปรับปรุง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 เนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวตาม พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 ไม่สอดคล้องกับลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานในระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องปรับปรุงระบบการทำงานของคนต่างด้าว ให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ปรับปรุงการทำงานที่คนต่างด้าวอาจทำได้ การปรับปรุงมาตรการเกี่ยวกับการชำระค่าธรรมเนียมการจ้าง เพิ่มมาตรการรองรับการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน จัดตั้งกองทุนเพื่อการส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร

การแก้ไขปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองนี้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับนโยบายของ
ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยประธานาธิบดี บุช มีแนวทางการแก้ปัญหาคือเสนอให้ชาวต่างชาติทำงานอย่างถูก
กฎหมายแก่แรงงานต่างด้าวภายใต้ Temporary Worker Program โดยกำหนดให้แรงงานต่างด้าว
สามารถเดินทางเข้าไปทำงานในสหรัฐฯ ได้อย่างถูกกฎหมายเป็นการชั่วคราว อาทิ ครั้งละ 3 ปี
สามารถต่อไปอีก 1 ครั้งเป็น 6 ปี และเสนอให้ออกบัตรประจำตัวแรงงานต่างด้าวที่ทำงานอย่างถูก
กฎหมายโดยให้เป็นบัตรที่ไม่สามารถปลอมแปลงได้และบรรจุข้อมูล biometrics ของบุคคลไว้ใน
บัตรดังกล่าว นอกจากนี้รวมไปถึงการสร้างกำแพงตามชายแดน เพื่อป้องกันการลักลอบเข้า
เมืองอย่างผิดกฎหมายโดยเพิ่มกำลังคนตรวจตราชายแดนพร้อมอุปกรณ์ทันสมัยมากขึ้น โดยเพิ่ม
งบประมาณถึง 1.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการพัฒนาเทคโนโลยีการตรวจสอบและป้องกันการ
ลักลอบเข้าเมือง กำจัดเครือข่ายการทำเอกสารปลอม ยกเลิกการดำเนินการแบบ “Catch and
Release” และเร่งส่งกลับอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนวคิดการสร้างแนวรั้วกั้นบริเวณ
แนวชายแดนสหรัฐฯ-เม็กซิโก เพื่อป้องกันไม่ให้มีการข้ามชายแดนโดยผิดกฎหมาย นอกจากเปิด
โอกาสให้กับกลุ่มผู้อพยพผิดกฎหมายที่พำนักอาศัยในประเทศในปัจจุบันตามสมควรแล้ว
Temporary Guest-worker Program ยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการอพยพเข้ามาทำงานในสหรัฐฯ ใน
อนาคต สามารถทำงานที่ชาวอเมริกันไม่ต้องการทำได้ โดยลูกจ้างเหล่านั้นจะต้องขึ้นทะเบียนอย่าง
ถูกกฎหมาย เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้²³

สำหรับในสหภาพยุโรป หน่วยงานกลางด้านการตรวจคนเข้าเมืองและควบคุมชายแดน
หรือ European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders
of the Member States หน้าที่หลัก คือ เป็นองค์กรประสานงานกลางและสนับสนุนหน่วยงานของ
ประเทศสมาชิก สหภาพยุโรปในด้านการควบคุมการตรวจคนเข้าเมือง เพราะประเทศสมาชิกจะเป็น
ผู้รับผิดชอบในการนำกฎหมายและมาตรการของประชาคมในด้านตรวจคนเข้าเมืองไปปฏิบัติ-ตาม
ข้อกำหนด Schengen นอกจากนี้ จะช่วยช่วยในการฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ และทำงานวิชาการซึ่ง
ประกอบด้วย การประเมินความเสี่ยงของปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง และจัดทำรายงานการศึกษา
เกี่ยวกับสถานะและปัญหาต่าง ๆ และทำหน้าที่อำนวยความสะดวกสำหรับการส่งกลับบุคคลที่เข้าเมืองผิด
กฎหมายด้วย ทั้งนี้ การมีหน่วยงานประสานงานกลางมีความจำเป็นในบางกรณีองค์กร ๆ จะร่วมมือ
กับ Europol (หน่วยงานกลางสหภาพยุโรปด้านข่าวกรองอาชญากรรมและการประสานงาน
ระหว่างหน่วยงานตำรวจของประเทศสมาชิก ตั้งอยู่ที่กรุงเฮก) หากมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการ
ปราบปรามและยังสามารถที่จะร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและประเทศที่สามได้ด้วย

วีซ่าเชงเกน เป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงเชงเกน (Schengen Agreement) ซึ่งเป็นข้อตกลงที่มี
จุดประสงค์เพื่อให้ “การเคลื่อนไหวเสรีของบุคคล” อันเป็นหนึ่งในเป้าหมาย 4 ประการของ

ตลาดร่วมยุโรป (อันได้แก่ การเคลื่อนไหวอย่างเสรีของสินค้า บริการ เงิน และบุคคล) เป็นจริงขึ้นมา โดยในช่วงทศวรรษที่ 1980 มีประเทศสมาชิกประชาคมยุโรปบางประเทศเห็นว่า “การเคลื่อนไหวเสรีของบุคคล” นี้ควรจะครอบคลุมนอกเหนือไปจากประชาชนของประเทศสมาชิกประชาคมยุโรป โดยรวมถึงจนถึงบุคคลที่ไม่ใช่ประชาชนของประเทศสมาชิกที่มาอยู่ในประชาคมยุโรปด้วย

ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2528 ประเทศสมาชิกประชาคมยุโรป 5 ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม และลักเซมเบิร์ก จึงได้ร่วมกันลงนามในข้อตกลงเชงเกน เพื่อก่อตั้งชายแดนร่วมกัน (single external border) หรือในอีกความหมายหนึ่ง คือการมีเขตแดนที่ไม่มีการตั้งจุดตรวจชายแดนระหว่างประเทศสมาชิก (territory without internal border control) เพื่อให้ทุกคน ไม่ว่าจะประชาชนของประเทศสมาชิกในข้อตกลงเชงเกนหรือไม่ก็ตามมีสิทธิที่จะเดินทางได้อย่างเสรีภายในบริเวณเชงเกนต่อมาภายหลัง มีประเทศสมาชิกประชาคมยุโรป/สหภาพยุโรปและประเทศยุโรปอื่น ๆ ททยอยเข้าร่วมเรื่อยมา และประเทศที่ลงนามในข้อตกลงเชงเกนพบว่า การมีชายแดนร่วมกันทำให้มีความจำเป็นที่ต้องมีความร่วมมือกันในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการมีวิซ่าท่องเที่ยวร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบายด้านผู้อพยพลี้ภัย หรือความร่วมมือด้านตำรวจและการศาล และเห็นว่าเพื่อควมมีประสิทธิภาพในการร่วมมือกันดำเนินงานด้านดังกล่าว ควรจะให้มีการย้ายกรอบงานและมาตรการส่วนใหญ่ในข้อตกลงเชงเกนมาเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพยุโรปในสนธิสัญญาอันสเตอร์ดัม

ประโยชน์ของ วิซ่าเชงเกน คือ การมีระบบฐานข้อมูลร่วมกัน คือ “Schengen Information System” (SIS) เพื่อให้ความร่วมมือที่ประการข้างต้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศสมาชิกจำเป็นต้องมีระบบฐานข้อมูลร่วมกัน เพื่อการนี้สหภาพยุโรปจึงได้จัดตั้งระบบ “Schengen Information System” หรือ SIS ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นเครือข่ายเชื่อมฐานข้อมูลร่วมกัน โดยในฐานข้อมูลจะระบุถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของบุคคล สิ่งของ และยานพาหนะที่ต้องสงสัย และจะอนุญาตให้เฉพาะเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกซึ่งรับผิดชอบด้านตำรวจ การตรวจตราดูแลชายแดน และกงสุลที่ได้รับอนุญาตจากทางการสามารถเข้าค้นข้อมูลหรือเพิ่มข้อมูลในระบบได้นอกจากความร่วมมือที่กล่าวข้างต้นแล้วยังมีการตั้งตำแหน่ง “ผู้ประสานงานด้านการต่อต้านการก่อการร้ายของสหภาพยุโรป” (EU Counter terrorism coordinator) แต่การใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างหลายประเทศอาจทำให้เกิดการหวาดระแวงได้ เช่น การก่อตั้งหน่วยงานตำรวจกลางอย่าง FBI หรือองค์การข่าวกรองและสืบราชการลับอย่าง CIA ของสหภาพยุโรปกลับไม่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศสมาชิกเท่าที่ควร สะท้อนให้เห็นว่าประเทศสมาชิกยังคงหวงแหนอำนาจอธิปไตยในประเด็นความมั่นคงภายใน²⁴

3.2 การควบคุมวัตถุสิ่งของ

นอกจากจะมีการควบคุมบุคคลเดินทางเข้าออกราชอาณาจักรแล้ว การควบคุมชายแดนยังรวมถึงระบบการควบคุมวัตถุสิ่งของที่จะผ่านเข้าออกราชอาณาจักรด้วย ไม่ว่าจะเป็นวัตถุสิ่งของที่ติดตัวบุคคลมาหรือการส่งวัตถุสิ่งของทางการขนส่งสินค้าผ่านคลังสินค้า ประเทศไทยได้กำหนดหลักการควบคุมวัตถุสิ่งของเป็นไปตาม กฎหมายศุลกากร²⁵ โดยมีกรมศุลกากร²⁶ เป็นหน่วยงานหลักในการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

พิธีการศุลกากรเป็นวิธีการควบคุมสิ่งของนำเข้าหรือออกราชอาณาจักร สำหรับสิ่งของที่นำเข้ามาในประเทศไทยต้องเสียภาษีอากรตาม พระราชบัญญัติศุลกากร พระราชกฤษฎีกาพิกัดอัตราศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่ของใช้ส่วนตัวที่ได้รับสิทธิยกเว้นค่าภาษีอากรตามเงื่อนไขต่อไปนี้ (1) ของใช้ส่วนตัว สำหรับใช้เอง หรือใช้ในวิชาชีพ และมีจำนวนพอสมควรแก่ฐานะมูลค่าไม่เกิน 10,000 บาท (2) บุหรี่ไม่เกิน 200 มวน หรือ ซิการ์ และ ยาเส้น น้ำหนักไม่เกิน 250 กรัม และ (3) สุราไม่เกิน 1 ลิตร นอกจากนั้นกรมศุลกากรมีหน้าที่ป้องกันการนำเข้า หรือส่งออก หรือส่งผ่านสินค้าต้องห้าม ของต้องห้ามหมายถึงของที่มีกฎหมายกำหนดห้ามนำเข้ามาหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรโดยเด็ดขาด และในบางกรณีห้ามการส่งผ่านด้วย ตัวอย่างสินค้าต้องห้ามในการนำเข้า-ส่งออก มีดังนี้ (1) วัตถุลามก การนำเข้าและส่งออกวัตถุลามก ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบหนังสือ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพพระบารมี สิ่งที่พิมพ์ขึ้น รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย และภาพยนตร์ลามกหรือวัตถุลามกอื่น ๆ (2) สินค้าที่มีตราหรือลวดลายเป็นรูปธงชาติ (3) ยาเสพติดให้โทษ (4) เงินตรา พันธบัตร ใบสำคัญรับดอกเบี้ยพันธบัตรอันเป็นของปลอมหรือแปลงเหรียญกษาปณ์ที่ทำให้น้ำหนักลดลงโดยทุจริต ดวงตราแผ่นดิน รอยตราแผ่นดินหรือพระปรมาภิไธย ดวงตราหรือรอยตราของทางราชการอันเป็นของปลอม (5) สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น แถบบันทึกเสียง (เทปเพลง) แผ่นบันทึกเสียง (คอมแพคดิสก์) แถบบันทึกภาพ (วีดีโอเทป) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หนังสือ หรือสินค้าอื่นใดที่ทำซ้ำหรือคัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น (6) สินค้าปลอมแปลงหรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้า

ส่วนสินค้าต้องจำกัด กรมศุลกากรมีหน้าที่ต้องตรวจสอบว่า การนำเข้า หรือส่งออก หรือส่งผ่านแดนได้รับอนุญาตและปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ครบถ้วนหรือไม่ ของต้องจำกัดหมายถึงสินค้าที่มีกฎหมายกำหนดว่าหากจะมีการนำเข้า-ส่งออกหรือผ่านราชอาณาจักรจะต้องได้รับอนุญาตหรือปฏิบัติให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ เช่น ต้องมีใบอนุญาตการนำเข้าและส่งออก ต้องปฏิบัติตามประกาศอันเกี่ยวกับฉลากหรือใบรับรองการวิเคราะห์ หรือเอกสารกำกับยา เป็นต้น ผู้ใดนำของต้องจำกัดเข้ามา หรือส่งออก หรือส่งผ่านราชอาณาจักรโดย

มิได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วน จะมีความผิดตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ และเป็นความผิดตามมาตรา 27 และ 28 ของกฎหมายศุลกากรด้วย ตัวอย่างสินค้าที่มีมาตรการนำเข้า,สินค้าที่มีมาตรการส่งออก,สินค้ามาตรฐานและมาตรฐานสินค้า สามารถดูได้ที่ กรมการค้าต่างประเทศ จัดระเบียบเพื่อควบคุมการนำเข้าหรือส่งออก มีดังนี้ (1) เงินตราไทย และเงินตราต่างประเทศ (2) พันธุ์ยางและยางธรรมชาติ (3) ยาสูบ รวมถึงต้นยาสูบและใบยาเส้น (4) สัตว์และซากสัตว์ (5) เครื่องวิทยุคมนาคม และส่วนแห่งเครื่องวิทยุคมนาคม (6) อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน (7) วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน (8) ยา เชื้อโรค และพิษจากสัตว์ (9) สุรา (10) สินค้าประเภทอาหารที่มีความหวานเจือปน (11) เครื่องซัง ดวง วัด สำหรับเงินตราไทย นำเข้าได้ไม่จำกัดจำนวน แต่นำออกได้ไม่เกิน 50,000 บาท ยกเว้นนำออกไปยังประเทศที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย เช่น พม่า ลาว เขมร มาเลเซียและเวียดนาม นำออกได้ไม่เกิน 500,000 บาท การนำเงินตราไทยออกนอกประเทศมากกว่าจำนวนที่กำหนดจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผ่านธนาคารที่ได้รับอนุญาต และนำคืนฉบับเอกสาร ร.ด. 5 มาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรขณะผ่านช่องตรวจ ผู้โดยสารขาออก ส่วนเงินตราต่างประเทศ นำเข้าและนำออกได้ไม่จำกัดจำนวน²⁷

สำหรับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการควบคุมสิ่งของมือของผ่านศุลกากร หรืออยู่ในความกำกับตรวจตราของศุลกากร พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะให้เปิดหีบห่อและตรวจของนั้น ในเวลาใด ๆ ก็ได้ พนักงานนั้นจะเอาตัวอย่างของใด ๆ ไปเพื่อตรวจหรือสอบหรือวิเคราะห์ หรือ เพื่อประโยชน์อย่างอื่นก็ได้แล้วแต่จะเห็นว่าจำเป็น ตัวอย่างของนี้ต้องส่งให้โดยไม่คิดราคา และ พนักงานนั้นจะเลือกเอาออกจากหีบห่อหรือส่วนใดแห่งของนั้นก็ ได้ แต่ตัวอย่างของเช่นนี้จะต้อง เอาไปแต่เพียงขนาดหรือปริมาณพอสมควร และจะต้องเอาออกโดยวิธีอันจะทำให้เจ้าของเสียหาย หรือลำบากอย่างน้อยที่สุดที่จะเป็นไปได้ และเมื่อไรสามารถจะคืนได้ ก็ให้คืนแก่เจ้าของไปโดยเร็ว²⁸ นอกจากนั้นพนักงานศุลกากรอาจสั่งให้หยุดรถหรือยานพาหนะอย่างอื่น ๆ และตรวจค้นเพื่อให้ทราบว่ามีของที่ลักลอบหนีศุลกากรหรือไม่ แต่ต้องมีเหตุอันควรสงสัย ว่ารถหรือยานพาหนะนั้นได้ใช้ขนสินค้า²⁹

ความผิดทางศุลกากร ในการนำเข้าและส่งออก สามารถจำแนกออกเป็น 5 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร การลักลอบหนีศุลกากรหมายถึง การนำของที่ยังไม่ได้เสียค่าภาษีอากร หรือของที่ควบคุมการนำเข้าหรือของที่ยังไม่ได้ผ่านพิธีการศุลกากรโดยถูกต้องเข้ามาหรือส่งออกไปนอกประเทศไทย โดยของที่ลักลอบหนีศุลกากรอาจเป็นของที่ต้องเสียภาษีหรือไม่ต้องเสียภาษีก็ได้ หรืออาจเป็นของต้องห้ามหรือของต้องกักหรือไม่ได้ หากไม่นำมาผ่าน

พิธีการศุลกากร ก็มีความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร ทั้งนี้ กฎหมายศุลกากรได้กำหนดโทษผู้กระทำผิดฐานลักลอบหนีศุลกากรสำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ไว้สูงสุดคือ ให้อำนาจให้ปรับหรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งปรับและจำคุก

2. ความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีอากร การหลีกเลี่ยงภาษีอากรหมายถึง การนำของที่ต้องชำระค่าภาษีอากรเข้ามาหรือส่งของออกไปนอกราชอาณาจักรโดยนำเข้ามาผ่านพิธีการศุลกากรโดยถูกต้อง แต่ใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีเจตนาเพื่อมิให้ต้องชำระค่าภาษีอากรหรือชำระในจำนวนที่น้อยกว่าที่จะต้องชำระ เช่น สำแดงปริมาณ น้ำหนัก ราคา ชนิดสินค้า หรือพิกัดอัตราศุลกากรเป็นเท็จ เป็นต้น ดังนั้นผู้นำเข้าหรือส่งออกที่มีความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีอากรจึงมีความผิดฐานสำแดงเท็จอีกฐานหนึ่งด้วย กฎหมายศุลกากรได้กำหนดโทษผู้กระทำผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีอากรไว้สูงสุดคือ ให้อำนาจให้ปรับหรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งปรับและจำคุก แต่ในกรณีที่มีการนำของชุกช่อนมากับของที่สำแดงเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีอากร สำหรับผู้กระทำผิดมี โทษ คือ ปรับ 4 เท่าของอากรที่ขาดกับอีก 1 เท่าของภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีเฟื้องมหาดไทยที่ขาด (ถ้ามี) และให้ยกของที่ชุกช่อนมาให้เป็นของแผ่นดิน

3. ความผิดฐานสำแดงเท็จ การสำแดงเท็จหมายถึง การสำแดงใด ๆ เกี่ยวกับการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าไม่ตรงกับหลักฐานเอกสารและข้อเท็จจริงในการนำเข้าและส่งออก การกระทำผิดฐานสำแดงเท็จมีหลายลักษณะ ดังนี้

- 3.1 การยื่นใบขนสินค้า สำแดง ใบรับรอง บันทึกเรื่องราว หรือตราสารอย่างอื่นต่อกรมศุลกากรเป็นความเท็จ หรือไม่บริบูรณ์หรือชักพาให้หลงผิดในรายการใด ๆ ก็ตาม
- 3.2 การไม่ตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ศุลกากรที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายด้วยความสัตย์จริง
- 3.3 การไม่ยอมหรือละเลย ไม่ทำ ไม่รักษานำบันทึกเรื่องราว หรือทะเบียน หรือสมุดบัญชี หรือเอกสารหรือตราสารอย่างอื่น ๆ ซึ่งกฎหมายศุลกากรกำหนดไว้
- 3.4 การปลอมแปลงหรือใช้เอกสาร บันทึกเรื่องราว หรือตราสารอย่างอื่นที่ปลอมแปลงแล้ว
- 3.5 การแก้ไขเอกสาร บันทึกเรื่องราว หรือตราสารอย่างอื่นภายหลังที่ทางราชการออกให้แล้ว
- 3.6 การปลอมดวงตรา ลายมือชื่อ ลายมือชื่อย่อ หรือเครื่องหมายอย่างอื่นของพนักงานศุลกากรซึ่งพนักงานศุลกากร นั้น ๆ ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

การกระทำตามลักษณะที่เป็นไปตามข้อ 3.1-3.6 ให้ถือเป็นความผิดโดยมิต้องคำนึงถึงว่า ผู้กระทำผิดมีเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่ ทั้งนี้ กฎหมายศุลกากรได้กำหนดโทษผู้กระทำผิดฐานสำแดงเท็จไว้สูงสุดคือ ปรับเป็นเงินไม่เกิน 50,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน

4. ความผิดฐานนำของต้องห้ามต้องกักเข้ามาในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

กฎหมายศุลกากรได้กำหนดโทษผู้กระทำผิดในการนำของต้องห้ามต้องกักเข้าประเทศไทยโดย

ไม่ได้รับอนุญาตสำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ไว้สูงสุดคือ ให้รับของที่เหลือถึงข้อห้ามข้อจำกัดและปรับเป็นเงิน 4 เท่าของของราคารวมค่าภาษีอากร หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งปรับและจำคุก

5. ความผิดฐานฝ่าฝืนพิธีการศุลกากร ในการนำเข้าและส่งออกสินค้าแต่ละครั้งผู้นำเข้าและส่งออกจะต้องปฏิบัติให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริหารและการควบคุมการจัดเก็บภาษีอากรและการนำเข้า-ส่งออกเป็นไปด้วยความเรียบร้อย การกระทำผิดฐานฝ่าฝืนพิธีการศุลกากรมีหลายลักษณะ เช่น การปฏิบัติพิธีการศุลกากรผิดทำ การขอขึ้นปฏิบัติพิธีการศุลกากรแบบใบขนสินค้าขาเข้าตามมาตรา 19 ทวิ ย้อนหลัง เป็นต้น การกระทำความผิดฐานฝ่าฝืนระเบียบที่กำหนดไว้เกี่ยวกับพิธีการศุลกากร ผู้ฝ่าฝืนจะถูกปรับ 1,000 บาท

นอกจากนั้นก็มีกฎหมายที่ใช้ควบคุมสิ่งของคือการกำหนดให้การครอบครองสิ่งของบางสิ่งเป็นความผิดที่เป็นปัญหาใหญ่ตามชายแดนได้แก่ ยาเสพติด³⁰ ยาเสพติด หมายถึงสารหรือยานุเคราะห์ใด ๆ หรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยการกิน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้วจะทำให้เกิดผลต่อร่างกายสมองและจิตใจ ในทางกฎหมายสิ่งทีถือว่าเป็นยาเสพติดนั้นจะต้องมีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน หากไม่มีกฎหมายระบุไว้ สิ่งนั้นก็ไม่ใช่ยาเสพติด แม้ว่าสิ่งที่เสพนั้นจะมีฤทธิ์ที่ทำให้เกิดการเสพติดได้ก็ตาม เช่น บุหรี่ สุรา

ประเทศไทยประสบกับปัญหาทั้งในด้านการเป็นพื้นที่ผลิต การเป็นพื้นที่การค้า การเป็นพื้นที่แพร่ระบาด และการเป็นทางผ่านยาเสพติด การใช้พื้นที่ชายแดนไทยเป็นพื้นที่ผลิต เนื่องจากประเทศไทย มีส่วนที่ติดกับพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญของโลกแห่งหนึ่ง จึงทำให้ไทยมีส่วนในการผลิตยาเสพติดประเภทฝิ่น และเฮโรอีน ซึ่งผลิตมากในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ นอกจากนั้นแล้ว ในปัจจุบันยังมีการผลิตยาบ้า ในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำด้วย ยาเสพติดที่มีการผลิตในประเทศไทยอีกชนิดหนึ่ง คือ กัญชา ซึ่งมีมากในภาคอีสาน อย่างไรก็ตาม สำหรับการเป็นแหล่งผลิตของประเทศไทยนั้น ในปัจจุบันได้ลดปริมาณลงอย่างมาก โดยเฉพาะฝิ่น เฮโรอีน และกัญชา จนอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้ ในส่วนของการผลิตยาบ้า ได้มีการย้ายแหล่งผลิตไปอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ซึ่งโรงงานผลิตยาบ้าอยู่บริเวณชายแดนของสหภาพพม่า ใกล้จากชายแดนทางภาคเหนือของไทยซึ่งคาดว่าจะมีโรงงานขนาดเล็กและใหญ่ ทั้งชั่วคราวและถาวรอยู่หลายสิบแห่ง แต่ ณ เวลานี้ พบว่า มีการจัดตั้งแหล่งผลิตยาบ้าแห่งใหม่อยู่ที่บ้านนาป่าแก้ว จังหวัดเชียงตุง สหภาพพม่า ซึ่งดำเนินการโดยกลุ่มว่า ส่วนจุดอื่นๆที่ยังมีการผลิตยาบ้ากันอยู่ก็คือ แหล่งผลิตตับผาตาย และแหล่งผลิตบ้านนาศิริ รัฐฉาน สหภาพพม่า อยู่ตรงข้ามจังหวัดเชียงใหม่ จุดนี้ดำเนินการโดยกลุ่มว่าและกลุ่มนายทุนชาวจีนจากอำเภอเชียงดาว ร่วมกับ

นายทุนชาวจีนในพม่า ที่ผ่านมามีการจับกุมยาบ้าด้าน อำเภอฟ่าง และไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มากขึ้น คือ มีความถี่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ด้านอื่น อีกทั้งพื้นที่ฝั่งตรงข้ามกับ บ้านนาทองมู บ้านห้วยอ้อ และบ้านน้ำหลุก สหภาพพม่าเป็นแหล่งพักยาขนาดใหญ่ของกลุ่มว่า กลุ่มมูเซอ สำหรับชายแดนด้านลาวและกัมพูชามีการตั้ง โรงงานผลิตยาบ้าทั้งในลาวส่วนใหญ่เป็นการนำยาบ้า มาผสมและอัดเม็ดใหม่เพื่อเพิ่มปริมาณ ที่ปรากฏรายงานคือ บริเวณบ้านดง เมืองแก่นท้าว ของลาว และบริเวณบ้านสองห้อง เมืองหินปูน แขวงคำม่วน ตรงข้ามจังหวัดนครพนม ขณะที่ในกัมพูชา ปรากฏ โรงงานผลิตยาบ้าที่อำเภอพนมมลาย จังหวัดบันเตียเมียนจชัย ตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรปอย เปต-คลองลึก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยเป็นแท่นผลิตยาบ้าขนาดเล็กแบบปั๊มมือ เคลื่อนย้ายได้ประมาณ 5 เครื่อง มีนายทหารกัมพูชาเป็นเจ้าของ³¹

การใช้ชายแดนไทยเป็นทางผ่านยาเสพติด การที่ประเทศไทยมีส่วนที่ติดกับสามเหลี่ยม ทองคำ และการคมนาคมภายในประเทศมีความสะดวก โดยเฉพาะการขนส่งทางบกและทางอากาศ จึงมีการลักลอบลำเลียงยาเสพติด ทั้งที่ภายในประเทศและไปต่างประเทศ โดยเฉพาะการลักลอบ ลำเลียงเฮโรอีนไปต่างประเทศ เช่น อเมริกา ออสเตรเลีย และยุโรป นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการ ลักลอบลำเลียงกัญชาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมายังกรุงเทพฯ ส่งไปต่างประเทศ โดยทาง เรือหรือส่งลงทางใต้ไปยังประเทศมาเลเซีย และต่อไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ญี่ปุ่น อเมริกา และประเทศในยุโรป บางประเทศ โดยมีวิธีการคือจะใช้หญิงสาวลำเลียงยาเสพติด เข้าไทยเพื่อไม่ให้เป็นที่สงสัย ขณะที่กลุ่มได้หัว มาเลเซีย และสิงคโปร์ ลำเลียงยาจากมาเลเซีย และสิงคโปร์เข้าทางด่านสะเดา จังหวัดสงขลาบ่อยครั้งขึ้น ปัจจุบันพบว่าการลำเลียงยาเสพติดจาก ชายแดนภาคเหนือและชายแดนภาคใต้มายังพื้นที่ภาคกลางบ่อยครั้ง ซึ่งกลุ่มผู้ค้ามีทั้งคนไทยและ ชาวต่างชาติที่พยายามหาวิธีการหลีกเลี่ยงการจับกุมด้วยการบรรจุยาเสพติดไว้ในกระป๋องผลไม้ ที่ นำเข้ามาจำหน่ายในประเทศ ขณะที่บางกลุ่มได้จ้างผู้มีอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ลักลอบซื้อขายยาบ้า และเฮโรอีนจากพม่าเข้ามาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวหรือตามท้องตลาดทั่วไป รวมทั้งการจ้าง พระภิกษุลำเลียงยาบ้าจากฝั่งพม่าเข้ามาในไทย หรือใช้วิธีนำยาบ้าใส่ไว้ในเสื้อผ้าสุนัขที่เลี้ยงไว้แล้ว ส่งไปยังจุดที่ต้องการ นอกจากนี้ชาวต่างชาติบางรายใช้วิธีลำเลียงด้วยการกลืนลงท้อง รวมถึงการ ติดต่อซื้อขายทางอินเทอร์เน็ตหรือส่งทางพัสดุภัณฑ์ระหว่างประเทศ

สำหรับเส้นทางลำเลียงยาเสพติดที่ตรวจพบ ด้านภาคเหนือกลุ่มชาวเขาจะลำเลียงเข้าทาง บริเวณรอยต่อที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และจุดผ่อนปรนชั่วคราวบ้านสวก กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา กับบ้านปางมอน แขวงไชยบุรี ของลาว โดยใช้เส้นทางแม่สาย-เชียงราย-พะเยา- แพร่-พิษณุโลก และเส้นทางแม่สาย-แม่สรวย-วังเหนือ ลำปาง-กรุงเทพฯ หรือ จะผ่านเส้นทางฝาง- ไชยปราการ-เชียงดาว เชียงใหม่ และเส้นทางฝาง-ไชยปราการ-แม่สรวย-วังเหนือ -ลำปาง-ตาก-

นครสวรรค์ ขณะที่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะนำยาเสพติดเข้าทางด่านพรมแดนสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ส่วนกัญชามีการลำเลียงบริเวณโป่งแก่งคำ บริเวณนา้อย ตรงข้ามตำบลปากหมั่น อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และชายแดนไทย-มาเลเซีย มีการลักลอบนำยาอีจากมาเลเซียเข้าทางด่านพรมแดนสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ส่วนเฮโรอีนมีการลำเลียงจากภาคเหนือมาพักไว้ในกรุงเทพฯก่อนจะส่งต่อไปยังประเทศที่สาม³²

สำหรับสถิติการจับกุมคดียาเสพติด แม้ว่าปริมาณการตรวจยึดยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้าจะลดลง แต่ความถี่ในการตรวจยึดกลับเพิ่มขึ้น เนื่องจากกลุ่มผู้ค้าได้ปรับเปลี่ยนวิธีการค้าและขนส่งมาเป็นลักษณะรายย่อยที่ปริมาณการลำเลียงยาบ้าต่อครั้งไม่มาก หลังจากเจ้าหน้าที่เริ่มเข้มงวดขึ้นเมื่อพบว่ายาบ้ากลับมาแพร่ระบาดมากขึ้นอีกครั้ง โดยการลำเลียงยาเสพติดเข้าประเทศไทยส่วนใหญ่ยังใช้ผ่านทางชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านโดยมีจังหวัดในภาคกลางเป็นแหล่งพักและแพร่กระจาย ดังนั้นจึงต้องคงความเข้มงวดอย่างต่อเนื่องต่อคนทุกกลุ่มทั้งชาวต่างชาติและคนไทย

สำหรับการปราบปรามต้องใช้การประสานความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานควบคุมชายแดนที่เกี่ยวข้อง เช่น ในการจับกุมจับกุมเฮโรอีน 4.2 กิโลกรัมมูลค่ากว่า 40 ล้านบาท พร้อมผู้ต้องหา 3 คน ทางภาคเหนือ เมื่อ วันที่ 9 ตุลาคม 2550 เจ้าหน้าที่ตำรวจปราบปรามยาเสพติดร่วมกับทหารกองกำลังผาเมือง และสำนักงานปราบปรามยาเสพติดภาค 5 หลังจากสืบทราบว่าจะมีขบวนการค้ายาเสพติดนำยาเสพติดมาส่งมอบให้ที่ลานจอดรถโรงแรมย่านช้างเผือกจึงนำกำลังเข้าจับกุมผู้ต้องหาขณะนำเฮโรอีนทั้งหมด 12 ถุงน้ำหนัก 4.2 กิโลกรัม บรรจุในกล่องกระดาษซีรอลจกยานยนต์ไปส่งให้กับชาวจังหวัดนราธิวาส จากการสอบสวนพบว่าเฮโรอีนทั้งหมดเป็นของกลุ่มลูกน้องเก่าของขุนส่าอดีตราชายาเสพติด ผลลัพธ์ที่โรงงานยาเสพติดฝั่งประเทศเพื่อนบ้านได้มีการลักลอบนำเข้ามาทางด่านชายแดนทางภาคเหนือ ซึ่งหากหลุดรอดไปต่างประเทศจะมีมูลค่าถึง 40 ล้านบาท และตรวจสอบประวัติผู้ต้องหาชาวจังหวัดนราธิวาสว่าเกี่ยวข้องกับขบวนการก่อความไม่สงบในภาคใต้หรือไม่

ทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการบูรณาการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานในพื้นที่ในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน โดยมี กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 24 อุตรธานี ตำรวจภูธรจังหวัดหนองคาย หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขงเขตหนองคาย ศตส. จ.หนองคาย สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค 4 ด้านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย และ ด้านศุลกากรหนองคาย จนสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดที่ลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในราชอาณาจักร โดยผ่านเข้ามาทางช่องทางทำข้าม ตามหมู่บ้านตลอดแนวชายแดนไทย-ลาว ด้าน จ.หนองคาย และ จ.เลย ไม่ว่าจะเป็นช่องทางด่านพรมแดนสากล สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ซึ่ง

วิธีการที่กลุ่มผู้ลักลอบค้ายาเสพติดมักนิยมกระทำมากที่สุดในขณะนี้ คือ การซุกซ่อนยาเสพติดมาในร่างกายด้วยการสอดใส่เข้าทาง ทวารหนัก หรือหากเป็นผู้หญิงก็จะสอดใส่เข้าทาง ช่องคลอด นอกจากนั้นยังมีการซุกซ่อนมากับพืชผลทางการเกษตร เช่น ผลฟักทอง หรือกล้วยน้ำว้า แต่อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ก็สามารถตรวจพบและจับกุมผู้ต้องหาได้ จำนวน 37 ครั้ง ของช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ได้ผู้ต้องหา จำนวน 49 คน แบ่งออกเป็นยาเสพติดประเภท 1 (ยาบ้า) 21,396 เม็ด ของกลางอื่น ๆ 33 รายการ เป็นยาเสพติดประเภท 5 (กัญชาแห้งอัดแท่ง) 843 แท่ง น้ำหนักรวมประมาณ 900 กก. รวมราคาประเมินของกลางทั้งสิ้น กว่า 7,000,000 ล้านบาท³³

บทที่ 4

วิธีการควบคุมช่องทางเข้าออกชายแดน

ปัจจุบันการคมนาคมมีความสะดวกรวดเร็วมากทำให้การเดินทางหรือการส่งผ่านสินค้าทำได้หลากหลายวิธีและมีช่องทางผ่านเข้าออกมากมายซึ่งสามารถแบ่งประเภทของช่องทางเข้าออกเพื่อศึกษาถึงลักษณะและยุทธศาสตร์ในการควบคุมชายแดนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละประเภท ซึ่งการศึกษาโดยแบ่งแยกตามลักษณะของช่องทางการเข้าประเทศนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่มีความแตกต่างกันและสามารถนำยุทธวิธีที่เหมาะสมในการควบคุมช่องทางแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมช่องทางแบ่งออกได้ 4 ช่องทาง ดังนี้

4.1 ท่าอากาศยานระหว่างประเทศ (International Airports)

ท่าอากาศยานระหว่างประเทศเป็นช่องทางเข้าออกราชอาณาจักรที่สำคัญเนื่องจากเครื่องบินพาณิชย์ที่เดินทางได้เร็วซึ่งสามารถขนส่งผู้โดยสารหรือสินค้าได้ครั้งละมากๆ ทั้งยังเป็นเป้าหมายของการก่อวินาศภัยซึ่งเคยเกิดมาแล้วในเหตุการณ์ 911 ทำให้ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกาและทุกประเทศต่างก็ต้องหวาดผวาระวังและหันมาให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานเพิ่มมากขึ้น

(1) การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน

ระบบการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานจะมีวิธีการคล้ายคลึงกันในแต่ละท่าอากาศยานซึ่งมีหลายท่าอากาศยานทั่วประเทศ (ดู ภาคผนวก 4) เช่น กรณีท่าอากาศยานกรุงเทพหรือ สนามบินสุวรรณภูมิ เป็นท่าอากาศยานระหว่างประเทศของประเทศไทยที่มีความทันสมัยและมีระบบการควบคุมและการรักษาความปลอดภัยที่สมบูรณ์ที่สุด ระบบการรักษาความปลอดภัยสนามบินสุวรรณภูมิ มีการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ การควบคุมภายนอกอาคารผู้โดยสาร ได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 พื้นที่หลัก คือ พื้นที่สาธารณะ (Public Area) และพื้นที่เพื่อการรักษาความปลอดภัย (Security Area) มีมาตรการรักษาความปลอดภัยบริเวณรอบนอกอาคาร ผู้โดยสาร โดยจัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยควบคุมและสังเกตการณ์ทางเข้า ทางออก และตรวจตราพื้นที่อาคารผู้โดยสารและพื้นที่โดยรอบท่าอากาศยาน สำหรับมาตรการรักษาความปลอดภัยภายในอาคารผู้โดยสารจัดให้มีการควบคุมการผ่านเข้า-ออกพื้นที่เพื่อการรักษาความปลอดภัย บุคคลที่ผ่านเข้า-ออกจะต้องติดบัตรรักษาความปลอดภัย ซึ่งเป็นแบบ Smart Card ต้องผ่านการตรวจค้นร่างกายและสัมภาระ อีกทั้งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตระเวนตรวจสอบความเรียบร้อยของ

พื้นที่ภายในอาคารผู้โดยสาร ตรวจจับพฤติกรรมบุคคลต้องสงสัยและสอดส่องดูแลพื้นที่ภายในอาคารผู้โดยสารด้วยกล้องโทรทัศน์วงจรปิด โดยกระจายตามพื้นที่ต่าง ๆ ภายในสนามบิน คือ อาคารผู้โดยสารและอาคารเทียบเครื่องบิน พื้นที่ในเขตปลอดอากรพื้นที่ขึ้นได้ดินได้อาคารผู้โดยสาร ที่ติดตั้งระบบสายพานลำเลียงกระเป๋า อาคารระบบบริหารสารสนเทศ อาคารจอดรถ สถานีดับเพลิงและกู้ภัย อาคารสำนักงาน บริเวณถนนภายในสนามบิน

(2) การควบคุมสิ่งของนำขึ้นอากาศยาน

ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กำหนดมาตรการตรวจค้นผู้โดยสารและสัมภาระก่อนขึ้นอากาศยาน ทั้งการตรวจกระเป๋าเดินทางของผู้โดยสาร (Screening of Checked Baggage) โดยระบบ Inline Security System ด้วยเครื่อง Computed Tomography X-ray (CTX) ประกอบด้วยอุปกรณ์ Explosive Trace Detector (ETD) ช่วยในการตรวจหาร่องรอยของวัตถุระเบิด เพื่อป้องกันมิให้มีการนำพาอาวุธวัตถุระเบิด ขึ้นไปกับอากาศยาน และการตรวจสัมภาระติดตัวผู้โดยสารขึ้นเครื่อง (Screening Passengers and Carry-on Luggage) โดยใช้เครื่องตรวจจับโลหะชนิดเดินผ่าน (Walk-through Metal Detector) เครื่องตรวจจับชนิดมือถือ (Hand-held Metal Detector) และ เครื่อง X-ray นอกจากนั้นยังมีการตั้งจุดตรวจค้นเป็นจุดเดียวด้านหลังพื้นที่ตรวจหนังสือเดินทาง (Centralize Screening) เพื่อให้สามารถดูแลการรักษาความปลอดภัยได้อย่างเข้มงวด ตามคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการระบบรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานสุวรรณภูมิขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ หรือ ICAO³⁴

นอกจากนั้นไม่อนุญาตให้นำอาวุธและวัตถุอันตรายที่ไปกับอากาศยาน รายละเอียดมีดังนี้

- 1 วัตถุระเบิด เช่น ดอกไม้เพลิง ดินปืน ระเบิด ฯลฯ
- 2 แก๊ซอัด เช่น แก๊สน้ำตา ไฟแช็ก ฯลฯ
- 3 วัตถุไวไฟ เช่น น้ำมันไฟแช็ก เชื้อเพลิงแข็ง สีนํ้ามัน ไม้ขีดไฟ ฯลฯ
- 4 วัตถุเป็นพิษ เช่น สารจำกัดแมลง สารหนู ฯลฯ
- 5 วัตถุออกซิไดซ์ เช่น แอมโมเนียไนเตรท แคลเซียมเปอร์ออกไซด์ ฯลฯ
- 6 วัตถุกำมะถันตกภาพรังสี เช่น ธาตุยูเรเนียม ฯลฯ
- 7 วัตถุติดกร่อน เช่น แบตเตอรี่ที่บรรจุสารกัดกร่อน น้ำกรด พรอท ฯลฯ
- 8 อาวุธปืนและเครื่องกระสุนทุกชนิด ฯลฯ
- 9 อาวุธโดยสภาพ เช่น มีด สนับมือ ดาบ ทวน กระบอง รวมถึง วัตถุแหลมคมทุกชนิด
- 10 สิ่งเทียมอาวุธ เช่น ปืนไฟแช็ก ระเบิดไฟแช็ก ปืนเด็กเล่น ฯลฯ
- 11 สัตว์มีพิษหรือดุร้าย สัตว์ขนาดใหญ่ และสัตว์สงวน
- 12 อื่นๆ เช่น แม่เหล็ก น้ำแข็งแห้ง

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในเรื่องระบบการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน ได้แก่ การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย ส่วนหน่วยงานที่ร่วมสนับสนุนภารกิจคือ สายการบิน

(4) การควบคุมบุคคลผ่านเข้าออก ณ ท่าอากาศยาน

สำหรับการควบคุมบุคคลเข้าออกราชอาณาจักรผ่านท่าอากาศยานระหว่างประเทศเป็นหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่ช่องทางอนุญาตของด่านตรวจคนเข้าเมืองในการขอรับการตรวจลงตรา(Visa on Arrival) ตามช่องทางท่าอากาศยาน ได้แก่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานเชียงใหม่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานภูเก็ต ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานหาดใหญ่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานอุตะเกา ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานเชียงราย ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานสุราษฎร์ธานี ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานเกาะสมุย ด่านตรวจคนเข้าเมืองตาก ณ บริเวณเขตสนามบินสุโขทัย

สถานการณ์ปัจจุบันพบปัญหาเกิดขึ้นที่ช่องทางท่าอากาศยานระหว่างประเทศคือการผ่านเข้าออกของอาชญากรชาวต่างชาติหลายกลุ่มทั้งชาวอินโดนีเซีย โคลอมเบีย เปรู เปอร์โตริโก สเปน และเวเนซุเอล่าที่เข้ามาก่อคดีชิงทรัพย์คนไทยบ่อยครั้งขึ้น โดยผู้ตกเป็นเหยื่อหรือเป้าหมายส่วนใหญ่คือ ผู้ที่เบิกเงินสดจากธนาคารจำนวนมาก หรือร้านจำหน่ายเครื่องประดับประเภทจิวเวลรี่ที่มีราคาแพง ซึ่งอาชญากรเหล่านี้จะทำงานเป็นกลุ่ม มีสมาชิกชายและหญิง ตั้งแต่ 2 – 7 คน แบ่งการทำงานเป็นขั้นตอน อาทิ ผู้สะกดรอยตามเป้าหมาย ผู้เข้ามาเบี่ยงเบนความสนใจ และผู้ลงมือชิงทรัพย์ ทั้งนี้เมื่อลงมือกระทำแล้วจะหลบหนีกลับประเทศตนเอง หรือประเทศเพื่อนบ้านของไทย รอให้เรื่องเงียบหายแล้วย้อนกลับมาดำเนินการใหม่ โดยบางส่วนยังแสวงประโยชน์จากการจัดงานส่งเสริมการค้าอัญมณีของไทยเข้ามาก่อเหตุด้วย จากความสะดวกในการเดินทางเข้าออกของชาวต่างชาติทำให้มีอาชญากรต่างชาติแฝงตัวมาหลบซ่อน และเข้ามาก่ออาชญากรรมโดยเฉพาะคดีประสงค์ต่อทรัพย์ในไทยบ่อยครั้ง อาทิ คดีชาวเยอรมันหนีคดีความผิดจากการปล้นรถขนเงินธนาคารในเยอรมันมาซ่อนตัวในไทยแล้ว หรือ คดีชาวต่างชาติใช้หนังสือเดินทางปลอมของสวีเดนเข้าพักในโรงแรมในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี แล้วใช้กลอุบายหลอกมอมเบียร์พนักงานโรงแรมเพื่อโจรกรรมทรัพย์สินของผู้เข้าพัก ทั้งนี้ลักษณะการดำเนินการ ประกอบกับรูปพรรณของคนร้ายน่าเชื่อว่าเป็น ผู้ที่มาจากอเมริกาใต้ที่มักจะเป็นชาวเปรูหรือ โคลอมเบีย ซึ่งเคยร่วมกับชาวจีนหลอกชิงทรัพย์ร้านจำหน่ายจิวเวลรี่ในกรุงเทพฯ มาแล้ว หรือ การฉ้อโกงหลอกลวงประชาชนของชาวต่างชาติในไทย ที่น่าสนใจคือ ผู้ดำเนินการมักกระทำในประเทศตนเองก่อนจากนั้นหลบหนีมาไทยแล้วเริ่มดำเนินการในลักษณะเดียวกันใหม่ ทั้งนี้ในช่วงรายงานตรวจพบ ชาวเกาหลีใต้หลบหนีคดีฉ้อโกงเงินกว่า 1600 ล้านบาท เข้ามาประกอบธุรกิจขายยาแผนโบราณ โดยเฉพาะยาบำรุง

สมรรถภาพทางเพศให้นักท่องเที่ยวในราคาสูงเกินจริงแต่มีคุณภาพต่ำ ซึ่งจัดเป็นยาปลอม ส่วนชาวเยอรมันมีการหลอกให้ชาวเยอรมัน รวมทั้งสัญชาติอื่น ๆ โอนเงินมาลงทุนทำธุรกิจในประเทศไทย โดยคิดค่าบริการดำเนินการรายละ 200,000 บาท และมีผู้หลงเชื่อโอนเงินแล้วประมาณ 100 ราย คิดเป็นมูลค่าความเสียหายประมาณ 50 ล้านบาท ชาวฟิลิปปินส์ซึ่งมักมีพฤติกรรมหลอกนักท่องเที่ยวให้ร่วมเล่นพนันไฟโกงเศรษฐี ได้กลับมาดำเนินการใหม่อีกครั้ง ผู้ตกเป็นเหยื่อล่าสุดเป็นชาวญี่ปุ่นและออสเตรเลีย ขณะที่ชาวอเมริกันหนีคดีหนีโอนเงินในสหรัฐฯ เข้ามาซ่อนตัวในไทย

วิธีการควบคุมบุคคลเดินทางผ่านเข้าออกท่าอากาศยาน สำหรับขาเข้าผู้เดินทางจะต้องกรอกรายละเอียดประวัติข้อมูลลงในเอกสารผู้โดยสารขาเข้า ซึ่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นผู้จัดทำไว้เป็นหลักฐานสำหรับการติดต่อในกรณีที่ผู้โดยสารพำนักอยู่ที่ประเทศไทย สำหรับการควบคุมผู้โดยสารขาออกผ่านท่าอากาศยานนั้นผู้โดยสารจะต้องแสดงหนังสือเดินทาง บัตรผู้โดยสารและใบรายละเอียดประวัติข้อมูลสำหรับผู้โดยสารขาออกให้กับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง³⁵

(5) การควบคุมสิ่งของผ่านเข้าออก ณ ท่าอากาศยาน

ส่วนการควบคุมสิ่งของผ่านเข้าออกท่าอากาศยานเป็นหน้าที่ของกรมศุลกากร สังกัดกระทรวงการคลัง สำหรับการนำเข้าผู้เดินทางขาเข้าจะต้องกรอกแบบฟอร์มการสำแดงรายการสิ่งของกับเจ้าหน้าที่ศุลกากรขณะนำกระเป๋าและสัมภาระผ่านช่องตรวจศุลกากร ผู้โดยสารที่ไม่มีสิ่งของต้องสำแดงให้ไปที่ช่องทางเดินสีเขียวที่ติดป้าย “ไม่มีสิ่งของต้องสำแดง” การตรวจสัมภาระของผู้โดยสารผ่านช่องตรวจไฟเขียวกรมศุลกากรไม่ได้ตรวจทุกคนแต่จะใช้การสุ่มตรวจแต่หากผู้โดยสารที่มีสิ่งของต้องสำแดงให้ไปที่ช่องทางเดินสีแดงที่ติดป้าย “สิ่งของต้องสำแดง” พร้อมกับแบบฟอร์มการสำแดงสิ่งของต้องห้าม ผู้โดยสารจะถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และ/หรือ ถูกยึดสิ่งของ ถ้าเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่ามีสิ่งของต้องห้ามซ่อนอำพรางการ รวมทั้งถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และ/หรือ ถูกยึดสิ่งของต้องห้าม หรือสิ่งของต้องกักตุนที่ไม่มีใบอนุญาตนำเข้า³⁶

การควบคุมเงินตราและสัตว์เลื้อยหรือพืชพรรณไม้ ผู้เดินทางสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรไทยได้ และสามารถนำเงินตราออกนอกประเทศได้เช่นกัน แต่จะต้องห้ามเกินจำนวนที่ทางศุลกากรได้กำหนดไว้ตอนขาเข้า ผู้เดินทางออกนอกราชอาณาจักรไทยสามารถนำเงินสกุลบาทออกนอกประเทศได้ไม่เกิน 50,000 บาทผู้โดยสารที่นำสัตว์เลื้อยเข้าหรือออกนอกประเทศจะต้องปฏิบัติตาม กฎของการทำอากาศยาน และแจ้งต่อด่านกักกันสัตว์ ผู้โดยสารที่นำพืชพรรณไม้เข้าหรือออกนอกประเทศ จะต้องปฏิบัติตามกฎของการทำอากาศยานและแจ้งต่อด่านกักกันพืช

4.2 ท่าเรือ (Ports)

ท่าเรือช่องทางผ่านเข้าออกราชอาณาจักรที่ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าและส่งออกสินค้าต่างประเทศ แต่ท่าเรือบางแห่งเป็นช่องทางอนุญาตของด่านตรวจคนเข้าเมืองในการขอรับการตรวจลงตรา(Visa on Arrival) บุคคลที่เดินทางผ่านเข้าออกราชอาณาจักร โดยทางท่าเรือซึ่งได้แก่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าเรือกรุงเทพ ด่านตรวจคนเข้าเมืองศรีราชา ณ ท่าเลจอดเรือในอ่าวอุดม และบริเวณท่าเรือแหลมฉบัง ด่านตรวจคนเข้าเมืองมาบตาพุด ณ บริเวณท่าเรือมาบตาพุด และท่าเลจอดเรือในอ่าวหน้าเมืองระยอง ด่านตรวจคนเข้าเมืองสมุทร ณ ท่าเลจอดเรือบริเวณอ่าวหน้าทอน ด่านตรวจคนเข้าเมืองภูเก็ต ณ ท่าเลจอดเรือบริเวณอ่าวมะขาม และท่าเลจอดเรือบริเวณอ่าวฉลอง ด่านตรวจคนเข้าเมืองสตูล ณ บริเวณเขตท่าเรือด้านสุทการดำมะลัง และบริเวณเขตท่าเรือเจ๊ะปัสัง ด่านตรวจคนเข้าเมืองกระบี่ ณ บริเวณเขตท่าเรือน้ำลึกกระบี่,บริเวณเขตท่าเรือเจ้าฟ้า บริเวณเขตท่าเรือเกาะลันตา ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าเรือสงขลา ณ บริเวณเขตท่าเรือน้ำลึกสงขลา และบริเวณเขตท่าเรือเดินเรือไทย

(1) การควบคุมรักษาความปลอดภัยท่าเรือ

การควบคุมรักษาความปลอดภัยท่าเรือที่สำคัญ Security of Port Facilities and Associated Infrastructure ซึ่งสำหรับประเทศไทย ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือน้ำลึกหลักในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ มีพื้นที่ขนาด 6,340 ไร่ สามารถรองรับเรือขนาดใหญ่พิเศษได้และให้บริการขนถ่ายสินค้าสูงสุดแห่งหนึ่งของโลก จากการจัดอันดับท่าเทียบเรือที่เป็น World Top Container Port ท่าเรือแหลมฉบังมีการควบคุมรักษาความปลอดภัยคือ การรักษาความปลอดภัยเบื้องต้นของผู้ขนส่งสินค้า (Container Security Initiative : CSI) ซึ่งกรมศุลกากรได้ทำการตรวจสอบตู้สินค้าส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ณ คลังสินค้าทัณฑ์บนเป็นการชั่วคราวตามที่ประเทศสหรัฐอเมริกาขอความร่วมมือให้ท่าเรือขนาดใหญ่ (Mega Port) ที่มีตู้สินค้า มากที่สุด 20 อันดับแรกของโลกทำการติดตั้งระบบตรวจสอบตู้สินค้าก่อนจะบรรทุกลงเรือขนส่งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ระบบ X-Ray ตรวจสอบที่ท่าเรือต้นทางและที่ทำการถ่ายลำตู้สินค้าเพื่อป้องกันการก่อการร้าย ซึ่งท่าเรือแหลมฉบังเป็นท่าเรือใหญ่อันดับที่ 20 จึงมีระบบ Mobile X-Ray จำนวน 2 เครื่อง หรือการดำเนินการตรวจสอบป้องกันการก่อการร้ายทางชีวภาพตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (Bioterrorism Act.) ซึ่งท่าเรือแหลมฉบังและผู้ประกอบการท่าเทียบเรือตู้สินค้าได้จดทะเบียน กับหน่วยงานคณะกรรมการอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา (Food and Drug Administration : USFDA)

นอกจากนี้ยังมีโครงการเสริมสร้างท่าเรือกรุงเทพและท่าเรือแหลมฉบังให้มีประสิทธิภาพ (Bangkok/ Laem Chabang Efficient Security and Trade : BEST) ที่ทำความร่วมมือกันระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง ผู้ประกอบการท่าเทียบเรือผู้สินค้าของท่าเรือแหลมฉบัง ผู้ประกอบการไอซีดีลาดกระบัง บริษัท ทีพีไออีไอ จำกัด และทางประเทศสหรัฐอเมริกา ทำการทดลองสาธิตการขนส่งผู้สินค้าจำนวน 30 ตู้ ส่งออกจากไอ ซี ดี ลาดกระบังผ่าน ท่าเรือแหลมฉบังไปยัง Port of Seattle , U.S.A. โดยติดตั้ง Electronic Seal Tracking เพื่อติดตามผู้สินค้าตลอดเส้นทางการขนส่งและนำเสนอแบบ Real Time นอกจากนี้ยังมีการเตรียมความพร้อมด้านต่อต้านการก่อการร้ายสากลจังหวัดชลบุรี โดยจังหวัดชลบุรี หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงาน เกี่ยวข้อง ได้ฝึกซ้อมเตรียมความพร้อมด้านการก่อการร้ายสากลจังหวัดชลบุรีที่ทำเทียบเรือท่าเรือแหลมฉบัง รวมทั้งท่าเรือแหลมฉบังได้รับ Letter of Approval of A Port Facility ตาม ประมวลข้อบังคับว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของเรือและท่าเรือระหว่างประเทศ (International Ship and Port Facility Security Code : ISPS Code) และท่าเรือแหลมฉบังและผู้ประกอบการท่าเรือ รวมทั้งผู้ประกอบการ Unithai ได้กำหนดมาตรการควบคุมบุคคลและยานพาหนะที่ผ่านเข้า – ออกทุกคันให้รัดกุมและเข้มงวด³⁷

ท่าเรือแหลมฉบัง มีการฝึกรับมืออุบัติเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ร่วมกับทางสหรัฐอเมริกา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการรับมืออุบัติเหตุภัยพิบัติร้ายแรงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการป้องกันท่าเรือแหลมฉบังนั้นเป็นหลักประกันทางเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเนื่องจากว่าสินค้าส่งออกของไทยจำนวนมากส่งออกจากท่าเรือแหลมฉบัง การฝึกซ้อมแผนรักษาความปลอดภัยเต็มรูปแบบนี้ เป็นการเตรียมพร้อมหลังจากการก่อวินาศกรรมที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ 11 กันยายน 2544 ทำให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบตามมาเป็นอย่างมาก จากเหตุการณ์ดังกล่าว องค์การทางทะเลระหว่างประเทศ ที่มีการขนส่งสินค้าทางทะเล ซึ่งวันจะเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น จึงมีการประสานความร่วมมือ เพื่อรักษาความปลอดภัยท่าเรือ โดยประเทศสหรัฐฯ ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยฝึกอบรม สัมมนา ให้ความรู้ การฝึกซ้อม Table Top และ Mini-Exercise

(2) การควบคุมสิ่งของผ่านเข้าออก ณ ท่าเรือ

สำหรับการควบคุมสิ่งของบริเวณท่าเรือมีการติดตั้งเครื่องเครื่องเอกซเรย์ผู้คอนเทนเนอร์ตามด่านศุลกากร เช่น ศุลกากรท่าเรือแหลมฉบังมีเครื่องเอกซเรย์ผู้คอนเทนเนอร์ช่วยทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเฉพาะการป้องกันสินค้าเถื่อนภาษี ทำให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรมกับผู้เสียภาษี เครื่องเอกซเรย์ผู้คอนเทนเนอร์แบบติดตั้งประจำที่จะตรวจสอบสินค้าทั้งขาเข้าและขาออกโดยไม่ต้องเปิดตู้สินค้า ทำให้ผู้ประกอบการได้รับความสะดวกรวดเร็วในการขนส่ง

สินค้าและช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ที่สำคัญยังทำให้เกิดความโปร่งใสในการตรวจสอบสินค้าและจัดเก็บภาษี และทำให้ต่างชาติเชื่อมั่นในสินค้าไทยว่าปลอดภัยจากสินค้าอันตราย โดยเฉพาะสารกัมมันตรังสี เพราะหลังจากเกิดเหตุการณ์ระเบิดตึกเวิลด์เทรดที่สหรัฐ ทำให้หลายชาติเข้มงวดกับการตรวจสอบสินค้านำเข้า โดยเฉพาะที่สหรัฐ และ สหภาพยุโรปจะนำมาตรการเดียวกันมาใช้เช่นกัน ทั้งนี้เครื่องเอกซเรย์ที่ทำเรือแหลมฉบังนี้จะติดตั้งจำนวน 2 เครื่อง เพื่อตรวจสอบสินค้าทั้งขาเข้าและขาออก มูลค่าประมาณ 974 ล้านบาท ซึ่งถือว่าเป็นด่านศุลกากรแห่งแรกที่ใช้ระบบเอกซเรย์ที่ทันสมัยที่สุดในภูมิภาคนี้ และในอนาคตประเทศเพื่อนบ้านทั้ง ลาว อินโดนีเซีย และกัมพูชา จะต้องมาขอใช้บริการจากไทยเพราะเป็นเครื่องที่ทันสมัยที่สุด นอกจากนี้ยังติดตั้งที่ด่านศุลกากรท่าเรือคลองเตย³⁸

การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการปราบปรามการกระทำความผิด ณ ท่าเรือแหลมฉบังได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กรณีการจับกุมไม้พยูงและพระพุทธรูปส่งออกต่างประเทศรวมมูลค่าประมาณ 195 ล้านบาท สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบังและเจ้าหน้าที่สำนักสืบสวนและปราบปราม ร่วมกันตรวจสอบผู้สินค้าขาออกต้องสงสัยจำนวน 13 ตู้ โดยใช้เครื่อง X – Ray จากการฉายภาพรังสีพบสินค้าไม้ซุงท่อน ไม้แปรรูป และพระพุทธรูปหินอ่อนไม่ตรงตามสำแดง จึงเปิดตู้พบเป็นไม้พยูงท่อน จำนวนประมาณ 1,800 ท่อน ไม้แปรรูป จำนวน 150 แผ่น พระพุทธรูปหินอ่อน จำนวน 4 องค์ และพระพุทธรูปดินเผา จำนวน 1 องค์ ในการจับกุมในครั้งนี้โดยภาพรวมแล้วสำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบังจับกุมได้ 195 ตู้ คอนเทนเนอร์ จำนวนกว่า 30,000 ท่อน มูลค่ากว่า 195,000,000 บาท การกระทำความผิดเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร ในฐานะสำแดงเท็จเพื่อลักลอบส่งออกของต้องห้าม ต้องกักตุน โดยไม่ได้รับอนุญาต³⁹ จึงได้ยึดของต้องห้าม ต้องกักตุนทั้งหมดเป็นของแผ่นดิน

4.3 จุดผ่านแดน (Regulated Land Borders)

ช่องทางผ่านเข้าออกประเทศไทยจากพื้นสู่พื้นซึ่งลักษณะของการเดินทางเข้าออกเป็นการเดินเท้าหรือใช้ยานพาหนะทางบกนั้นส่วนมากผู้เดินทางเป็นคนต่างด้าวที่มีสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย การเดินทางสามารถเข้าออกได้ตามช่องทางที่อนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น โดยบุคคลที่เดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง ตามกำหนดเวลาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา⁴⁰ ลักษณะของจุดผ่านแดนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

(ก) จุดผ่านแดนถาวร เป็นจุดผ่านแดนที่เปิดให้มีการค้าขายและสัญจรไปมา ระหว่างประเทศไทย กับประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยความเห็นชอบของรัฐบาลทั้งสองประเทศ โดยคำนึงถึง

ความพร้อมด้านต่างๆ ของทั้งสองประเทศ และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย⁴¹ ประกาศจุดผ่านแดนถาวร เช่น ปัจจุบันมีจุดผ่านแดนถาวร บ้านคลองลึก ตั้งอยู่ที่ บ้านคลองลึก ตำบลท่าข้าม อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีด่านตรวจ คนเข้าเมืองอรัญประเทศ

(ข) จุดผ่านแดนชั่วคราวเป็นจุดผ่อนปรนที่เกิดขึ้น ในห้วงระยะเวลาที่แน่นอน ตามประกาศ กระทรวงมหาดไทย บริเวณพรมแดนที่ปิดอยู่ การพิจารณาผ่อนผันจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ทาง เศรษฐกิจเป็นสำคัญและต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านความมั่นคงด้วย ทั้งนี้ก่อนที่

กระทรวงมหาดไทย จะเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว ให้ทำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาเห็นชอบของส่วน ราชการที่เกี่ยวข้อง โดยคณะอนุกรรมการพิจารณาการเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวของสำนักงานสภา ความมั่นคงแห่งชาติก่อน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย⁴²ประกาศจุดผ่านแดนชั่วคราว

(ค) จุดผ่อนปรนทางการค้า⁴³ กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้มี อำนาจในการประกาศเปิดจุดผ่อนปรน โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ใช้ดุลยพินิจตามความเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบาย และมาตรการปฏิบัติที่ทางราชการกำหนดไว้ โดยก่อนเปิดจุดผ่อนปรนให้ จังหวัดนำเรื่องเข้าพิจารณา โดยคณะกรรมการเปิดจุดผ่านแดนระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาประเภท สินค้า ซึ่งเป็นสินค้าที่ค้าขายกันในท้องถิ่น เครื่องอุปโภค บริโภค บริเวณ ระยะเวลา รวมทั้งกำหนด มาตรการในการควบคุมการเข้า-ออก ของบุคคล แล้วขอความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย ก่อน ทั้งนี้ ให้มีการตรวจสอบเพื่อทบทวนสถานะการณ์และผลกระทบต่างๆ ทุกระยะ รวมทั้งการ พิจารณาความสอดคล้องกับสถานะการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศนั้นๆ ประกอบกันไปด้วย เช่น จุดผ่อนปรนบ้านตาพระยา ตั้งอยู่ที่ ตำบล ตาพระยา อำเภอ ตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เปิดเมื่อ วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2541 จุดผ่อนปรนบ้านหนองปรือ ตั้งอยู่ที่ ตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เปิดเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2541 จุดผ่อนปรนบ้านเขาดิน ตั้งอยู่ที่ ตำบลคลอง หาด อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว เปิดเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2541

(1) การควบคุมบุคคลผ่านเข้าออกจุดผ่านแดน

การควบคุมบุคคลตามช่องทางเข้าออกจุดผ่านแดนจะพบปัญหามากเนื่องจากคนต่างด้าว ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มุ่งหวังเข้ามาขายแรงงานและหารายได้ในประเทศไทย เช่น กรณี ด่านตรวจ คนเข้าเมืองอรัญประเทศ มีปัญหาในเรื่องการควบคุมคนกัมพูชาเข้าออกโดยใช้เอกสารผ่านแดน ชั่วคราว นับหมื่นคนในช่วงเช้า ซึ่งตามข้อตกลงระหว่าง ไทย - กัมพูชา ว่าด้วยเรื่องการจราจรข้าม แดนนั้น เอกสารผ่านแดนชั่วคราวนี้ต้องยกเลิก และใช้ หนังสือผ่านแดน Borderpass หรือ หนังสือ เดินทาง Passport เท่านั้น แต่ฝ่ายกัมพูชาขอผ่อนผันให้ใช้เอกสารผ่านแดนชั่วคราวไปก่อนจนกว่า ประชาชนของตนจะพร้อมในการทำหนังสือผ่านแดน Borderpass หรือหนังสือเดินทาง สำนักงาน

ตรวจคนเข้าเมืองจึงทำการจัดระเบียบ และ ควบคุมให้รู้ได้ว่าคนกัมพูชาที่ถือเอกสารดังกล่าวเข้าออกเป็นใคร อย่างไร โดยทั้งสองประเทศได้ร่วมกันปรึกษาหารือในการจัดทำบัตร Immigration Card และ การตรวจบุคคลเข้าออกผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึกเพื่อที่จะนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเก็บข้อมูลประวัติรูปถ่าย และลายนิ้วมือ เพื่อควบคุมการเดินทางเข้าออก โดยการอ่านบัตรด้วยรหัส Barcode⁴⁴

นอกจากนี้ยังพบวิธีการปลอมบอร์เดอร์พาสบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว อย่างแพร่หลาย เป็นการ “ผ่าเล่ม” หนังสือผ่านแดนชั่วคราว หรือ บอร์เดอร์พาสที่หมดอายุ แล้วนำไปติดรูปใหม่ จากนั้นจึงแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลภายในเล่ม แล้วประทับตราปลอมของด่านตรวจคนเข้าเมืองลงไป เพื่อใช้ตบตาเจ้าหน้าที่ไทยตามจุดตรวจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะขาดความรู้และทักษะในการสังเกต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านภาษาเขมรและภาษาอังกฤษที่ใช้ในบอร์เดอร์พาส บอร์เดอร์พาสดังกล่าวจะมีลักษณะไม่เรียบร้อย มีร่องรอยการแก้ไข บางครั้งไม่มีตราประทับ หรืออาจจะบุบสลายกับภาพถ่ายไม่ตรงกัน ขั้นตอนการลักลอบดังกล่าวจะให้ชาวเขมรที่ต้องการหลบหนีเข้าประเทศไทย เดินทางเข้าไปยังตลาดโรงเกลือก่อน จากนั้นจึงมอบบอร์เดอร์พาสปลอมที่ทำเตรียมไว้ให้ แล้วจึงพาเดินทางต่อไปยังจุดหมายที่ต้องการ ซึ่งตามข้อตกลงระหว่างจังหวัดสระแก้ว และ จังหวัดบันเตียเมียนเจย ของ กัมพูชาแล้ว บอร์เดอร์พาสดังกล่าวจะมีอายุเพียง 7 วัน และสามารถเดินทางได้ภายใน จังหวัดสระแก้วและ จังหวัดปราจีนบุรีเท่านั้น

การควบคุมบุคคลเข้าออกช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมืองยังพบการเคลื่อนไหวของชาวมุสลิมกัมพูชาที่ผ่านแดนบริเวณจุดผ่านแดนถาวรคลองลึก อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว เพิ่มขึ้นเฉลี่ยวันละกว่า 100 คน จากเดิมประมาณวันละ 10-20 คน โดยถือหนังสือเดินทางและขอวีซ่าถูกต้องตามขั้นตอนทางกฎหมาย ซึ่งทำให้สามารถอยู่เมืองไทยได้ 60 วัน แตกต่างจากการขอผ่านแดนธรรมดาที่จะอยู่ได้เพียง 30 วัน โดยให้เหตุผลในการผ่านแดนแตกต่างกันไป อาทิ เข้ามาท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาศาสนาทางภาคใต้ บ้างก็เข้ามาเป็นแรงงานในประเทศไทย บ้างก็เป็นเส้นทางผ่านไปยังประเทศมาเลเซีย แต่ที่น่าสังเกต คือ ขั้นตอนตั้งแต่การทำหนังสือเดินทาง การขอวีซ่าจากกัมพูชาผ่านเข้ามาในประเทศไทยต้องจ่ายเงินคนละเกือบ 2 หมื่นบาท แต่คนเหล่านี้ล้วนมีเงินติดตัวคนละไม่กี่ร้อยบาท กอปรกับพบคนกัมพูชานับพันคนตามโรงเรียนสอนศาสนาต่าง ๆ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และกรณีการเข้าคั่นที่หลบซ่อนของหัวหน้ากลุ่มย่อยมุจาฮิดีนอิสลามปัตตานี (เจเอ็มไอพี) พบหลักฐานสำคัญ คือ หนังสือเดินทางของชาวกัมพูชา อายุระหว่าง 17-25 ปี กว่า 30 เล่ม ทุกเล่มมีตราประทับการผ่านแดนของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองคลองลึกทั้งสิ้น และหลายครั้งที่เกิดการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของไทยกับกลุ่มก่อการร้ายพบว่า ผู้เสียชีวิตเป็นคนนอกพื้นที่ ด้วยเหตุนี้การผ่านแดนมากอย่างผิดสังเกตของคนกลุ่มดังกล่าวจึงเป็นที่

จับตามองของเจ้าหน้าที่ไทย ล่าสุดทางการไทยกำหนดให้ชาวกัมพูชาที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยต้องมีเงินพดด้วงตัวคนละ 2 หมื่นบาท

3.4 พื้นที่แนวเขตแดนนอกจุดผ่านแดน (Unregulated Land Borders)

พื้นที่เขตติดต่อประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีลักษณะที่แตกต่างกันตามสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นการยากในการควบคุมดูแลให้ทั่วถึง ตามตะเข็บรอยต่อตลอดแนวจึงมีการกระทำ ความผิดและปัญหาที่พบหลายประการไม่ว่าจะเป็นบุคคลต่างด้าวเดินทางข้ามเขตแดนเข้ามาโดยผิดกฎหมาย การลักลอบยาเสพติด ของหนีภาษี อาวุธสงคราม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ หรือ แม้แต่การลี้ภัยล้าอาชญากรรมของกองกำลังต่างชาติ เช่น กรณีพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศพม่า สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนต่อเนื่องกันไปตลอดแนว ชายแดนมีราษฎรอาศัยอยู่กระจัดกระจายทั่วไป แนวชายแดนฝั่งตรงข้ามมีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ เช่น ว้า, ไทยใหญ่, ละว้า, และกระเหรี่ยง มีการเคลื่อนไหวของกองกำลังติดอาวุธหลายกลุ่มบริเวณ แนวชายแดน และมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรง โดยมีสาเหตุหลักมาจากการผลิต ภายนอกประเทศ แล้วลักลอบลำเลียงขนส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ตามช่องทางธรรมชาติ ตามแนวชายแดน กระทำในลักษณะเป็นขบวนการ สำหรับราษฎรที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนนั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา มีการอพยพถิ่นฐานอยู่ตลอดเวลา ยึดอาชีพทำไร่เลื่อนลอยเป็นหลัก ทำให้ไม่มีอาชีพและรายได้ที่แน่นอน มีความยากจนเป็นส่วนใหญ่ทำให้ไม่สามารถเป็นกำแพงชุมชน สกัดกั้นการกระทำที่ผิดกฎหมายได้ ประกอบกับเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างหมู่บ้านมีความ ยากลำบาก เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถเดินทางเข้าไปให้ความช่วยเหลือและพัฒนาได้สะดวก ซึ่ง สภาพการณ์ดังกล่าว ผลกระทบต่อความมั่นคงและการพัฒนาประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงต้อง ดำเนินการพัฒนาและควบคุมพื้นที่ชายแดนเหล่านี้อย่างจริงจัง⁴⁵

(1) การควบคุมบุคคลผ่านเข้าออกตามช่องทางธรรมชาติ

ปัญหาการลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมายตามพื้นที่ชายแดนนอกเขตด่านตรวจคนเข้าเมือง ก็เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเรื่อย ๆ เช่น ด้านชายแดนไทยกับ กัมพูชา มีการให้ชาวกัมพูชาลักลอบเข้าประเทศแล้วไปรวมตัวอยู่ในป่าแห่งหนึ่งโดยจะมีรถบรรทุก 10 ล้อขับเข้าไปรับในป่าแล้วคลุมผ้าใบอย่างมิดชิด หรือกรณีปัญหาชาวเกาหลีเหนือลักลอบ หลบหนีเข้าสู่ประเทศไทยผ่านชายแดนเชียงแสน จังหวัดเชียงรายหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อย ตามลำแม่น้ำโขงเขตเชียงราย ได้ตรวจตราตามลำน้ำโขง โดยเฉพาะทำน้ำโขง บริเวณริมถนนสาย เชียงแสน-สามเหลี่ยมทองคำ ตรงข้ามเกาะดอนชาว ห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงแสนไปทางทิศ

เหนือประมาณ 5 กิโลเมตร ที่มักพบว่ามีชาวเกาหลีเหนือ ลักลอบนั่งเรือหางยาวมาขึ้นฝั่งอยู่บ่อยครั้ง ขณะที่ในฝั่งประเทศไทยนั้น มีรายงานระบุว่า มีกลุ่มนายหน้าค้าคนที่คอยทำหน้าที่ประสานและลำเลียงชาวเกาหลีเหนือ จากสามเหลี่ยมทองคำและชายแดนจังหวัดเชียงรายอยู่ 2 กลุ่มหลัก ซึ่งเป็นกลุ่มชาวเกาหลีทั้งหมด โดยที่หนึ่งในสองกลุ่มหลักนี้ เป็นชาวเกาหลีใต้ที่เปิดกิจการร้านอาหารเกาหลีเป็นธุรกิจบังหน้าอยู่ใจกลางเมืองเชียงราย โดยวิธีการลำเลียงชาวเกาหลีเหนือหลบหนีเข้าเมืองนั้น ทางกลุ่มนายหน้าจะใช้เส้นทาง เชียงแสน-แม่สายหรือเชียงแสน แล้วนำชาวเกาหลีเหนือไปพักรออยู่บนดอยแม่สลอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อรอจังหวะโอกาสที่เหมาะสม จากนั้นจะพาเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อไปยังสถานเอกอัครราชทูตเกาหลีใต้ประจำประเทศไทย เพื่อขอวีซ่าการเมืองไปอยู่ประเทศเกาหลีใต้ หรือชาวเกาหลีเหนือบางส่วนจะใช้วิธีการเปิดเผยตัวออกมาให้เจ้าหน้าที่ทำการจับกุมทันทีที่เดินทางเข้าสู่เขตประเทศไทย เพื่อหวังให้ถูกดำเนินคดีผลักดันออกนอกประเทศและจะขอวีซ่าไปยังประเทศอื่นต่อไป

ส่วนทางด้านพื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล และเกาะแก่งจังหวัดระนองมีการควบคุมแรงงานต่างด้าว และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยกองบัญชาการทหารสูงสุด จัดทำโครงการนำร่องในการจัดระบบป้องกันและการสื่อสาร เพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนชายฝั่งทะเลและเกาะแก่งเน้นให้นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเสริมในการจัดระบบเฝ้าตรวจพื้นที่ชายแดน และวางระบบสื่อสารให้ครอบคลุมพื้นที่ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติทั้งทางบกและทางทะเล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเข้ามาช่วยในการเฝ้าตรวจชายแดนนี้เป็นแนวทางเดียวกับที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการวางแผนพัฒนาการรักษาความปลอดภัยชายแดนและคนเข้าเมือง (Border Security and Immigration Challenges) ซึ่งส่วนหนึ่งของแผนคือการเพิ่มประสิทธิภาพของเทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยจะต้องเพิ่มหอตรวจการที่มีกล้องและเรดาร์จำนวน 105 สถานี (105 camera and radar towers) ภายในสิ้นปี 2551⁴⁶

(2) การจัดกำลังควบคุมชายแดน

การจัดกำลังการลาดตระเวนของตำรวจตระเวนชายแดนหนึ่งกองร้อยแบ่งออกเป็น 4 หมวด แต่ละหมวดมีผู้บังคับหมวดเป็นหัวหน้าซึ่งเป็นนายตำรวจชั้นยศ ร้อยตำรวจตรีถึงร้อยตำรวจเอก มีกำลังพลหมวดละ 44 นายเป็นตำรวจชั้นประทวน การทำงานจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือลักษณะแรกเป็นการฝังตัวอยู่ในหมู่บ้านชายแดนโดยส่วนมากจะอาศัยอยู่ตามวัดและสร้างความคุ้นเคยกับคนในหมู่บ้านพร้อมทั้งรับข่าวสารจากประชาชนเพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมตามแนวชายแดนไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การขนยาเสพติด การขนของหนีภาษี การลักลอบตัดไม้ การค้าอาวุธสงคราม เป็นต้น ส่วนลักษณะที่สองเป็นการเคลื่อนกำลังพลโดยจะตั้งฐานตามหมู่บ้านชายแดนตลอดแนวที่รับผิดชอบโดยจะอยู่ที่ละประมาณ 10 วันแล้วย้าย

ไปหมู่บ้านถัดไป ความสำเร็จในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนในการทำหน้าที่ควบคุมชายแดนคือการรับรู้ข่าวสารการกระทำความผิดหรือความเคลื่อนไหวของผู้กระทำความผิดซึ่งประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ให้ข่าวเพราะตำรวจตระเวนชายแดนได้แสดงให้เห็นว่าพวกเขาเป็นผู้ที่มากอยดูแลป้องกันและช่วยเหลือชุมชนโดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในพื้นที่⁴⁷

(3) การควบคุมสิ่งของและการกระทำผิดกฎหมาย

การปราบปรามการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของตำรวจตระเวนชายแดนด้านแนวชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา มีการจับกุมการตัดไม้ส่งขายทุนโดยลักลอบตัดไม้ นำเอาไม้ที่ตัดไว้บรรทุกไปส่งที่บ้านกันทรอมใต้ ต.กันทรอม อ.ขุนหาญ จ.ศรีสะเกษ โดยการประสานกำลังร่วมมือกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน กับเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยสาละ อ.กุสิงห์ เข้าทำการจับกุมการกระทำความผิดที่บริเวณทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้อ่างเก็บน้ำป่าจุ ต.กันทรอม อ.ขุนหาญ โดยเหตุการณ์คือขณะที่เจ้าหน้าที่ดักรอเพื่อสกัดจับอยู่นั้น ได้มีรถบรรทุกไถนาวิ่งตามกันมาจำนวน 6 คันและบนกระบะท้ายรถมีไม้ท่อนบรรทุกมาเต็มคันรถ ซึ่งตรงกับที่ได้สืบทราบมา ชุดเจ้าหน้าที่จึงได้แสดงตัวเพื่อขอทำการตรวจค้น และทันทีที่กลุ่มคนขับชี้รถไถนาเดินตามเห็นเจ้าหน้าที่ได้พากันจอดรถไถนาเดินตามและอาศัยความมืดวิ่งหลบหนีเข้าไปในป่าข้างทางที่รกทึบ ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้ต้องหาได้เพียง 1 คน และจากการตรวจสอบไม้ที่อยู่บนท้ายกระบะรถไถนาเดินตามทั้ง 6 คันปรากฏว่า เป็นไม้ประดู่ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางขนาดประมาณ 1 ฟุต ความยาวท่อนละประมาณ 2 เมตรอยู่จำนวนหลายท่อน รวมมูลค่าประมาณ 100,000 บาท⁴⁸ จากการสอบสวนพบว่าปกติแล้วผู้ต้องหาจะมีอาชีพทำนาอยู่ที่บริเวณภูแลมใกล้กับชายแดนไทย-กัมพูชา แต่เพราะความยากจนจึงได้ร่วมกับเพื่อนบ้านอีกจำนวนหนึ่งไปทำการตัดไม้หวงห้ามในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูแลม เพื่อนำเอามาทำเป็นไม้แปรรูปจากนั้นจะโทรศัพท์แจ้งให้กลุ่มนายทุนในเขต จ.สุรินทร์และ จ.บุรีรัมย์ มารับซื้อไม้ทั้งหมดต่อไป โดยพวกตนจะได้เงินจากการลักลอบตัดไม้ครั้งละประมาณ 4,000-5,000 บาท ทั้งนี้จะทำการลักลอบตัดไม้ในบริเวณป่าดังกล่าวเดือนละประมาณ 3 -4 ครั้ง และจะนำเอาไม้มาทำการแปรรูปที่บ้านของแต่ละคนที่ไปตัดไม้ด้วยกัน

ด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนด้วยการบูรณาการ การปฏิบัติกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ เช่น ตำรวจภูธรจังหวัดหนองคาย หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขงเขตหนองคาย ศตส. จ.หนองคาย สำนักงาน ป.ป.ส.ภาค 4 ด้านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย และด่านศุลกากรหนองคาย จนสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดที่ลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในราชอาณาจักร โดยผ่านเข้ามาทางช่องทางทำข้าม ตามหมู่บ้านตลอดแนวชายแดนไทย-ลาว ด้าน จ.หนองคาย และ จ.เลย ไม่ว่าจะเป็นช่องทางด้านพรมแดนสากล สะพาน

มิตรภาพไทย-ลาว ซึ่งวิธีการที่กลุ่มผู้ลักลอบค้ายาเสพติดมักนิยมกระทำมากที่สุดในขณะนี้ คือ การซุกซ่อนยาเสพติดมาในร่างกายด้วยการสอดใส่เข้าทาง ทวารหนัก หรือหากเป็นผู้หญิงก็จะสอดใส่เข้าทาง ช่องคลอด นอกจากนี้ยังมีการซุกซ่อนมากับพืชผลทางการเกษตร เช่น ผลฟักทอง หรือกล้วยน้ำว้า แต่อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ก็สามารถตรวจพบและจับกุมผู้ต้องหาได้ จำนวน 37 ครั้ง ของช่วงระยะเวลา 6 เดือน ที่ผ่านมา ได้ผู้ต้องหา จำนวน 49 คน แบ่งออกเป็นยาเสพติดประเภท 1 (ยาบ้า) 21,396 เม็ด ของกลางอื่น ๆ 33 รายการ เป็นยาเสพติดประเภท 5 (กัญชาแห้งอัดแท่ง) 843 แท่ง น้ำหนักรวมประมาณ 900 กก. รวมราคาประเมินของกลางทั้งสิ้น กว่า 7,000,000 ล้านบาท⁴⁹

(4) การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเฝ้าตรวจชายแดน

การนำยุทธศาสตร์การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเฝ้าตรวจและตรวจการณ์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการควบคุมชายแดนสามารถทำให้งานควบคุมชายแดนมีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 4 ประเทศ เป็นระยะทางรวมกันประมาณ 5,656 กม. โดยแยกเป็นทางบก 3,787 กม. และ ทางน้ำ 1,869 กม. ทำให้มีความยากลำบากในการใช้กำลังคนเฝ้าตรวจและตรวจการณ์ความเคลื่อนไหวอันเป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทยตลอดแนวชายแดน ยิ่งไปกว่านั้นสภาพภูมิประเทศตามแนวชายแดนในบางพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกมีลักษณะเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนและป่ารกทึบเกื้อกูลต่อการกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ เช่น การลักลอบขนยาเสพติด การหลบหนีเข้าเมือง การค้าอาวุธสงคราม และการลักลอบขนเงินจากการปฏิบัติการทางทหารปราบปรามชนกลุ่มน้อย เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทั้งสิ้น และอาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกับประเทศเพื่อนบ้านอันจะนำไปสู่การใช้กำลังทหารเพื่อแก้ปัญหาจนอาจลุกลามเป็นสงครามจำกัดได้ จากสภาพการณ์ดังกล่าว การใช้เทคโนโลยีการตรวจจับ (Sensor) ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ครอบคลุมในทุก ๆ สภาพภูมิประเทศทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลในการเฝ้าตรวจและตรวจการณ์ การตรวจจับจะกระทำในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่เล็กหรือใหญ่ครอบคลุมทั้งในทางกว้างและทางลึกตลอดแนวชายแดน เครื่องตรวจจับทางภาคพื้นประกอบด้วยอุปกรณ์หลายชนิด ประกอบด้วย เรดาร์ คลื่นอินฟราเรด คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า อุปกรณ์ตรวจจับเสียง อุปกรณ์ตรวจจับการสั่นสะเทือน และอุปกรณ์ช่วยในการมองหรือจับภาพในเวลากลางวันและกลางคืน อุปกรณ์เหล่านี้จะตั้งวางอยู่ตามแนวชายแดนที่กำหนดตามภารกิจ สัญญาณจากอุปกรณ์ตรวจจับจะส่งผ่านระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไปยังคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์ควบคุม โดยคอมพิวเตอร์จะทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งจะเป็นการลดโอกาสของความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการที่อุปกรณ์ทำงานผิดพลาด หรือส่งสัญญาณผิดพลาด (False alarm) อันเนื่องมาจากสาเหตุอื่น เมื่อการแจ้งเตือนมีความเชื่อถือได้จะ

ทำให้สามารถประเมินสถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง และใช้กำลังที่มีขนาดเหมาะสมในการโต้ตอบ ต่อเป้าหมายที่ถูกตรวจพบในเวลาอันรวดเร็ว ณ ตำบลที่เป้าหมายนั้นถูกตรวจพบ⁵⁰

(4) การป้องกันประเทศของกองทัพบก

แนวความคิดในการป้องกันประเทศของกองทัพบก อยู่ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การ ป้องกันเขตหน้า (Forward Defence Strategy) โดยการสร้างแนวตั้งรับบริเวณชายแดน และกองทัพ จะต้องไม่ยอมให้กองทัพหรือกองกำลังติดอาวุธของชาติใดรุกล้ำอธิปไตยของไทยโดยเด็ดขาด หาก มีการละเมิด กองทัพจะต้องใช้ศักยภาพเข้าทำการตอบโต้ ผลักดัน กองกำลังติดอาวุธเหล่านั้นให้พ้น หรือออกนอกเขตอำนาจอธิปไตยของไทยก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งกองทัพบกได้ยึดแนวทางปฏิบัติ มาโดยตลอด กองทัพต้องใช้กำลัง และอาวุธยุทธโธปกรณ์ที่มีอยู่เข้าทำลาย ขับไล่ ผลักดัน กองกำลัง ของฝ่ายตรงข้ามที่รุกล้ำอำนาจอธิปไตยของไทยออกไปให้ได้เป็นอันดับแรกเพื่อรักษาอำนาจ อธิปไตยของชาติเอาไว้ นอกจากนั้น กองทัพยังจำเป็นต้องวางกำลังรบหลักส่วนใหญ่ไว้ในเขตพื้นที่ ชายแดน เพื่อสกัดกั้น ขับขี้ และทำลายข้าศึก ณ บริเวณชายแดน ตั้งแต่ระยะไกลที่สุด

ในการสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดน ภารกิจของกองทัพบกได้กำหนดไว้ว่า กองทัพบกสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดน เพื่อปกป้องอธิปไตยของชาติและพิทักษ์รักษาไว้ ซึ่งชีวิต และทรัพย์สินของราษฎรไทยตามแนวชายแดน แนวทางการปฏิบัติจึงมีดังนี้

การสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดน เป็นมาตรการในการเตรียมเผชิญภัยคุกคามจาก ภายนอกประเทศ ตั้งแต่สถานการณ์ปกติ ซึ่งจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาไปจนถึง สถานการณ์ใกล้สงคราม และสถานการณ์สงคราม ด้วยการพัฒนากำลัง และการพัฒนาพื้นที่ตาม ระบบการต่อสู้เปิดเสรี และแนวทางยุทธศาสตร์พัฒนา ตลอดจนการพัฒนาเสริมสร้าง ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา เพื่อ ปกป้องอธิปไตยของชาติ และพิทักษ์รักษาผืนแผ่นดินไทย ชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร รวมทั้ง เสริมสร้างให้เกิดสันติสุข และความอยู่ดีมีสุขของราษฎรตามแนวชายแดน

กองทัพบกสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยปฏิบัติพันธกิจ 4 ประการ ได้แก่ การ ปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระหว่งป้องกัน การเฝ้าตรวจ และการป้องกันชายแดน การจัดระเบียบพื้นที่ ชายแดนและการพัฒนาเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการปฏิบัติการใน 3 พื้นที่ ตามแผนป้องกันประเทศ คือ พื้นที่ระหว่งป้องกัน พื้นที่การรบ และพื้นที่ส่วนหลัง ตั้งแต่ในยาม ปกติ เพื่อให้พร้อมที่จะเผชิญสถานการณ์ภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับของความขัดแย้ง

นโยบายสั่งการของผู้บัญชาการทหารบกด้านยุทธการ มีสาระสำคัญดังนี้

- หน่วยที่ปฏิบัติการในพื้นที่ระวางป้องกัน ให้ลดระดับการดำเนินการสงครามนอกแบบลงเท่าที่จำเป็น เพื่อให้มิตรประเทศเกิดความไว้วางใจต่อฝ่ายเรา แต่มุ่งเน้นการปฏิบัติด้านการข่าว และการปฏิบัติการจิตวิทยาเป็นหลัก รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา เป็นตัวนำไปกระชับความสัมพันธ์ ผูกมิตร ช่วยเหลือให้ประเทศเพื่อนบ้านต้องพึ่งพาอาศัย และเป็นมิตรที่ดีต่อไทย
- กองทัพบก จะไม่ยินยอมให้ประเทศหนึ่งประเทศใดหรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ถ่วงละเมิดหรือรุกร้าอธิปไตยของไทยโดยเด็ดขาด กองทัพบกจะวางตัวเป็นกลางในการสู้รบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนระหว่างทหารรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านกับชนกลุ่มน้อย หรือกลุ่มต่อต้านทางด้านพม่าและลาว โดยจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และถือว่าเป็นเรื่องภายในของประเทศนั้น แต่หากมีการรุกร้าหรือถ่วงละเมิดอธิปไตยเข้ามาในเขตไทย และทำความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรไทย กองทัพบกจะไม่ยินยอม และจะตอบโต้ด้วยกำลังอย่างรุนแรงและสาสม

จะเห็นได้ว่าแต่ละหน่วยงานต่างมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบที่ต่างกัน แต่จะมีเขตพื้นที่รับผิดชอบที่ทับซ้อนกันโดยเฉพาะ ช่องทางส่วนที่เป็น ท่าอากาศยานระหว่างประเทศ ท่าเรือ หรือช่องทางผ่านแดน ทำให้การทำงานต้องมีการประสานงานกัน แต่ส่วนที่เป็นช่องทางตามธรรมชาติ นั้นจะแบ่งพื้นที่รับผิดชอบกันโดยชัดเจน อย่างไรก็ตามก็ต้องมีการทำงานร่วมกันโดยวิธีการคือการขึ้นยุทธการกับกองทัพบก ดังนั้นทุกหน่วยงานจะทำงานเหมือนอริฐที่ก่อขึ้นมาเป็นกำแพงหากส่วนใดส่วนหนึ่งหลุดหรือขาดหายไป อาจมีสิ่งที่เป็นภัยอันตรายหลุดลอดเข้ามาได้ ทุกหน่วยงานจึงต้องประสานการทำงานควบคุมช่องทางการเข้าออกชายแดนให้อริฐเป็นเนื้อเดียวกันเพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งและประสิทธิภาพในการควบคุมชายแดน และเพื่อให้การทำงานของทุกหน่วยประสานกันอย่างลงตัวงานวิจัยชิ้นนี้ได้ปูพื้นฐานของการทำงานการควบคุมชายแดนให้เกิดความเข้าใจตรงกันในอำนาจ หน้าที่ และภารกิจที่แต่ละหน่วยต้องรับผิดชอบ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 นโยบายการควบคุมชายแดน

นโยบายการควบคุมชายแดนของรัฐบาลเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน ซึ่งกำหนดมารองรับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศเสนอยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ.2550 - 2554) โดยกำหนดพื้นที่ตำบลชายแดนเป็นเป้าหมายของการดำเนินงาน และใช้กระบวนการทางเศรษฐกิจสังคม และการป้องกันชายแดนเป็นปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งของคน ชุมชน และพื้นที่ให้มีภูมิคุ้มกันปัญหา รวมทั้งการฝึกกำลังทุกภาคส่วนเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างชุมชนชายแดนไทยกับชุมชนชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน และการมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน โดยกำหนดยุทธศาสตร์รองรับ 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายชายแดน 2) ยุทธศาสตร์การฝึกกำลัง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน และ 4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ โดยให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในรับไป อำนวยการและประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานทั้งในระดับกระทรวงและระดับพื้นที่ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน

5.2 การควบคุมบุคคล สิ่งของและการกระทำความผิด

- กฎหมายที่ใช้ในการควบคุม

จะเห็นได้ว่าปัญหาการเดินทางเข้ามาของคนต่างด้าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งสิ้น ประเทศไทยได้มีการกำหนดระบบการควบคุมบุคคลที่จะเข้าออกราชอาณาจักรไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมือง โดยมี สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายควบคุมบุคคลเข้าออก โดยกฎหมายได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่จะเข้ามาในประเทศไทยหลายประการแล้วแต่สามารถนำมาบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพกับการควบคุมบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองได้

- การปฏิบัติงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

หน่วยงานที่รับผิดชอบมีการประสานการทำงานในทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานที่ต่างกันในพื้นที่รับผิดชอบและต่างกันในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เห็นได้ว่าการบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการกระทำความผิดบรรลุผลสำเร็จอันเกิดจากการสนธิกำลังจากหลากหลายหน่วยงาน แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การใช้ข้อมูลร่วมกันซึ่งหากสามารถมีระบบข้อมูลกลางเพื่อให้หน่วยงานการควบคุมชายแดนใช้ข้อมูลร่วมกันได้จะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขึ้น

ด้านกำลังพล หน่วยงานส่วนมากมีปัญหาด้านกำลังพลซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้ลงลึกในรายละเอียด ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาการวิเคราะห์กำลังพลกับหน้าที่การงานที่แต่ละหน่วยงานต้องรับผิดชอบ

อย่างไรก็ตาม ความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้ผู้ต้องการหลบเลี่ยงกฎหมายมีการพัฒนารูปแบบของพฤติกรรมในการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายควรจะมีการพัฒนาความรู้ความชำนาญและติดตามเทคโนโลยีให้ทันกับสถานการณ์ รวมทั้งภาครัฐสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อเสนอแนะด้านการทำวิจัยต่อเนื่องในอนาคต เนื่องจากในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในภาพกว้างเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมชายแดนเพื่อความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงพบประเด็นที่น่าจะศึกษาหลายด้านที่จะขอเสนอแนะให้มีการทำการศึกษาวิจัยต่อไป

ประเด็นแรกในเรื่องของนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการชายแดน หรือ Border Management ซึ่งเป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้ว การควบคุมชายแดนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการชายแดนที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งด้านการอำนวยความสะดวกและพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจ เช่น การค้าชายแดน หรือ การท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการจะยึดหลักการให้สิทธิเสรีภาพกับประชาชนอย่างเต็มที่ในการประกอบกิจการ หรือ การเดินทางเข้าออกชายแดน โดยยึดหลักแนวคิดแบบ ปัจเจกชนนิยม หรือ Individualism ที่มีความแตกต่างจากแนวคิดแบบสังคมนิยม หรือ Communitarian ที่ยึดประโยชน์ของสังคมเป็นหลักซึ่งการจัดการชายแดนจะเป็นแนวทางที่มีระเบียบเคร่งครัดในการติดต่อกับชายหรือการท่องเที่ยวซึ่งไม่เอื้อต่อการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจแต่มีผลดีต่อความมั่นคง หรือ ต้องการรักษาประโยชน์ทุกด้านตามแนวคิดแบบ Utilitarianism ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า การบริหารจัดการชายแดนควรจะเป็นแนวทางใดซึ่งจะส่งผลอย่างไรต่อนโยบายชายแดน และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการควบคุมชายแดน

ประเด็นที่สองเรื่องการสำรวจจำนวนและแหล่งที่คนต่างด้าวอยู่ในประเทศไทยโดยเฉพาะกลุ่มชนชาติที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อความมั่นคง เช่น ชาวมุสลิมพม่า หรือเขมร ที่เดินทางเข้าออกประเทศไทยในช่วงเกิดเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

¹ Walter Laqueur, Postmodern Terrorism, USIA Electronic Journal, Vol. 2, No. 1, February 1997

² ข้อมูลจากสภาความมั่นคงแห่งชาติ

³ ข้อมูลจากกรมกิจการชายแดนทหาร

⁴ ตาม พระราชบัญญัติ จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503 กำหนดอำนาจและหน้าที่ กระทรวงกลาโหมและหน้าที่ของกองทัพบกไว้ใน มาตรา 14

⁵ ตามนัยแห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ กองทัพบก กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2513 และแก้ไขเพิ่มเติมครั้ง สุดท้าย (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2533

⁶ ข้อมูลจากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

⁷ ข้อมูลจาก enropa.eu/scadplus/en/lvb/133020.htm และ enropa.eu/scadplus/en/lvb/133183.htm

⁸ โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว (<http://www.bpp.go.th>)

⁹ มติเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2547

¹⁰ ข้อมูลสภาพปัญหาชายแดนรวบรวมไว้โดย กองแผนและโครงการ กรมกิจการชายแดนทหาร สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด, บทบาทและภารกิจการรักษาความมั่นคงชายแดน ของ ชด.ทหาร

¹¹ ข้อมูลจากกระทรวงแรงงาน

¹² ข้อมูลเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2550 โดยกองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

¹³ ข้อมูลจากกรมกิจการชายแดนทหาร

¹⁴ ข้อมูลจากกรมกิจการชายแดนทหาร

¹⁵ มาตรา 12 พระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

¹⁶ ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2550 มาตรา 3 หนังสือเดินทาง หมายความว่า เอกสารสำคัญประจำตัวไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่รัฐบาลไทย รัฐบาล ต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศออกให้แก่บุคคลใด เพื่อให้แสดงตนในการเดินทาง ระหว่างประเทศ และให้หมายความรวมถึงเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางและแบบหนังสือเดินทาง ที่ยังไม่ได้กรอกข้อความเกี่ยวกับผู้ถือหนังสือเดินทางด้วย

¹⁷ มาตรา 13 พระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

¹⁸ ประเภทของการตรวจลงตราแบ่งออกได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่ (1) ประเภทนักท่องเที่ยว (Tourist Visa) (2) ประเภทคนเดินทางผ่าน (Transit Visa) (3) ประเภทคนเข้าเมืองชั่วคราว (Non-Immigrant Visa) (4) ประเภทอหิยาศัยไมตรี (Courtesy Visa) (5) ประเภทราชการ (Official Visa) (6) ประเภททูต (Diplomatic Visa) (7) ประเภทคนเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (Immigrant Visa) (8) ประเภท

คนเข้าเมืองนอกกำหนดจำนวนคนต่างด้าวที่จะเข้าไปมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี (Non-Quota Immigrant Visa)

¹⁹ มาตรา 37 มาตรา 75 และ มาตรา 76 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

²⁰ มาตรา 21 และ 23 พระราชบัญญัติ การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521

²¹ ข้อมูลจากมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 31 มกราคม 2549 เรื่อง แก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล และผู้อพยพเข้าในประเทศไทย

²² แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ตามรายงานการประชุม คณะรัฐมนตรีประจำวัน ที่ 2 มีนาคม 2547

²³ President George W. Bush ข้อมูลจาก <http://www.whitehouse.gov/infocus/immigration/>

²⁴ ข้อมูลจาก enropa.eu/scadplus/en/lvb/133020.htm และ enropa.eu/scadplus/en/lvb/133183.htm

²⁵ กฎหมายหลักที่ใช้คือ พระราชบัญญัติ ศุลกากร พ.ศ. 2469

²⁶ ข้อมูลของกรมศุลกากร ดูได้ที่ <http://www.customs.go.th/>

²⁷ ข้อมูลของกรมศุลกากร

²⁸ มาตรา 14 พระราชบัญญัติ ศุลกากร พ.ศ. 2469

²⁹ มาตรา 19 พระราชบัญญัติ ศุลกากร พ.ศ. 2469

³⁰ กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และ พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

³¹ จากข้อมูลการข่าวของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.)

³² จากข้อมูลการข่าวของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.)

³³ ข้อมูลจากกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 24 อุตรธานี

³⁴ ข้อมูลจากบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.)

³⁵ ข้อมูลจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

³⁶ ข้อมูลจากกรมศุลกากร

³⁷ ข้อมูลจากการท่าเรือแหลมฉบัง

³⁸ ข้อมูลจากกรมศุลกากร

³⁹ ความผิดตามมาตรา 27 แห่ง พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469

⁴⁰ มาตรา 11 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

⁴¹ ใช้อำนาจตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 และ มาตรา 23

⁴² ใช้อำนาจตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 และ มาตรา 23

⁴³ ไม่เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522

⁴⁴ ข้อมูลจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

⁴⁵ โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (<http://www.bpp.go.th>)

⁴⁶ ข้อมูลจากคำแถลงแผนงานของ President George W. Bush เมื่อ วันที่ 10 สิงหาคม 2550 ณ ทำเนียบขาว (<http://www.whitehouse.gov>)

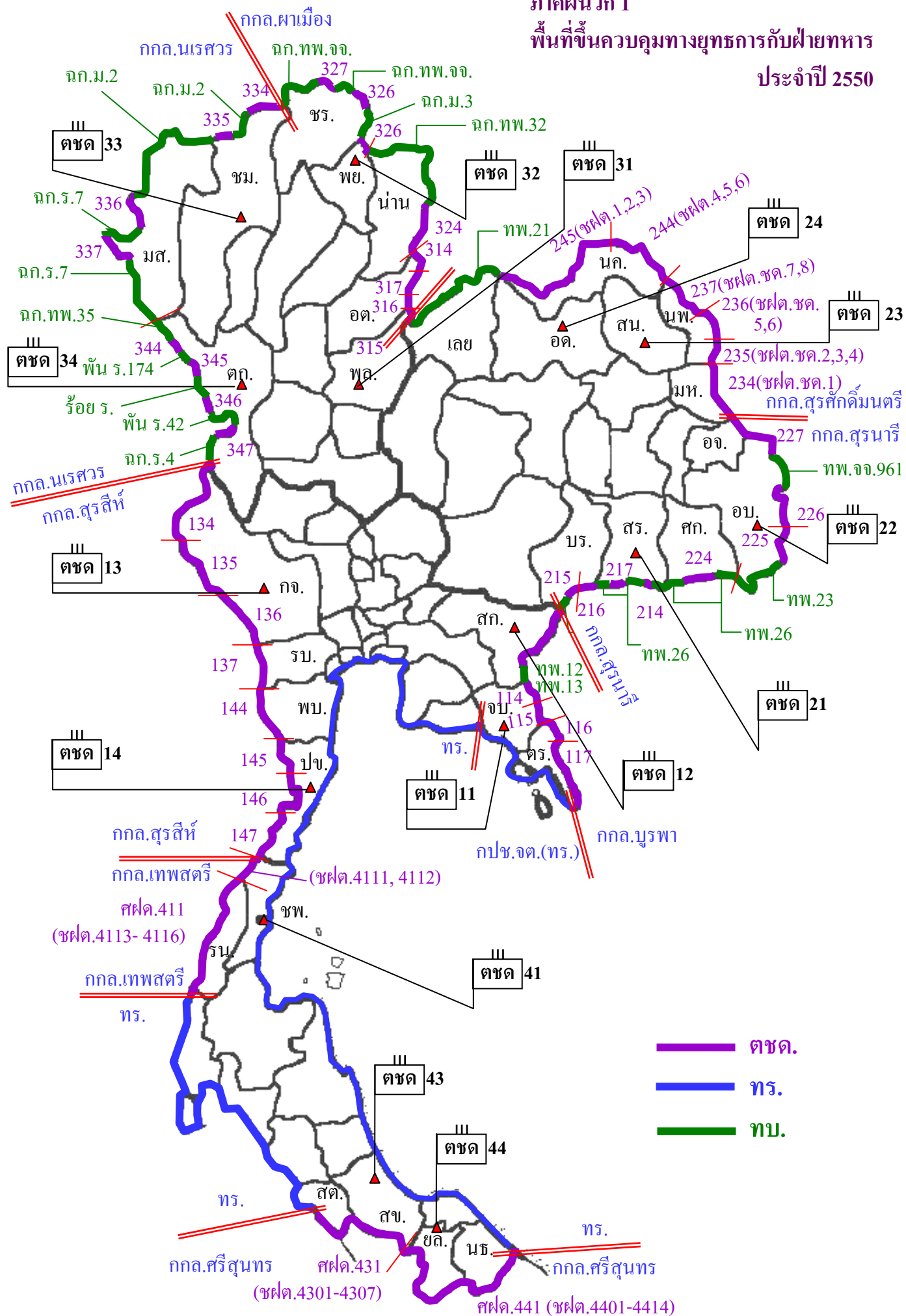
⁴⁷ ข้อมูลจากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

⁴⁸ เป็นการกระทำผิดตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 มาตรา 38 ฐานร่วมกับพวกที่หลบหนีตัดโค่นต้นไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต

⁴⁹ ข้อมูลจากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

⁵⁰ พลตรี ธีรเทพ สมกะเน, ยุทธศาสตร์การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเฝ้าตรวจและตรวจการณ์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีชายแดนไทยด้านทิศเหนือและทิศตะวันตก, งานวิจัยส่วนหนึ่งในการศึกษาตามหลักสูตรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ประจำปี 2550

ภาคผนวก 2

รายชื่อด้านและสถานที่ตั้งที่ทำการด้านตรวจคนเข้าเมือง

ลำดับ	รายชื่อด้าน	ที่ตั้ง	หมายเลขโทรศัพท์/โทรสาร
1	ด้าน ตม.มาบตาพุด	5 ถ.สายที่ 7 ต.ห้วยโป่ง อ.เมือง จ.ระยอง	038 - 864544
2	ด้าน ตม. พัทยา	522 หมู่ 10 ต.หนองปรือ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี	038 - 410240
3	ด้าน ตม.เบตง	370 ถ.สุขยางค์ อ.เบตง จ.ยะลา	073 - 230026, 231292
4	ด้าน ตม.หาดใหญ่	103 ถ.เพชรเกษม ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	074 - 257019
5	ด้าน ตม.ปาดังเบซาร์	อาคารศุลกากรปาดังเบซาร์ อ.ปาดัง-สะเดา ต.ปาดังเบซาร์ อ.สะเดา จ.สงขลา	074 - 521020, 521611
6	ด้าน ตม.สตูล	ถ.บุรีวานิช ต.พิมาน อ.เมือง จ.สตูล	074 - 711080
7	ด้าน ตม.สังขละบุรี	136/1 หมู่ 3 ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	034 - 595335, 531244
8	ด้าน ตม. ศรีราชา	3/1 ถ.เฉลิมจอมพล ต.ศรีราชา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี	038 - 312571
9	ด้าน ตม.ตากใบ	ถ.รัชดาภิเษก 2 หมู่ 1 ต.เจ๊ะเห อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	073 - 581239, 581494
10	ด้าน ตม.สมุย	46/3 หมู่ 1 ต.อ่างทอง อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี	077 - 421069
11	ด้าน ตม.นครศรีธรรมราช	37 ถ.นครศรีฯ ปากพนัง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช	075 - 324092
12	ด้าน ตม.ท่าอากาศยานหาดใหญ่	99 หมู่ 3 ต.คลองหลา อ.คลองหอยโข่ง จ.สงขลา	074 - 251096
13	ด้าน ตม.ท่าเรือกรุงเทพ	ถ.สุนทรโกษา เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110	02 - 2494122, 2490807
14	ด้าน ตม.สมุทรปราการ	ถ.สุทธิภิรมย์ ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ	02 - 3950029
15	ด้าน ตม.หนองคาย	106 หมู่ 7 ถ.หนองคาย-เวียงจันทน์ ต.มีชัย อ.เมือง จ.หนองคาย	042 - 411605, 420242
16	ด้าน ตม.แม่ฮ่องสอน	11 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน	053 - 612106
17	ด้าน ตม.แม่สะเรียง	75 หมู่ 3 ถ.แม่สะเรียง-แม่ฮ่องสอน ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	053 - 681339
18	ด้าน ตม.มุกดาหาร	2 ถ.สองนางสถิตย์ ต.มุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร	042 - 611074
19	ด้าน ตม.สีข้ง	ต.ท่าเทววงษ์ อ.เกาะสีข้ง จ.ชลบุรี	038 - 216215
20	ด้าน ตม.เชียงใหม่	71 ถ.สนามบิน ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่	053 - 201775 - 6,277510
21	ด้าน ตม.อรัญประเทศ	6 ถ.มหาดไทย ต.อรัญประเทศ อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	037 - 231131
22	ด้าน ตม.โขงเจียม	12 หมู่ 1 ถ.แกเลี้ยวประดิษฐ์ อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	045 - 351084
23	ด้าน ตม.ตาก	390/15-16 ถ.สายเอเชีย ต.ท่าลายลาด อ.แม่สอด จ.ตาก	055 - 563000, 563002
24	ด้าน ตม.กาญจนบุรี	100/22 ถ.แม่น้ำแม่กลอง ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี	034 - 513325, 516805

25	ด่าน ตม.ทอ.ภูเก็ต	ทอ.ภูเก็ต หมู่ 6 ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต	076 - 327138
26	ด่าน ตม.คลองใหญ่	บ้านหาดเล็ก ถ.บ้านหาดเล็ก อ.คลองใหญ่ จ.ตราด	039 - 588108
27	ด่าน ตม.แม่สาย	117 หมู่ 10 ถ.พหลโยธิน ต.เวียงพางคำ อ.แม่สาย จ.เชียงราย	053 - 731008, 731009
28	ด่าน ตม.ท่าเรือปัตตานี	2/12 ตร.สุระมิถแล ถ.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ปัตตานี	073 - 349320
29	ด่าน ตม.แหลมงอบ	15 หมู่ 1 ต.แหลมงอบ อ.แหลมงอบ จ.ตราด	039 - 597261
30	ด่าน ตม.พังงา	37 หมู่ 3 ถ.สายใหม่ ต.ถ้ำน้ำผุด อ.เมือง จ.พังงา	076 - 421011
31	ด่าน ตม.เขมราฐ	หน้าที่ว่าการ อ.เขมราฐหลังเก่า อ.เขมราฐ จ.อุบลฯ	045 - 491211
32	ด่าน ตม.โป่งน้ำร้อน	ต.ทับไทร อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี	039 - 387172
33	ด่าน ตม.กันตัง	270 ถ.ตรังภูมิ ต.กันตัง อ.กันตัง จ.ตรัง	075 - 251030
34	ด่าน ตม.เชียงคาน	ถ.ชายโขง หมู่ 6 บ้านคกไฟ ต.คกไฟ อ.ปากชม จ.เลย	042 - 881396
35	ด่าน ตม.กาบเชิง	229 หมู่ 10 ถ.สุรินทร์-ช่องจอม ต.กาบเชิง อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์	044 - 559166
36	ด่าน ตม.พินุลมังสาหาร	ถ.สถิตนิมานกาล ต.พินุล อ.พินุลมังสาหาร จ.อุบลฯ	045 - 441108, 411988
37	ด่าน ตม.ท่าเรือสงขลา	1/65 ถ.แหล่งพระราม ต.บ่อทราย อ.เมือง จ.สงขลา	074 - 313480
38	ด่าน ตม.ระนอง	71/10 หมู่ 5 ถ.เฉลิมพระเกียรติ ต.บางวัน อ.เมือง จ.ระนอง	077 - 821216
39	ด่าน ตม.ควนโดน	ถ.สมันตรัฐวิถิต ต.วังประจัน อ.ควนโดน จ.สตูล	074 - 722731
40	ด่าน ตม.สมุทรสาคร	1092/100 ถ.เอกชัย ต.มหาชัย อ.เมือง จ.สมุทรสาคร	034 - 820739, 820952
41	ด่าน ตม.เชียงแสน	119 หมู่ 3 ต.เวียง อ.เชียงแสน จ.เชียงราย	053 - 777118, 777303
42	ด่าน ตม.สุราษฎร์ธานี	อาคารส่วนราชการศาลากลางสุราษฎร์ธานี ถ.คอนนก ต.มะขามเตี้ย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี	077 - 273217
43	ด่าน ตม.กระบี่	116 ถ.อุตรกิจ ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.กระบี่	075 - 611097
44	ด่าน ตม.น่าน	652 หมู่ 3 ต.ผาสังห์ อ.เมือง จ.น่าน	054 - 750039
45	ด่าน ตม.บึงกาฬ	365 ถ.ไทยสมัคร ต.บึงกาฬ อ.บึงกาฬ จ.หนองคาย	042 - 491832
46	ด่าน ตม.สุโขทัย	70 ถ.เจริญเขต ต./อ.สุโขทัย จ.สุโขทัย	073 - 611231
47	ด่าน ตม.เชียงของ	14 หมู่ 12 ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย	053 - 791332, 791663

ภาคผนวก 3

ด้านบุคลากร

ส่วนกลาง

สำนัก/ด้านบุคลากร	อำเภอ	จังหวัด	รหัสไปรษณีย์	เบอร์โทรศัพท์
กรมบุคลากร	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-9017,0-2249-0431-40
อธิบดีกรมบุคลากร	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-0442
รองอธิบดีฝ่ายที่ 1	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-4055
รองอธิบดีฝ่ายที่ 2	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2672-7685,0-2672-7865
รองอธิบดีฝ่ายที่ 3	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-4073,0-2672-8133
รองอธิบดีฝ่ายที่ 4	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-4081,0-2249-0443
สำนักกฎหมาย	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2667-7024
สำนักบุคลากรท่าเรือกรุงเทพ	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-7382
สำนักบุคลากรกรุงเทพ	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-0444,0-2667-6000-1
สำนักบุคลากรท่าอากาศยานกรุงเทพ	ดอนเมือง	กรุงเทพฯ	10210	0-2535-1431,0-2535-1039,
กลุ่มตรวจสอบภายใน	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2667-7368,0-2671-7368
กลุ่มงานพิทักษ์อัตราบุคลากร	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-4399,0-2671-8658
กลุ่มงานที่ปรึกษาการบุคลากรในต่างประเทศ	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2660-5759
กลุ่มงานมาตรฐานพิธีการและราคาบุคลากร	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2667-7170-3
กลุ่มงานวิเคราะห์สินค้า	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-1122
กลุ่มงานส่งเสริมประสิทธิภาพ	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2667-7795,0-2667-7564
กองคลัง	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-4113
สำนักงานเลขานุการกรม	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2667-7980, 0-2672-8127
สำนักงานบริหารและพัฒนาบุคคล	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2667-7969,0-2671-7969,
สำนักแผนและการต่างประเทศ	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2240-2617,0-2671-7639
สำนักสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2672-8122
สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-4167
สำนักตรวจสอบอากร	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-4192
สำนักสืบสวนและปราบปราม	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2249-4205

สำนักงานศุลกากรภูมิภาคที่ 1

สำนัก/ด่านศุลกากร	อำเภอ	จังหวัด	รหัสไปรษณีย์	เบอร์โทรศัพท์
สำนักงานศุลกากรภาคที่ 1	คลองเตย	กรุงเทพฯ	10110	0-2671-7299
ด่านศุลกากร ประจวบคีรีขันธ์	อ. เมือง	ประจวบคีรีขันธ์	77000	(032)611383, 611378
ด่านศุลกากรบ้านแหลม	อ. บ้านแหลม	เพชรบุรี	76110	(032)481825-6
ด่านศุลกากรแม่กลอง	อ. เมือง	สมุทรสงคราม	75000	(034)711555, 713079
ด่านศุลกากรอรัญประเทศ	อ. อรัญประเทศ	สระแก้ว	27120	(037)231214
ด่านศุลกากรคลองใหญ่	อ. คลองใหญ่	ตราด	23110	(039)581019, 581361
ด่านศุลกากรมาบตาพุด	อ. เมือง	ระยอง	21150	(038)683371, 683369
ด่านศุลกากรสังขละบุรี	อ. สังขละบุรี	กาญจนบุรี	71240	(034)595298-9
ด่านศุลกากรระนอง	อ. เมือง	ระนอง	85000	(077) 824874, 824872
ด่านศุลกากรชุมพร	อ. เมือง	ชุมพร	86000	(077) 571734-5
ด่านศุลกากรบ้านดอน	อ. เมือง	สุราษฎร์ธานี	84000	(077) 282510, 272016
ด่านศุลกากรจันทบุรี	อ. เมือง	จันทบุรี	22000	(039) 322133
ด่านศุลกากรเกาะสมุย	อ.เกาะสมุย	สุราษฎร์ธานี	84140	(077) 421366

สำนักงานศุลกากรภูมิภาคที่ 2

สำนัก/ด่านศุลกากร	อำเภอ	จังหวัด	รหัสไปรษณีย์	เบอร์โทรศัพท์
สำนักงานศุลกากรภาคที่ 2	อ. เมือง	หนองคาย	43000	(042) 411715, 461153
ด่านศุลกากรหนองคาย	อ. เมือง	หนองคาย	43000	(042) 411518, 421468
ด่านศุลกากรบึงกาฬ	อ. บึงกาฬ	หนองคาย	43140	(042) 491179, 491180
ด่านศุลกากรนครพนม	อ. เมือง	นครพนม	48000	(042) 511499
ด่านศุลกากรมุกดาหาร	อ. เมือง	มุกดาหาร	49000	(042) 611758, 611775
ด่านศุลกากรท่าลี่	อ. ท่าลี่	เลย	42140	(042) 889187
ด่านศุลกากรเชียงคาน	อ. เชียงคาน	เลย	42110	(042) 821100
ด่านศุลกากรช่องจอม	อ. เมืองสุรินทร์	สุรินทร์	32000	(044) 513847
ด่านศุลกากรพินุลมังสาหาร	อ. พินุลมังสาหาร	อุบลราชธานี	34110	(045) 441013, 441345
ด่านศุลกากรเขมราฐ	อ. เขมราฐ	อุบลราชธานี	34170	(045) 491180

สำนักงานศุลกากรภูมิภาคที่ 3

สำนัก/ด่านศุลกากร	อำเภอ	จังหวัด	รหัสไปรษณีย์	เบอร์โทรศัพท์
สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3	อ. เมือง	เชียงใหม่	50000	(053) 270660-1 ต่อ 102
ด่านศุลกากรแม่สาย	อ. แม่สาย	เชียงราย	57130	(053) 733662
ด่านศุลกากรเชียงแสน	อ. เชียงแสน	เชียงราย	57150	(053) 777097-8
ด่านศุลกากรเชียงของ	อ. เชียงของ	เชียงราย	57140	(053) 791435
ด่านศุลกากรแม่ฮ่องสอน	อ. เมือง	แม่ฮ่องสอน	58000	(053) 612041, 611921
ด่านศุลกากรแม่สะเรียง	อ. แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	58110	(053) 681312
ด่านศุลกากรเชียงดาว	อ. เชียงดาว	เชียงใหม่	50170	(053) 455187,455055
ด่านศุลกากรท่าอากาศยานเชียงใหม่	อ. เมือง	เชียงใหม่	50000	(053) 277699,280827
ด่านศุลกากรแม่สอด	อ. แม่สอด	ตาก	63110	(055) 563095, 563910
ด่านศุลกากรทุ่งช้าง	อ. ทุ่งช้าง	น่าน	55130	(054) 795082

สำนักงานศุลกากรภูมิภาคที่ 4

สำนัก/ด่านศุลกากร	อำเภอ	จังหวัด	รหัสไปรษณีย์	เบอร์โทรศัพท์
สำนักงานศุลกากรภาคที่ 4	อ. เมือง	สงขลา	90000	(074) 311871
ด่านศุลกากรนครศรีธรรมราช	อ. เมือง	นครศรีธรรมราช	80000	(075) 369371
ด่านศุลกากรสิชล	อ. สิชล	นครศรีธรรมราช	80120	(075) 536433,536434
ด่านศุลกากรสงขลา	อ. สิงหนคร	สงขลา	90280	(074) 331399
ด่านศุลกากรสะเดา	อ. สะเดา	สงขลา	90120	(074)301594,301029-30
ด่านศุลกากรปาดังเบซาร์	อ. สะเดา	สงขลา	90120	(074) 521991-2
ด่านศุลกากรท่าอากาศยาน หาดใหญ่	อ. หาดใหญ่	สงขลา	90115	(074) 251082
ด่านศุลกากรปัตตานี	อ. เมือง	ปัตตานี	94000	(073) 335163-4
ด่านศุลกากรตากใบ	อ. ตากใบ	นราธิวาส	96110	(073) 581276-7
ด่านศุลกากรสุไหงโกลก	อ. สุไหงโก-ลก	นราธิวาส	96120	(073) 611368-9
ด่านศุลกากรเบตง	อ. เบตง	ยะลา	95110	(073)231024, 231194
ด่านศุลกากรภูเก็ต	อ. เมือง	ภูเก็ต	83000	(076) 211105-6
ด่านศุลกากรท่าอากาศยานภูเก็ต	อ. ถลาง	ภูเก็ต	83110	(076) 327436-5
ด่านศุลกากรกระบี่	อ. เมือง	กระบี่	81000	(075)611350,620950
ด่านศุลกากรกันตัง	อ. กันตัง	ตรัง	92110	(075) 251003
ด่านศุลกากรวังประจัน	อ. ควนโดน	สตูล	91160	(074) 797095
ด่านศุลกากรสตูล	อ. เมือง	สตูล	91000	(074)711072, 721389

ภาคผนวก 4
รายชื่อสนามบินทั่วประเทศ

รายชื่อสนามบินทั่วประเทศ							
รายชื่อสนามบิน อนุญาต	ที่ตั้ง				พิกัด		หน่วยงาน ที่ รับผิดชอบ
	Location Indicator	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ละติจูด	ลองจิจูด	
1. เชื้อนภูมิพล	VTPY	สามเงา	สามเงา	ตาก	1714N	09903E	กฟผ.
2. นครสวรรค์	VTPN	นครสวรรค์ ออก	เมือง	นครสวรรค์	154014N	1000821E	กษ.
3. เขาค้อ (จ. ปราจีนบุรี)	VTBI	ดงพระราม	เมือง	ปราจีนบุรี	1405N	10123E	ทบ.
4. ละเอียด (จ. นครศรีธรรมราช)	VTSN	ละเอียด	เมือง	นครศรีธรรมราช	082750N	0995730E	ทบ.
5. บ้านแพะ (จ. สระบุรี)	VTBE	ปากเพรียว	เมือง	สระบุรี	1431N	10055E	ทบ.
6. รอบเมือง	VTUR	รอบเมือง	เมือง	ร้อยเอ็ด	1604N	10339E	ทบ.
7. สุรินทร์	VTUJ	นอกเมือง	เมือง	สุรินทร์	1452N	10330E	ทบ.
8. บ้านค่าย (จ. สกลนคร)	VTUI	ธาตุนาเวง	เมือง	สกลนคร	171143N	1040707E	ทบ./ขอ.
9. นานาชาติ ระยอง อู่ตะเภา	VTBU	ปลา	บ้านฉาง	ระยอง	124046.60N	1010017.7E	ทร.
10. สงขลา	VTSH	บ่อหยาง	เมือง	สงขลา	071108.59N	1003631.86E	ทร.
11. กำแพงแสน	VTBK	ทุ่งลูกนก	กำแพงแสน	นครปฐม	140602N	0995522E	ทอ.
12. เกาะตะเกียบ (จ.ตราด)		บางกะแจะ	เมือง	ตราด	1215N	10231E	ทอ.
13. ควนซัน (จ. สตูล)	VTSA	คลองขุด	เมือง	สตูล	0640N	10005E	ทอ.

14. โคราซ	VTUN	หนองจะบก	เมือง	นครราชสีมา	145600N	1020500E	ทอ.
15. โคกกระเทียม	VTBL	เขาพระงาม	เมือง	ลพบุรี	145220N	1003930E	ทอ.
16.ตาคลี	VTPI	ตาคลี	ตาคลี	นครสวรรค์	151642N	1001800E	ทอ.
17. น้ำพอง		บัวใหญ่	น้ำพอง	ขอนแก่น	1639N	10258E	ทอ.
18.บ้านเนินพลอยแหวน (จ. จันทบุรี)	VTBC	เนินพลอยแหวน	ท่าใหม่	จันทบุรี	1238N	10202E	ทอ.
19. ประจวบคีรีขันธ์	VTBP	เกาะหลัก	เมือง	ประจวบคีรีขันธ์	114712N	0994818E	ทอ.
20. วัฒนานคร	VTBW	วัฒนานคร	วัฒนานคร	สระแก้ว	134607.68N	1021855.77E	ทอ.
21. สักหลง (จ. เพชรบูรณ์)	VTPL	สักหลง	หล่มสัก	เพชรบูรณ์	1649N	10115E	ทอ.
22. <u>เชียงราย</u>	VTCT	บ้านดู่,ริมกก	เมือง	เชียงราย	195708N	0995259E	ทอท.
23. <u>เชียงใหม่</u>	VTCC	สุเทพ	เมือง	เชียงใหม่	184617N	0985746.33E	ทอ./ทอท.
24. <u>ดอนเมือง</u>	VTBB		ดอนเมือง	กรุงเทพฯ	135452N	1003620E	ทอ./ทอท.
25. <u>หาดใหญ่</u>	VTSS	โคกม่วง	คลองหอยโข่ง	สงขลา	065558N	1002342E	ทอ./ทอท.
26. ปาย** (ปิด)	VTCT	เวียงใต้	ปาย	แม่ฮ่องสอน	1918N	9826E	ทอ./ขอ.
27. แม่สะเรียง** (ปิด)	VTCS	บ้านเทศ	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	1811N	9755E	ทอ./ขอ.
28. <u>ขอนแก่น</u>	VTUK	บ้านเป็ด	เมือง	ขอนแก่น	162752N	1024656E	ทอ./ขอ.
29. <u>ตรัง</u>	VTST	ทุ่งหวัง	เมือง	ตรัง	073031N	0993657E	ทอ./ขอ.
30. <u>นครพนม</u>	VTUW	โพธิ์ตาก	เมือง	นครพนม	172307N	1043831E	ทอ./ขอ.
31. <u>นราธิวาส</u>	VTSC	โคกเคียน	เมือง	นราธิวาส	063124N	1014441E	ทอ./ขอ.
32. <u>น่าน</u>	VTCT	ผาสิงห์	เมือง	น่าน	184828N	1004700E	ทอ./ขอ.
33. <u>บ่อทอง</u>	VTSK	บ่อทอง	หนองจิก	ปัตตานี	064708N	1010913E	ทอ./ขอ.

(ปัตตานี)							
34. พิชณุโลก	VTTP	อรัญญิก	เมือง	พิชญ์โลก	164659N	1001645E	ทอ./ขอ.
35. แพร่	VTCP	นาจักร	เมือง	แพร่	180754N	1000953E	ทอ./ขอ.
36. แม่สอด	VTPM	ท่าสายลวด	แม่สอด	ตาก	164159N	0983237E	ทอ./ขอ.
37. แม่ฮ่องสอน	VTCH	จองคำ	เมือง	แม่ฮ่องสอน	191806.30N	0975830E	ทอ./ขอ.
38. ลำปาง	VTCL	พระบาท	เมือง	ลำปาง	181620N	0993015E	ทอ./ขอ.
39. เลย	VTUL	นาอาน	เมือง	เลย	172621N	1014319E	ทอ./ขอ.
40. หัวเตย (จ.สุ ราษฎร์ธานี)	VTSB	หัวเตย	พุนพิน	สุราษฎร์ธานี	090810N	0990821E	ทอ./ขอ.
41. หัวหิน	VTPH	บ่อฝ้าย	หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์	123749N	0995712E	ทอ./ขอ.
42. อุตรธานี	VTUD	นาดี	เมือง	อุตรธานี	172311N	1024718E	ทอ./ขอ.
43. อุบลราชธานี	VTUU	ไรร้อย	เมือง	อุบลราชธานี	151505N	1045213E	ทอ./ขอ.
44. ภูเก็ต	VTSP	ไม้ขาว	ถลาง	ภูเก็ต	080638N	0981845E	ทอท.
45. ณ อำเภอบาง พลี (จ. สมุทรปราการ) (สุวรรณภูมิ)	VTBS	ราชาเทวะ	บางพลี	สมุทรปราการ	134108N	1004456E	ทอท.
46. นครศรีธรรมราช	VTSF	ปากพูน	เมือง	นครศรีธรรมราช	083223N	995641E	ขอ.
47. กระบี่	VTSG	กระบี่น้อย/ เหนือคลอง	เมือง	กระบี่	080601N	985907E	ขอ.
48. ขุนยวม** (ปด)		ขุนยวม	ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน	184936.48N	975555.54E	ทบ.
49. ชุมพร	VTSE	ชุมโค	ปะทิว	ชุมพร	104240N	992142E	ขอ.
50. ตาก	VTCT	น้ำร้อน	เมือง	ตาก	165346N	991513E	ขอ.
51. นครราชสีมา	VTUQ	สีสุก, ท่า ช้าง	เฉลิมพระ เกียรติ	นครราชสีมา	145658N	1021846E	ขอ.
52. บุรีรัมย์	VTUO	ร่อนทอง	สตึก	บุรีรัมย์	151336N	1031504E	ขอ.

<u>53. เพชรบูรณ์</u>	VTPB	ลานป่า	หล่มสัก	เพชรบูรณ์	164034N	1011142E	ขอ.
<u>54. ร้อยเอ็ด</u>	VTUV	มะฮี	ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	160700N	1034626E	ขอ.
<u>55. ระนอง</u>	VTSR	ราชกรุค	เมือง	ระนอง	094639N	983508E	ขอ.
<u>56. สมุย</u>	VTSM	บ่อผุด	เกาะสมุย	สุราษฎร์ธานี	093257N	1000345E	การบิน กรุงเทพ
<u>57. สุโขทัย</u>	VTPO	คลอง กระเจง	สวรรคโลก	สุโขทัย	171415N	994906E	การบิน กรุงเทพ

Last Update: 25/7/2548

ข้อมูลจาก http://www.aviation.go.th/airnav/Licenced_Aerodromes.html

ภาคผนวก 5

List of national border guard agencies

Asia - Oceania

Australia

- Department of Immigration and Multicultural Affairs <http://www.immi.gov.au/>,
- Australian Customs Service <http://www.customs.gov.au/site/page.cfm?u=5563>

New Zealand

- Immigration New Zealand <http://www.immigration.govt.nz/>
- New Zealand Customs Service <http://www.customs.govt.nz/default.htm>

China mainland

- People's Armed Police
<http://www.sinodefence.com/organisation/armedpolice/default.asp>,
- Ministry Public Security <http://www.mps.gov.cn/>

Israel

- Israel Border Police http://www.police.gov.il/english/BorderGuard/Mission/00_about.asp

Hong Kong

- Border District,
- Hong Kong Police Force <http://www.police.gov.hk/>

India

- Border Security Force(BSF) <http://bsf.nic.in/>

Europe

Finland

- Finnish Frontier Guard http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/pages/index_eng, subordinated to the Ministry of the Interior

Italy

- Guardia di Finanza http://www.gdf.it/GdiF_in_English/index.html, subordinated to the Ministry of the Treasury

Latvia - Border Guard (Latvia), or State Border Guard

Lithuania - State Border Guard Service, subordinated to the Ministry of the Interior Poland - Border Guard (Poland) (Straż Graniczna) <http://www.sg.gov.pl/>

Romania - Romanian Border Police <http://www.politiadefrontiera.ro/>

Russia

- Border Guard Service of Russia <http://fps.fsb.ru/>

United Kingdom

- UK Immigration Service <http://www.bia.homeoffice.gov.uk/lawandpolicy/> - part of the Home Office.

North America

Canada

- Canada Border Services Agency <http://www.cbsa-asfc.gc.ca/>
- Royal Canadian Mounted Police http://www.rcmp-grc.gc.ca/index_e.htm

United States of America

- United States Border Patrol http://www.cbp.gov/xp/cgov/border_security/border_patrol/